SODBA SODIŠČA PRVE STOPNJE (drugi razširjeni senat)

z dne 12. septembra 2007 *

V zadevi T-68/03,

Olympiaki Aeroporia Ypiresies AE (nekdanji Olympiaki Aeroporia AE), s sedežem v Atenah (Grčija), ki so ga najprej zastopali D. Waelbroeck in E. Bourtzalas, odvetnika, J. Ellison in M. Hall, solicitors, ter A. Kalogeropoulos, C. Tagaras in A. Chiotellis, odvetniki, nato P. Anestis, odvetnik, in T. Soames, solicitor,

tožeča stranka,

proti

Komisiji Evropskih skupnosti, ki jo zastopata D. Triantafyllou in J. L. Buendía Sierra, zastopnika, skupaj z A. Oikonomoujem, odvetnik,

tožena stranka,

* Jezik postopka: grščina.

zaradi razglasitve ničnosti Odločbe Komisije 2003/372/ES z dne 11. decembra 2002 v zvezi z državno pomočjo, ki jo Grčija dodelila družbi Olympic Airways (UL 2003, L 132, str. 1),

SODIŠČE PRVE STOPNJE
EVROPSKIH SKUPNOSTI (drugi razširjeni senat),

v sestavi J. Pirrung, predsednik, A. W. H. Meij, N. J. Forwood, sodnika, I. Pelikánová, sodnica, in S. Papasavvas, sodnik,

sodna tajnica: C. Kantza, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 29. novembra 2006

izreka naslednjo

Sodbo

Dejansko stanje

I – *Odločba iz leta 1994*

1 Komisija je 7. oktobra 1994 sprejela Odločbo 94/696/ES o pomočeh, ki jih je grška država dodelila družbi Olympic Airways (UL L 273, str. 22, v nadaljevanju: odločba iz

leta 1994). Na podlagi člena 1 te odločbe so bile pomoči za prestrukturiranje, dodeljene oziroma namenjene družbi Olympic Airways (Olympiaki Aeroporia Ypiresies AE, nakdanji Olympiaki Aeroporia AE, v nadaljevanju: družba OA ali tožeča stranka), združljive s skupnim trgom na podlagi člena 87(3)(c) ES, pod pogojem, da bo grška vlada spoštovala 21 obveznosti, naštetih v navedenem členu. Pomoči so se nanašale na:

— zavarovanja posojil, odobrena družbi OA do 7. oktobra 1994 na podlagi člena 6 grškega zakona št. 96/75 z dne 26. junija 1975 (FEK A'154/26.7.1975);

— nova zavarovanja posojil v višini 378 milijonov ameriških dolarjev (USD), ki so se nanašala na posojila za nakup novih letal, dogovorjena do 31. decembra 1997;

— odpust dolga družbe za 427 milijard grških drahem (GRD);

— preoblikovanje 64 milijard GRD dolga družbe v lastniški kapital;

— kapitalski vložek 54 milijard GRD v treh tranšah po 19, 23 in 12 milijard v letih 1995, 1996 in 1997.

2 Zadnji štirje od petih ukrepov pomoči so bili sestavni del načrta za rekapitalizacijo in prestrukturiranje družbe OA za obdobje od 1994 do 1997, o katerem je bila Komisija vnaprej obveščena.

3 Člen 1 odločbe iz leta 1994 je skladnost petih obravnavanih pomoči vseeno pogojeval s spoštovanjem enaindvajsetih zavez, ki jih je sprejela Helenska republika, da bi se zagotovilo, da pomoči ne bi vplivale na trgovino na način, ki bi bil v nasprotju s skupnim interesom. Na podlagi nekaterih od teh obveznosti, ki so se nanašale na družbo OA in njeno hčerinsko družbo Olympic Aviation, je morala Helenska republika predvsem:

„a) […] do 31. decembra 1994 razveljaviti člen 6 grškega zakona št. 96/75, ki je grški državi [omogočal] dodeljevanje zavarovanj posojil, ki jih je sklenila družba OA;

b) […] se v bodoče vzdržati posegov v upravljanje družbe OA, ki bi presegali stroge meje njenega položaja delničarja;

c) […] do 31. decembra 1994 podeliti družbi OA davčni status delniške družbe, primerljiv z grškimi podjetji občega prava, z izjemo morebitnih davčnih

oprostitev za davke, ki bi lahko bili naloženi v zvezi z načrtom za rekapitalizacijo in prestrukturiranje družbe, predloženim Komisiji;

[…]

e) […] družbi OA odreči pomoči v kakršni koli obliki, v skladu s pravom Skupnosti;

f) […] nemudoma sprejeti zakonodajo, potrebno za učinkovito izvajanje načrta na področju plač, socialnem in finančnem področju;

[…]

h) […] prvič, Komisiji vsako leto, najpozneje štiri tedne pred plačilom vsake tranše povečanja kapitala, določenim za januar 1996 in januar 1997, predložiti poročilo o izvajanju načrta, zato da bi lahko Komisija predložila pripombe, drugič, odložiti rok za nakazilo teh tranš za štiri tedne, če bi Komisija zadevno poročilo predložila v presojo neodvisnemu svetovalcu;

i) […] ustaviti povečanja kapitala, določena za leta 1995, 1996 in 1997, če cilji načrta, kot so izrecno navedeni v Poglavju IV [odločbe iz leta 1994], v prejšnjih poslovnih letih ne bi bili doseženi;

[…]

p) nadzorovati, da družba OA v obdobju od 1994 do 1997 ne bi narekovala cen (price leader) na rednih linijah Atene – Stockholm in Atene – London;

[…]

s) nadzorovati, da dokler se izvaja načrt, število sedežev, ki jih ponuja družba OA na rednih letih v Evropskem gospodarskem prostoru, razen pri povezavah med celinsko Grčijo in (grškimi) otoki, ni večje, kot je število sedežev, ki jih je družba OA ponujala na tem trgu Evropskega gospodarskega prostora v letu 1993 (3.518.778 sedežev), vsakič upoštevaje morebitno povečanje, sorazmerno povečanju zadevnega trga;

t) [nadzorovati], da so obstoječa zavarovanja posojil, odobrena družbi OA, in nova zavarovanja, odobrena do 31. decembra 1997, izrecno določena v načrtu v višini 378 milijonov [USD], skladna s pogoji iz dopisa, ki ga je Komisija naslovila na države članice 5. aprila 1989;

[…]“

4 Leta 1995 je bila družbi OA izplačana prva tranša kapitala, določena v odločbi iz leta 1994, v višini 13 milijard GRD.

II – *Odločba iz leta 1998*

5 Ker je Komisija, ki je leta 1996 presodila, da Grčija ni spoštovala določenih obveznosti iz člena 1 odločbe iz leta 1994, dvomila tudi o skladnosti novih pomoči, o katerih ni bila obveščena, s členom 87 ES, je sprožila postopek iz člena 88(2) ES. Julija 1998 je Helenska republika Komisiji posredovala spremenjeni načrt za prestrukturiranje. Da bi bile upoštevane nezakonite pomoči, dodeljene družbi OA, je ta spremenjeni načrt za prestrukturiranje predvidel znižanje zneskov druge in tretje tranše kapitala, določenih v odločbi iz leta 1994, ki še niso bili izplačani.

6 Postopek se je končal s sprejetjem Odločbe Komisije 1999/332/ES z dne 14. avgusta 1998 o pomočeh, ki jih je Grčija dodelila družbi Olympic Airways (UL 1999, L 128, str. 1, v nadaljevanju: odločba iz leta 1998), v kateri je Komisija sprejela omenjeni spremenjeni načrt. V členu 1(1) te odločbe je Komisija za združljive s skupnim trgom razglasila tako zavarovanja posojil kot odpust dolga in preoblikovanje dolgov v lastniški kapital, ki so bili odobreni leta 1994, ter nova zavarovanja posojil, ki so se nanašala na posojila, sklenjena do 31. decembra 2000 za nakup novih letal. Kapitalski vložek 54 milijard GRD, določen z odločbo iz leta 1994, je znižala na kapitalski vložek v skupnem znesku 40,8 milijard GRD, ki ga je bilo treba izplačati v treh tranšah po 19, 14 in 7,8 milijarde GRD v letih 1995, 1998 oziroma 1999.

7 Dodelitev teh pomoči je bila povezana z načrtom za prestrukturiranje, spremenjenim za obdobje od 1998 do 2002 (v nadaljevanju: načrt za prestrukturiranje iz leta 1998), in bila na podlagi člena 1(1) odločbe iz leta 1998 pogojena s tem, da bo Helenska republika spoštovala naslednje obveznosti:

„a) […] spoštovala [21] [zgoraj navedenih] obveznosti, določenih v členu 1 odločbe iz leta 1994;

b) […] nadzorovala, da družba OA v obdobju od 1998 do 2002 ne bi narekovala cen (price leader) na rednih linijah Atene – Stockholm in Atene – London;

c) […] nadzorovala, da do vključno 31. decembra 2002 število sedežev, ki jih ponuja družba OA na rednih letih v [Evropskem gospodarskem prostoru], vključno z dodatnimi in sezonskimi leti in povezavami med celinsko Grčijo in [grškimi] otoki, ne bo preseglo števila sedežev, ki jih je ponujala družba OA na trgu [Evropskega gospodarskega prostora] leta 1997 (7.792.243 sedežev), vsakič upoštevaje morebitno povečanje, sorazmerno s povečanjem zadevnega trga;

d) […] nadzorovala, da bo do 1. decembra 1998 družba OA vzpostavila zadosten in uporaben informacijski sistem upravljanja [in] Komisiji do 1. decembra 1998 predložila poročilo o tej točki.“

8 V skladu s členom 1(2) odločbe iz leta 1998 je bilo plačilo zadnje tranše 7,8 milijarde GRD (okoli 22,9 milijona eurov) pogojeno s spoštovanjem vseh postavljenih pogojev, s katerimi bi se zagotovila skladnost pomoči s skupnim trgom in učinkovito izvajanje spremenjenega načrta za prestrukturiranje iz leta 1998 kot tudi uresničitev pričakovanih rezultatov, predvsem v zvezi z razmerjem med stroški in produktivnostjo. Najpozneje deset tednov pred izplačilom zadnje tranše, predvidenim za 15. junij 1999, in konec oktobra 1999, marca 2000 ter oktobra 2000 je morala Helenska republika Komisiji predložiti poročilo o spoštovanju vseh naloženih pogojev, določenih, da bi se zagotovila združljivost pomoči in izvajanje načrta za prestrukturiranje iz leta 1998 ter uresničitev pričakovanih rezultatov.

III – *Razvoj družbe OA po odločbi iz leta 1998*

9 Septembra 1998 je Helenska republika družbi OA izplačala drugo tranšo kapitala v znesku 14 milijard GRD (okoli 41 milijonov eurov), določeno v odločbi iz leta 1998, in podala soglasje k delu odobrenih zavarovanj posojil.

10 Helenska republika je dopisom z dne 7. maja 1999 Komisiji predložila poročilo o izvajanju načrta za prestrukturiranje iz leta 1998. Z dopisoma z dne 12. in 19. maja 1999 je Komisija grške organe zaprosila za določene informacije. Ti so junija 1999 izdelali zgoraj navedeno poročilo v obliki memoranduma. To poročilo je v skladu z določbami odločbe iz leta 1998 (člen 1 navedene odločbe in obveznost, določena v členu 1(h) odločbe iz leta 1994) pregledal neodvisni strokovnjak (družba Deloitte & Touche).

11 Komisija je grškim organom z dopisom z dne 27. julija 1999 posredovala analizo zatrjevanih pomanjkljivosti, ki so se nanašale na izvajanje načrta za prestrukturiranje iz leta 1998, izpostavljenih v poročilu družbe Deloitte & Touche z dne 21. julija 1999. V tem dopisu je Komisija grško vlado med drugim pozvala, naj ji predloži posodobljen načrt za prestrukturiranje družbe OA, da bi ga Komisija preverila glede na pogoje, ki so se nanašali na kapitalski vložek v znesku 22,9 milijona eurov, to je tretjo in zadnjo tranšo. V odgovoru z dne 26. avgusta 1999, naslovljenem na Komisijo, je Helenska republika priznala, da je treba načrt za prestrukturiranje spremeniti, da bi bili doseženi pričakovani rezultati in da bi Komisija lahko sprejela ugodno odločbo za sprostitev zadnje tranše.

12 Grški organi so z dopisom z dne 7. julija 1999 Komisijo obvestili o nameri, da upravljanje družbe OA po odprtem mednarodnem razpisu zaupajo uveljavljeni mednarodni družbi za upravljanje. Pogodba je bila sklenjena z družbo za svetovanje Speedwing, hčerinsko družbo družbe British Airways. V korist družbe British Airways je določala opcijo za pridobitev 20 % delnic družbe OA v roku enega leta od podpisa pogodbe o upravljanju.

13 Po sestanku nove vodstvene sestave iz družbe Speedwing in uradnikov Komisije 3. avgusta 1999 v Bruslju so grški organi v dopisu z dne 18. novembra 1999 predložili spremenjeni načrt za prestrukturiranje, ki ga je izdelala družba Speedwing (v nadaljevanju: načrt Speedwing). Iz podatkov v spisu izhaja, da je spremenjeni načrt spremljal poslovni načrt, ki je zajel obdobje od leta 2000 do 2004. Izvajanje načrta Speedwing se je začelo, preden je Komisija opravila pregled. V prvotnem poročilu, ki se je nanašal na ta načrt, je družba Deloitte & Touche izrazila pomisleke glede določenih vidikov. Očitna razlika med tem načrtom in načrtom iz leta 1998, ki se je izvajal leta 1998 in v začetku leta 1999, je bila v poudarku na povečanju prihodkov in širitvi dejavnosti družbe.

14 Z dopisom z dne 20. marca 2000 je Komisija grškim organom posredovala končno poročilo družbe Deloitte & Touche iz marca 2000 o načrtu Speedwing, v katerem so bili potrjeni prvotni pomisleki. Družba Speedwing je ugotovitvam tega poročila oporekala in odstopila od upravljanja družbe OA sredi leta 2000. Grški organi so v dopisu Komisiji z dne 29. avgusta 2000 potrdili, da družba OA nima uradnih rezultatov za leto 1999 v obliki potrjenega zaključnega računa, in se zavezali, da ne bodo izplačali zadnje tranše kapitala. Helenska republika je Komisijo zaprosila, naj v zvezi s tem ne sprejme odločbe.

15 Jeseni 2000 je družba OA pooblastila družbo za svetovanje Price WaterhouseCoopers za pripravo strnjenega poročila o skupnih nepotrjenih zaključnih računih na dan 31. decembra 1999, da bi dobila trdno osnovo za prihodnje prestrukturiranje. Grški organi so za finančno svetovanje z namenom lastninjenja družbe OA izbrali družbo Crédit Suisse First Boston.

IV – *Odločba iz leta 2000*

16 Z dopisom z dne 17. julija 2000 je Helenska republika Komisijo obvestila o namenu, da preostalo pomoč porabi za nova zavarovanja posojil, ki jih je treba skleniti do konca leta 2000, za naložbe za selitev družbe OA z letališča Elliniko na novo atensko letališče, v Spato, in podaljšanju zapadlosti do 31. marca 2001. Do takrat je grška država odobrila zavarovanja posojil do 201,6 milijona USD za nakup štirih letal Airbus 340.

17 Komisija je 4. oktobra 2000 odločila, da temu projektu ne bo nasprotovala in v tem smislu spremenila člen 1(1) odločbe iz leta 1998. Zato je bilo možno nova zavarovanja posojil v višini 378 milijonov USD, ki so bila odobrena z odločbo iz leta 1998, odobriti do 31. marca 2001 za nakup novih letal in potrebne naložbe v selitev družbe OA na novo letališče Spata.

V – *Prijavi HACE in formalni postopek preverjanja*

18 12. oktobra 2000 je Združenje grških letalskih prevoznikov (v nadaljevanju: HACA) vložilo prijavo, v kateri je zatrjevalo, da je grška država v nasprotju s tem, kar je bilo določeno v odločbah iz leta 1994 in 1998, še naprej dodeljevala različne pomoči družbi OA. Grški organi so predstavili stališča o prijavi v dopisu z dne 19. februarja 2001. HACA je 24. julija 2001 vložila dodatno prijavo, na katero so grški organi odgovorili z dopisi z dne 25. oktobra, 7. novembra in 11. decembra 2001.

19 Po teh prijavah je Komisija z odločbo z dne 6. marca 2002 (UL C 98, str. 8) začela postopek iz člena 88(2) ES, ker naj se načrt za prestrukturiranje ne bi izvajal in ker naj posamezni pogoji, določeni v odločbi iz leta 1998, ne bi bili spoštovani. Poleg tega je Komisija v tej odločbi Helenski republiki na podlagi člena 10 Uredbe Sveta (ES) št. 659/1999 z dne 22. marca 1999 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena [88] Pogodbe ES naložila predložitev informacij (UL L 83, str. 1).

20 Helenska republika je Komisiji posredovala odgovore z dopisom z dne 11. aprila 2002.

21 9. avgusta 2002 je Komisija na Helensko republiko naslovila drugo odredbo za predložitev informacij. Grški organi so odgovorili z dopisom z dne 30. septembra 2002.

22 Novembra 2002 so grški organi Komisiji predložili dve poročili, ki jih je izdelala družba Deloitte & Touche: „Report on the Limited Review of Olympic Airways' Performance as Compared to its 2002 Financial Plan (July 2002)" (Poročilo o omejenem pregledu uspešnosti družbe [OA] glede na finančni načrt iz leta 2002 (julij 2002) in poročilo o družbi OA z naslovom „Restructuring and Privatisation (November 5th, 2002)" (Prestrukturiranje in lastninjenje (5. november 2002)).

VI – *Izpodbijana odločba*

23 11. decembra 2002 je Komisija sprejela Odločbo 2003/372/ES o pomoči, ki jo je Grčija odobrila družbi OA (UL 2003, L 132, str. 1; v nadaljevanju: izpodbijana odločba). V njej ugotavlja, da večina ciljev načrta za prestrukturiranje iz leta 1998 ni bila dosežena, da pogoji, ki jih je vsebovala odločba iz leta 1998, niso bili v celoti spoštovani in da je šlo zato pri uporabi pomoči za prestrukturiranje za zlorabo.

24 Poleg tega je navedla, da obstajajo nove pomoči, o katerih ni bila obveščena, ki so v bistvenem grško dopuščanje neplačevanja oziroma podaljševanja rokov za plačilo prispevkov za socialno zavarovanje, davka na dodano vrednost (DDV) na gorivo in

rezervne dele, pristojbin in najemnin, ki jih dolguje letališčem, in dajatev na letalske karte z odhodom z grških letališč, imenovanih „spatosimo“. Komisija je štela, da so te nezakonite pomoči nezdružljive s skupnim trgom. Trdila je, da dodelitev teh pomoči krši zavezo grške države, da ne bo odobrila pomoči družbi OA, in nasprotuje načelu enkratne pomoči. Poleg tega družba OA, čeprav ni spoštovala načrta za prestrukturiranje iz leta 1998, ni imela alternativnega načrta, na podlagi katerega bi lahko Komisija sklepala, da je družba našla način za srednjeročno in dolgoročno preživetje.

25 Komisija je naložila izterjavo pomoči, razglašenih za nezdružljive. Ker pa je šlo kljub temu za pomoči za prestrukturiranje, je štela (točka 229): „ni mogoče izključiti možnosti, da je ugodna odločba Komisije iz leta 1998 ustvarila upanje, da „paket“ ukrepov pomoči iz leta 1994 ne bo pomenil težav. Zato ob upoštevanju posebnih okoliščin tega primera ni treba naložiti izterjave pomoči, dodeljenih pred 14. avgustom 1998“.

26 Izrek izpodbijane odločbe se glasi:

„Člen 1

Pomoč za prestrukturiranje, ki jo je Grčija dodelila družbi OA v obliki:

a) zavarovanj posojil, ki so bila družbi odobrena do 7. oktobra 1994 na podlagi člena 6 grškega zakona št. 96/75 […];

b) novih zavarovanj posojil v višini 378 milijonov [USD] za posojila, dogovorjena pred 31. marcem 2001 za nakup novih letal in za naložbe, potrebne za selitev družbe [OA] na novo letališče Spata;

c) odpusta dolga družbe OA v višini 427 milijard [GRD];

d) preoblikovanja dolga v lastniški kapital družbe v višini 64 milijard [GRD];

e) kapitalskega vložka 54 milijard [GRD], zmanjšanega na 40,8 milijarde [GRD] v treh tranšah po 19, 14 in 7,8 milijarde [GRD] v letih 1995, 1998 in 1999

ni združljiva s skupnim trgom v smislu člena 87(1) [ES], ker niso več izpolnjeni naslednji pogoji, pod katerimi je bila odobrena prvotna pomoč:

a) učinkovita izvedba načrta za prestrukturiranje [iz leta 1998], da bi bila dosežena dolgoročna sposobnost preživetja družbe;

b) spoštovanje 24 posebnih obveznosti, povezanih z odobritvijo pomoči, in

c) redni nadzor izvedbe pomoči za prestrukturiranje.

Člen 2

Državna pomoč, ki jo je Grčija odobrila v obliki dopuščanja stalnega neplačevanja prispevkov za socialno zavarovanje, DDV na gorivo in rezervne dele, ki ga dolguje družba Olympic Aviation, najemnin, dolgovanih različnim letališčem, letaliških pristojbin, dolgovanih letališču Spata in drugim letališčem, dajatve, imenovane „spatosimo“, ni združljiva s skupnim trgom.

Člen 3

1. Grčija sprejme ukrepe, potrebne za izterjavo pomoči v višini 14 milijard [GRD] (41 milijonov eurov) od družbe, upravičene do pomoči iz člena 1, ki ni združljiva s Pogodbo, ter pomoči iz člena 2, ki ji je bila nezakonito dodeljena.

2. Izterjava pomoči se izvede nemudoma in v skladu s postopki nacionalne zakonodaje, če dopuščajo takojšnjo in učinkovito izvršitev odločbe. Zneski, ki jih je treba izterjati, vključujejo obresti, dolgovane od dodelitve pomoči do dneva njenega dejanskega povračila. Obresti bodo izračunane na podlagi referenčne stopnje, ki se uporablja za izračun neto ekvivalenta subvencij za regionalne pomoči.

Člen 4

Grčija v dveh mesecih od vročitve te odločbe obvesti Komisijo o ukrepih, ki jih je sprejela na njeni podlagi.

[…]“

Postopek in predlogi strank

27 Tožeča stranka je 24. februarja 2003 v sodnem tajništvu Sodišča prve stopnje vložila to tožbo.

28 Tožeča stranka Sodišču prve stopnje predlaga, naj:

— izpodbijano odločbo v celoti ali delno razglasi za nično;

— Komisiji naloži plačilo stroškov;

— odredi vse potrebne ukrepe procesnega vodstva oziroma preiskovalne ukrepe;

— odredi vse druge ukrepe, za katere sodi, da so potrebni.

29 Komisija Sodišču prve stopnje predlaga, naj:

— tožbo zavrne kot neutemeljeno;

— tožeči stranki naloži plačilo stroškov.

30 Na podlagi poročila sodnika poročevalca je Sodišče prve stopnje (drugi razširjeni senat) odločilo, da začne ustni postopek brez izvedbe predhodnih pripravljalnih ukrepov.

31 Stranki sta podali ustne navedbe in odgovorili na vprašanja Sodišča prve stopnje na obravnavi 29. novembra 2006.

Pravo

32 Tožeča stranka nasprotuje izpodbijani odločbi v delu, v katerem je ugotovljena nezdružljivost s skupnim trgom in naložena izterjava, prvič, pomoči za prestrukturiranje, odobrene z odločbo iz leta 1998, in, drugič, zatrjevanih novih pomoči.

33 Sodišče prve stopnje šteje, da je, preden bodo drug za drugim preučeni oba dela tožbe in obema skupni tožbeni razlog, ki se nanaša na zlorabo pooblastil, uvodoma primerno natančneje opredeliti pravni okvir, v katerega spadajo očitki tožeče stranke o prevalitvi dokaznega bremena in kršitvi postopkovnih pravil ter pravice do izjave, in, drugič, najprej preučiti tožbeni razlog, ki izhaja iz kršitev pravic tožeče stranke do izjave.

I – *Uvodne ugotovitve o dokaznem bremenu, postopkovnih obveznostih strank in očitkih kršitve pravice do izjave*

34 Tožeča stranka upravičeno zatrjuje, da mora načeloma Komisija v izpodbijani odločbi dokazati tako zlorabo pomoči za prestrukturiranje kot dodelitev novih pomoči. Pravzaprav iz določb člena 88(2) in (3) ES izhaja, da je brez takega dokaza obstoječa pomoč zajeta v predhodni odločbi o dodelitvi, novih ukrepov pa ni mogoče šteti za državne pomoči v smislu člena 87(1) ES (glede dokaznega bremena zlorabe predhodno odobrene pomoči glej sodbo Sodišča prve stopnje z dne 11. maja 2005 v združenih zadeviah Saxonia Edelmetalle in Zemag proti Komisiji, T-111/01 in T-133/01, ZOdl., str. II-1579, točka 86, glede dokaznega bremena dodelitve nove pomoči pa sodbo Sodišča z dne 13. aprila 1994 v združenih zadeviah Nemčija in Pleuger Worthington proti Komisiji, C-324/90 in C-342/90, Recueil, str. I-1173, točka 23). Nasprotno, dokazno breme združljivosti pomoči s skupnim trgom, ki odstopajo od določb člena 87(1) ES, načeloma nosi zadevna država članica, ki mora dokazati, da so pogoji za tako odstopanje izpolnjeni.

35 Kljub temu je treba poudariti, da je taka delitev dokaznega bremena pogojena s spoštovanjem pripadajočih postopkovnih obveznosti, ki jih nosita tako Komisija kot

zadevna država članica, ko ta institucija izvaja pooblastila, ki jih ima, da bi ji država članica posredovala vse potrebne informacije.

36 Iz sodne prakse izhaja predvsem, da mora zadevna država članica, da bi pridobila privolitev nove ali spremenjene pomoči z odstopanjem od pravil Pogodbe, na podlagi obveznosti sodelovanja s Komisijo, ki izhaja iz člena 10 ES, posredovati vse podatke, na podlagi katerih bo lahko ta institucija preverila, ali so izpolnjeni vsi pogoji za odstopanje (sodba Sodišča z dne 28. aprila 1993 v zadevi Italija proti Komisiji, C-364/90, Recueil, str. I-2097, točka 20; sodbi Sodišča prve stopnje z dne 15. junija 2005 v zadevi Regione autonoma della Sardegna proti Komisiji, T-171/02, ZOdl., str. II-2123, točka 129, in z dne 6. aprila 2006 v zadevi Schmitz-Gotha Fahrzeugwerke proti Komisiji, T-17/03, ZOdl., str. II-1139, točka 48). Poleg tega lahko Komisija sprejme odločbo na podlagi informacij, ki jih ima na voljo, če ji država članica, ob kršitvi svoje obveznosti sodelovanja, ne predloži informacij, ki se od nje zahtevajo bodisi za preverjanje opredelitve in združljivosti nove ali spremenjene pomoči s skupnim trgom bodisi za preverjanje pravilne uporabe predhodno odobrene pomoči. V vsakem primeru mora Komisija pred sprejetjem take odločbe državi članici naložiti, naj ji v roku, ki ji ga določi, predloži vse dokumente in informacije, potrebne za izvajanje nadzora. Le če država članica Komisiji kljub odredbi ne predloži zahtevanih informacij, lahko ta zaključi postopek in na podlagi elementov, ki jih ima na voljo, glede na okoliščine primera sprejme odločbo o obstoju in združljivosti pomoči s skupnim trgom (sodba Sodišča z dne 14. februarja 1990 v zadevi Francija proti Komisiji, imenovana Boussac, C-301/87, Recueil, str. I-307, točka 22, ter zgoraj v točki 34 navedena sodba Nemčija in Pleuger Worthington proti Komisiji, točka 26) ali odločbo, v kateri ugotovi pravilno uporabo predhodno odobrene pomoči (zgoraj v točki 34 navedena sodba Saxonia Edelmetalle in Zemag proti Komisiji, točka 93, ter sodba Sodišča prve stopnje v zadevi Freistaat Thüringen proti Komisiji, T-318/00, Recueil, str. II-4178, točka 73).

37 Te postopkovne obveznosti so zadevni državi članici in Komisiji naložene zato, da zadnji omogočijo izvajanje nadzora na podlagi dovolj jasnih in natančnih informacij, pri tem pa zagotavljajo spoštovanje pravice do izjave zadevne države članice.

Pravzaprav je treba opozoriti, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso spoštovanje pravic do obrambe v vsakem postopku, ki se uvede zoper določeno osebo in ki lahko pripelje do akta, s katerim se posega v njen položaj, temeljno načelo prava Skupnosti in mora biti zagotovljeno, tudi če ni nobenih pravil, ki urejajo zadevni postopek (sodba Sodišča z dne 12. februarja 1992 v združenih zadeviah Nizozemska in PTT Nizozemska proti Komisiji, C-48/90 in C-66/90, Recueil, str. I-565, točka 44; glej tudi sodbo Sodišča prve stopnje z dne 6. marca 2003 v združenih zadeviah Westdeutsche Landesbank Girozentrale in Land Nordrhein-Westfalen proti Komisiji, T-228/99 in T-233/99, Recueil, str. II-435, točka 121).

38 V obravnavanem primeru so navedene postopkovne obveznosti povzete in konkretizirane v členih 2(2), 5(1) in (2), 10, 13(1) in 16 Uredbe št. 659/1999.

39 V tem primeru tožeča stranka Komisiji v bistvu očita, da ni opredelila in zahtevala bistvenih dokazov, ki bi lahko odstranili dvome o opredelitvi presojanih ukrepov oziroma o združljivosti pomoči s Pogodbo. Tožena institucija naj bi tudi prevalila dokazno breme in kršila pravico do izjave Helenske republike. Kršitev te pravice naj bi neposredno vplivala na izid postopka (zgoraj v točki 36 navedena sodba Boussac, točka 31, in sodba z dne 21. marca 1990 v zadevi Belgija proti Komisiji, imenovana Tubemeuse, C-142/87, Recueil, str. I-959, točka 48). Poleg tega naj bi kršila pravico do izjave tožeče stranke, ki je v celoti v državni lasti in ki je bila edini možni vir za bistvene dokaze, za katere naj bi Komisija štela, da so manjkali.

40 Iz tega razlogovanja sledi, da tožeča stranka Komisiji s sklicevanjem na kršitev pravice do izjave zadevne države članice in na kršitev svoje pravice do izjave natančneje očita, da niti Helenske republike niti nje same ni opozorila na pomembne elemente,

o katerih je navedena institucija še naprej dvomila, in pred sprejetjem izpodbijane odločbe v zvezi s temi elementi ni zahtevala dodatnih informacij.

41 Očitke v zvezi s prevalitvijo dokaznega bremena in s tem povezane kršitve pravice do izjave Helenske republike, ki jih je tožeča stranka uveljavljala najprej glede pomoči za prestrukturiranje in nato glede različnih zatrjevanih novih pomoči, razglašenih za nezdružljive s skupnim trgom v izpodbijani odločbi, je treba presojati ob upoštevanju zgoraj navedenih postopkovnih načel.

II – *Tožbeni razlog kršitve pravice do izjave tožeče stranke*

42 Glede tožbenega razloga kršitve pravice do izjave tožeče stranke je treba uvodoma opozoriti, da člen 88(2) ES zainteresiranim subjektom, med katerimi so tudi upravičenci presojanega ukrepa, omogoča, da predstavijo stališča. Določba se je razlagala tako, da imajo zadevne osebe samo pravico, biti primerno vključene v upravni postopek, upoštevaje okoliščine obravnavanega primera (sodba Sodišča prve stopnje z dne 25. junija 1998 v združenih zadeviah British Airways in drugi proti Komisiji, T-371/94 in T-394/94, Recueil, str. II-2405, točka 60, in zgoraj v točki 37 navedena sodba Westdeutsche Landesbank Girozentrale in Land Nordrhein-Westfalen proti Komisiji, točka 125). Spoštovanje tako omejenih postopkovnih pravic zadevnih oseb je bistvena zahteva postopka in posledica kršitve te je lahko razglasitev ničnosti izpodbijane odločbe. Tako je predvsem, če upravičenci do pomoči, ki jo je treba vrniti, niso imeli učinkovite možnosti predstaviti stališč v okviru formalnega postopka preverjanja, ker jih Komisija v sklepu o začetku postopka oziroma v poznejši fazi ni opredelila, in kjer ni bilo mogoče izključiti, da bi bil lahko brez take nepravilnosti izid postopka drugačen (v tem smislu glej sodbo Sodišča prve stopnje z dne 22. februarja 2006 v zadevi Le Levant 001 in drugi proti Komisiji, T-34/02, ZOdl., str. II-267, točke od 82 do 95 in 137).

43 V vsakem primeru se zainteresirani subjekti, če postopek na področju državnih pomoči začne teči le proti zadevni državi članici, načeloma ne morejo sklicevati na pravice do obrambe, priznane osebam, proti katerim je začet postopek, in ki imajo pravico do kontradiktorne razprave s Komisijo, kot je ta, do katere je upravičena zadevna država članica (zgoraj v točki 42 navedena sodba British Airways in drugi proti Komisiji, točka 60; zgoraj v točki 37 navedena sodba Westdeutsche Landesbank Girozentrale in Land Nordrhein-Westfalen proti Komisiji, točki 122 in 125; sodba Sodišča prve stopnje z dne 8. julija 2004 v zadevi Technische Glaswerke Ilmenau proti Komisiji, T-198/01, ZOdl., str. II-2717, točka 192, in zgoraj v točki 36 navedena sodba Schmitz-Gotha Fahrzeugwerke proti Komisiji, točka 54).

44 V okoliščinah obravnavanega primera je treba ugotoviti, da se tožeča stranka ne sklicuje na nobeno posebno okoliščino, na podlagi katere bi bilo mogoče presoditi, da ni bila primerno vključena v upravni postopek, upoštevaje okoliščine tega primera. Glede na to samo dejstvo, ki ga navaja zadevni subjekt, da naj bi bila edini možni vir dokazov, ki bi jih Komisija štela za potrebne, ni upravičevalo, da bi ta institucija nanj naslavljala zahteve za informacije. Dejansko je, kot je bilo že navedeno (glej točko 36 zgoraj), zadevna država članica tista, ki mora na zahtevo Komisije predložiti vse potrebne informacije. V teh okoliščinah na postopkovne pravice tožeče stranke ne more vplivati, da naj Komisija ne bi opredelila bistvenih dokazov, potrebnih za odpravo dvomov, in da ta institucija ni zahtevala dodatnih informacij (glej točko 40 zgoraj). Ti očitki bodo samostojno obravnavani v okviru tožbenega razloga kršitve pravice do izjave Helenske republike, ki ga prav tako uveljavlja tožeča stranka.

45 Poleg tega je treba v vsakem primeru upoštevati, da je imela tožeča stranka možnost posredno sodelovati v upravnem postopku, s posredovanjem zadevne države članice, ki je njen edini delničar. Obenem iz spisa izhaja, da je vodstvo družbe OA med upravnim postopkom ves čas sodelovalo na sestankih služb Komisije in grških organov.

46 Zaradi vsega zgoraj navedenega je treba tožbeni razlog, ki izhaja iz kršitve pravice do izjave tožeče stranke, zavrniti kot neutemeljen.

III – *Pomoč za prestrukturiranje (členi 1, 3 in 4 izpodbijane odločbe)*

47 Tožeča stranka zanika dejstva, na katera se je v izpodbijani odločbi oprla Komisija, da je razglasila obstoječo pomoč za prestrukturiranje za nezdružljivo s skupnim trgom. Najprej izpodbija ugotovitve Komisije, v skladu s katerimi naj načrt za prestrukturiranje iz leta 1998 ne bi bil izveden. Zatrjuje tudi, da je Helenska republika izpolnila obveznosti iz člena 1(1)(d) odločbe iz leta 1998 glede izvedbe informacijskega sistema upravljanja (v nadaljevanju: SIG). Poleg tega naj bi Helenska republika izpolnila obveznosti iz člena 1(2) odločbe iz leta 1998, ki se nanašajo na predložitev poročil o izvajanju pogojev, določenih v navedeni odločbi. In kot zadnje, prav tako naj bi bili spoštovani pogoji iz člena 1(b), (c) in (e) odločbe iz leta 1994.

A – *Neizvajanje načrta za prestrukturiranje, zatrjevano v izpodbijani odločbi*

48 Tožeča stranka meni, da se je načrt za prestrukturiranje iz leta 1998 izvajal, da bi bilo zagotovljeno dolgoročno preživetje družbe OA. Zatrjuje, prvič, da ugotovitve Komisije o izvajanju navedenega načrta ne upoštevajo tistega, kar je bilo spremenjeno, zato je v zvezi z njimi napačno ugotovljeno dejansko stanje, gre za očitno napako pri presoji in/ali pomanjkanje obrazložitve. Drugič, Komisija naj ne bi dovolj preverila,

ali je bilo mogoče pomoč, odobreno leta 1998, šteti za združljivo s členom 87(3)(c) ES na podlagi spremenjenega načrta za prestrukturiranje, ki se je uporabljal ob sprejetju izpodbijane odločbe. V zvezi s tem naj bi šlo glede izpodbijane odločbe za očitno napako pri presoji in za kršitev člena 87(3)(c) ES. Tretjič, Komisija naj bi storila očitno napako pri presoji, ker je ugotovila, da ni bil sprejet noben ukrep za prestrukturiranje.

1. Očitek neupoštevane spremembe načrta za prestrukturiranje

a) Trditve strank

49 Tožeča stranka zatrjuje, prvič, da je Komisija napačno ugotovila dejansko stanje in napravila očitno napako pri presoji, ko ni upoštevala sprememb načrta za prestrukturiranje iz leta 1998, ki ga je v skladu s trditvami tožeče stranke ta institucija potrdila v okviru enotnega in podaljšanega postopka prestrukturiranja, ki ga je družba OA postopno izvajala. Komisija naj bi dejansko nadzirala spoštovanje obveznosti prestrukturiranja, naloženega družbi OA v zvezi z načrtom za prestrukturiranje v prvotni različici iz leta 1998. Ob sprejetju izpodbijane odločbe pa naj bi spremenjeni načrt določal večinsko lastninjenje družbe, ukrepe za znižanje stroškov in prodajo nebistvenih sredstev. Edina prekinitev postopka prestrukturiranja naj bi bila posledica dogodkov z dne 11. septembra 2001. Ob sprejetju izpodbijane odločbe naj bi bil prvi del postopka lastninjenja že zaključen.

50 Drugič, izpodbijana odločba naj ne bi bila obrazložena v delu, v katerem Komisija ni analizirala spremenjenega načrta, ampak naj bi se oprla na prvotni načrt iz leta

1998. Komisija naj zato ne bi primerno obrazložila svoje ugotovitve, v skladu s katero naj (spremenjeni) načrt za prestrukturiranje ne bi zagotavljal dolgoročnega preživetja družbe Olympic Airways.

51 V podporo zgoraj navedenim tožbenim razlogom tožeča stranka izpodbija trditev Komisije v izpodbijani odločbi (točka 173), v skladu s katero naj Helenska republika ne bi predlagala sprememb načrta za prestrukturiranje, ki jih je štela za potrebne. Poudarja, da je bila sprememba načrta za prestrukturiranje za vse vpletene stranke v upravnem postopku očitna.

52 Komisija naj bi leta 1999 sprejela, da je bil načrt za prestrukturiranje spremenjen. Pravzaprav naj bi spremembo tega načrta pod vodstvom družbe Speedwing spodbujala, na kar kažejo njeni dopisi vladi Helenske republike z dne 12. maja 1999, 27. julija 1999 in 23. avgusta 1999. O prvem predlogu naj bi bila vnaprej obveščena z dopisi vlade Helenske republike z dne 7. maja 1999, 23. junija 1999 in 7. julija 1999. Načrt Speedwing, izjemno podroben, naj bi bil tudi prvi spremenjeni načrt za prestrukturiranje. Komisiji naj bi bil predstavljen 18. novembra 1999, spremljal pa ga je dopis vlade Helenske republike. Komisija naj bi v dopisu vladi Helenske republike z dne 29. marca 2000 priznala, da se je načrt Speedwing že uporabljal.

53 Ker Komisija vseeno ni odobrila načrta Speedwing, naj bi jo vlada Helenske republike leta 2000, med drugim z dopisoma z dne 29. avgusta in 6. septembra 2000, obvestila o drugem spremenjenem načrtu za prestrukturiranje, ki je predvidel lastninjenje družbe OA, kot naj bi potrjevali predvsem točki 73 in 175 izpodbijane odločbe. Podrobne informacije o postopku lastninjenja naj bi bile Komisiji predstavljene predvsem v memorandumu, ki ga je izdelala družba Crédit Suisse First Boston decembra 2000, in nato še v dopisu vlade Helenske republike z dne 16. maja 2001.

54 Iz izmenjanih dopisov naj bi izhajalo, da je bil od leta 2000 načrt za prestrukturiranje sestavljen iz večinskega lastninjenja, ukrepov za znižanje stroškov in prodaje nebistvenih sredstev. Tožeča stranka pojasnjuje, da so se ukrepi za znižanje stroškov, s katerimi naj bi se Komisija strinjala, in kot naj bi izhajalo tudi iz izpodbijane odločbe (točki 106 in 174), začeli izvajati leta 1998, v skladu z odločbo iz leta 1998.

55 Več izjav Komisije naj bi potrjevalo njeno priznanje, da je bil načrt iz leta 1998 spremenjen tako, da se je prilagodil novemu položaju, in da naj bi prestrukturiranje družbe OA nujno vključevalo lastninjenje. Pravzaprav naj Komisija v odločbi z dne 4. oktobra 2000, v kateri je uradno priznala spremembo načrta iz leta 1998, ne bi izrazila skrbi o napredku prestrukturiranja, ampak naj bi se, nasprotno, izrecno sklicevala na lastninjenje, predvsem v navedbi: „[trenutno] vodstvo je prehodno, v pričakovanju lastninjenja [družbe OA] na začetku prihodnjega leta […]“.

56 Še več, Komisija naj bi vzela na znanje sprejetje učinkovitih ukrepov lastninjenja, predvsem v dopisu organom Helenske republike z dne 25. aprila 2001 in tudi v dopisu podpredsednici Komisije, zadolženi za transport, Loyoli de Palacio, ter grškemu ministru za transport in komunikacije z dne 5. julija 2001. Ta dopis naj bi se dejansko skliceval na sestanek uradnikov Komisije in članov kabineta Loyole de Palacio na eni ter finančnih in pravnih svetovalcev grške vlade na drugi strani, z dne 29. maja 2001, „o lastninjenju [družbe OA], ki poteka“.

57 Poleg tega naj bi neizplačilo zadnje tranše pomoči, odobrene v odločbi iz leta 1998 (22,9 milijona eurov) kazalo na to, da sta vlada Helenske republike in Komisija leta 1999 priznali spremembo načrta za prestrukturiranje iz leta 1998, da bi bilo mogoče upoštevati razvoj sprememb trga zračnega prometa in položaj družbe OA. Upoštevaje

to spremembo oziroma zatrjevano opustitev načrta za prestrukturiranje, ki naj bi se izrazili v neizplačilu zadnje tranše pomoči, naj bi ugotovitev v izpodbijani odločbi o nespoštovanju načrta za prestrukturiranje iz leta 1998 in odredba o izterjavi druge tranše pomoči kršili tudi načelo varstva legitimnih pričakovanj, postopkovna pravila in načelo *ne bis in idem*. Pravzaprav bi morala Komisija pred sprejetjem izpodbijane odločbe naznaniti, da ni priznala zgoraj navedene spremembe. Poleg tega naj Komisija pri določitvi zneska pomoči, ki ga je treba vrniti, ne bi upoštevala neizplačila zadnje tranše pomoči.

58 Izvajanje drugega, spremenjenega, načrta za prestrukturiranje, naj bi prekinili dogodki z dne 11. septembra 2001. Z dopisom z dne 1. februarja 2002 naj bi grška vlada Komisijo obvestila o novih ukrepih, ki jih je sprejela družba OA v skladu s tem, spremenjenim, načrtom za prestrukturiranje, da bi se soočila z upadom celotnega zračnega prometa. Večinsko lastninjenje družbe OA, ukrepi za znižanje stroškov in prodaja nebistvenih sredstev naj bi bili ob upoštevanju teh okoliščin pravi in primerni ukrepi.

59 Zdajšnji postopek lastninjenja naj bi bil uspešno začet februarja 2002, na kar naj bi kazal dopis grške vlade Komisiji z dne 22. februarja 2002. Dejavnost družbe OA naj bi leta 2002 doživela neto izboljšanje. Helenska republika naj bi Komisijo obvestila o postopku lastninjenja in o ukrepih za znižanje stroškov, predvsem v odgovorih z dne 11. aprila 2002 na prvo odredbo Komisije za predložitev informacij, v dopisu z dne 16. julija 2002, in v odgovorih z dne 30. septembra 2002 na drugo odredbo Komisije za predložitev informacij z dne 9. avgusta 2002. V teh odgovorih naj bi med drugim potrdila prodajo 58 % hčerinske družbe Olympic Catering.

60 Zapisnik s sestanka z dne 16. oktobra 2002 naj bi dokazoval, da je bila Komisija ob tej priložnosti ponovno obveščena o položaju. Na navedenem sestanku naj bi bilo izrecno navedeno, da načrt za prestrukturiranje iz leta 1998 (v obliki, odobreni leta 1998) „ni več aktualen“ (zadnji odstavek točke 2, naslovljen Finančna in tržna predstavitev). V tem zapisniku je bilo navedeno tudi (priloga II, odstavek 16), da se je ga. Loyola de Palacio 2. in 3. oktobra 2002 sestala z grškim ministrom za transport in komunikacije g. Verelisom in zahtevala pripravo novega načrta za prestrukturiranje pred koncem leta 2002.

61 Poleg tega naj bi bilo v poročilu o omejenem pregledu uspešnosti družbe OA glede na finančni načrt iz leta 2002 (julij 2002), ki naj bi bilo poslano vodji kabineta ge. Loyole de Palacio 5. novembra 2002 in službam Komisije 14. novembra 2002, zabeleženo občutno izboljšanje poslovanja družbe OA v letu 2002. V teh okoliščinah naj poročilo po koncu leta 2002 o večinskem lastninjenju dejavnosti letenja ne bi bilo bistveno.

62 21. novembra 2002 naj bi bilo Komisiji posredovano izčrpno poročilo, naslovljeno „Restructuring & Privatisation Report on OA (November 5th 2002)“ (Prestrukturiranje in lastninjenje: poročilo o družbi OA (5. november 2002)). To poročilo naj bi zelo natančno opisalo predlog lastninjenja, do podrobnosti, kot so število zaposlenih, in naj bi zajemalo finančne projekcije o dejavnosti letenja od leta 2003 do 2005, s tem pa nazorno prikazalo sposobnost preživetja podjetja.

63 Z dopisom grškega ministra za transport in komunikacije z dne 2. decembra 2002 naj bi bil član Komisije, zadolžen za transport, obveščen, da je šest zasebnih vlagateljev izrazilo zanimanje za nakup večinskega deleža družbe OA (točka 9 izpodbijane odločbe).

64 V tem okviru naj bi bil Komisiji v nasprotju s tem, kar zatrjuje, drugi, spremenjeni, načrt za prestrukturiranje predložen „z vsemi potrebnimi podrobnostmi“ v skladu s točko 32 Smernic Skupnosti iz leta 1999 o državnih pomočeh za reševanje in prestrukturiranje podjetij v težavah (UL C 288, str. 2; v nadaljevanju: Smernice). Predvsem naj bi zgoraj navedeno poročilo z dne 5. novembra 2002 vključevalo vse zahtevane „podatke, hipoteze, pričakovanja, ukrepe, cilje in pogoje,“ njegov naslov pa naj bi jasno kazal na to, da gre za načrt za prestrukturiranje. Poleg tega naj bi zgoraj omenjene smernice v točki 3.2.4 določale le, da lahko država članica Komisijo „zaprosi“ za odobritev sprememb načrta za prestrukturiranje. V tem primeru naj bi zgoraj navedena obširna izmenjava dopisov med Helensko republiko in Komisijo zato pomenila veljavno zaprosilo. Poleg tega naj bi bil Komisiji drugi, spremenjeni, načrt za prestrukturiranje predstavljen po enakem postopku kot načrt, ki mu je bila sledila v zvezi z načrtom Speedwing in s katerim se je zdelo, da je bila Komisija zadovoljna.

65 Komisija zatrjuje, da se na tožbeni razlog napačno ugotovljenega dejanskega stanja, ki ga uveljavlja tožeča stranka in v skladu s katerim naj bi bil Komisiji predložen načrt lastninjenja, ki naj bi ga odobrila, niso sklicevali niti družba OA niti grški organi v upravnem postopku bodisi v obliki predloga za dodatno pomoč bodisi kot novega načrta za prestrukturiranje, s katerim naj bi bil nadomeščen načrt iz leta 1998. Prav tako naj bi bilo na sestanku 16. oktobra 2002 poudarjeno, da je Komisija pregledala spoštovanje obveznosti Helenske republike, ki so bile naložene v odločbi iz leta 1998. Tožeča stranka naj zato ne bi mogla uveljavljati novega tožbenega razloga (glej, *a contrario*, sklepne predloge generalnega pravobranilca M. Darmona k zgoraj v točki 34 navedeni sodbi Nemčija in Pleuger Worthington proti Komisiji, Recueil, str. I-1175, točki 33 in 107; zgoraj v točki 42 navedeno sodbo British Airways in drugi proti Komisiji, točka 81, in sodbo z dne 15. septembra 1998 v združenih zadeviah BFM in EFIM proti Komisiji, T-126/96 in T-127/96, Recueil, str. II-3437, točka 88). Glede temelja Komisija oporeka, da bi bila družba OA predmet „enotnega in podaljšanega postopka prestrukturiranja,“ ki bi temeljil na spremenjenem načrtu za prestrukturiranje. Zatrjuje, da naj bi se načrt Speedwing popolnoma razlikoval od načrta lastninjenja. Poleg tega naj ji po opustitvi načrta Speedwing ne bi bil predložen noben spremenjeni načrt za prestrukturiranje niti ga naj ta institucija ne bi, *a fortiori*, odobrila.

66 Komisija zatrjuje, da v skladu s sodno prakso (zgoraj v točki 65 navedena sodba BFM in EFIM proti Komisiji, točke od 98 do 100) načrt za prestrukturiranje ni spremenjen s preprosto napovedjo namena. Potrebna naj bi bila formalna predstavitev spremenjenega načrta (skupaj s podatki, hipotezami, pričakovanji, ukrepi, cilji in pogoji), ki ga bo presodila Komisija. Grški organi naj bi poleg tega očitno poznali postopek, ki se uporablja, saj naj bi mu sledili tako pri prilagoditvi načrta iz leta 1994, ki ga je Komisija odobrila v odločbi iz leta 1998, kot v primeru načrta Speedwing.

67 V tem primeru naj izmenjave dopisov, na katero se sklicuje tožeča stranka, v nobenem primeru ne bi bilo mogoče šteti za tako, da bi ustrezala pogojem spremenjenega načrta za prestrukturiranje. Predvsem poročilo z naslovom „Report on the limited review of Olympic Airways performance as compared to its 2002 financial plan“ naj bi se opiralo na nepotrjene informacije in hipoteze ter podatke, ki naj bi se nekajkrat izkazali za netočne in nepopolne. Poročilo z dne 5. novembra 2002 o prestrukturiranju in lastninjenju družbe OA naj bi ta postopek lastninjenja predstavilo še kot „zamisel,“ s tem da je bil Komisiji predložen novembra 2002, to je manj kot 2 meseca pred iztekom načrta za prestrukturiranje, odobrenega leta 1998. Poleg tega naj nobeno ob teh dveh poročil ne bi bilo izrecno predstavljeno kot spremenjeni načrt.

68 Nazadnje, trditev, v skladu s katero naj bi neizplačilo tretje tranše pomoči dokazovalo, da je bil načrt iz leta 1998 sporazumno spremenjen, naj bi bila prepozna, ker ni bila podana v upravnem postopku. Poleg tega naj ne bi bila utemeljena. Ob tem naj bi bila v nasprotju s pripombami, ki so jih 21. novembra 2002 posredovali grški organi in v skladu s katerimi naj Komisija ne bi odobrila izplačila zadnje tranše ter tako onemogočila, da bi bil načrt uspešen.

69 V teh okoliščinah naj bi bila Komisija, ko se je trajanje načrta za prestrukturiranje, odobrenega v odločbi iz leta 1998, iztekalo, zavezana presoditi izvajanje tega načrta.

b) Presoja Sodišča prve stopnje

70 Pred presojo tožbenih razlogov, ki izhajajo, prvič, iz pomanjkljive obrazložitve in, drugič, iz napačne ugotovitve dejanskega stanja in očitne napake pri presoji, je treba presoditi ugovor Komisije v zvezi z dopustnostjo trditev tožeče stranke, ki se nanašajo na spremembo načrta za prestrukturiranje.

Ugovor nedopustnosti, ki ga je podala Komisija

71 Komisija zatrjuje, da naj trditve tožeče stranke, ki temeljijo na zatrjevani predstavitvi načrta za lastninjenje, s katerim se spreminja načrt za prestrukturiranje iz leta 1998, ne bi bile dopustne, ker jih ni navedla v upravnem postopku.

72 Sodišče prve stopnje opozarja, da se mora v skladu z ustaljeno sodno prakso v okviru ničnostne tožbe, vložene v skladu s členom 230 ES, zakonitost akta Skupnosti presojati glede na dejanske in pravne elemente, ki so obstajali ob sprejetju akta. Zlasti zapletene presoje Komisije je treba preizkusiti le glede na podatke, ki jih je imela, ko jih je opravila (zgoraj v točki 42 navedena sodba British Airways in drugi proti Komisiji, točka 81, in sodba Sodišča prve stopnje z dne 15. junija 2005 v zadevi Corsica Ferries France proti Komisiji, T-349/03, ZOdl., str. II-2197, točka 42).

73 Iz tega izhaja, da se tožeča stranka načeloma ne more sklicevati na dejanske trditve, ki jih Komisija ni poznala in ki ji niso bile predložene v postopku preverjanja. Nasprotno nič ne preprečuje zadevni osebi, da bi proti končni odločbi oblikovala tožbeni razlog pravne narave, ki ga ni uveljavljala v upravnem postopku (sodba Sodišča prve stopnje z dne 6. oktobra 1999 v zadevi Kneissl Dachstein proti Komisiji, T-110/97, Recueil, str. II-2881, točka 102, ter zgoraj v točki 34 navedena sodba Saxonia Edelmetalle in Zemag proti Komisiji, točka 68).

74 Komisija v obravnavanem primeru ne zanika, da je bila v upravnem postopku seznanjena z vprašanjem lastninjenja družbe OA, načetim predvsem v izmenjavi dopisov z grškimi organi in v določenih poročilih, ki so jih ji posredovali ti organi in na katerih tožeča stranka utemeljuje tožbeni razlog obstoja spremenjenega načrta za prestrukturiranje, ki ga je odobrila ta institucija.

75 Pri vprašanju, ali je bil načrt lastninjenja, s katerim je bil spremenjen načrt za prestrukturiranje iz leta 1998, pravilno predstavljen Komisiji, da bi ga lahko ta odobrila, v skladu s postopkovnimi pravili, ki se uporabljajo, gre za pravno presojo zgoraj navedenih dejstev, za katere ni sporno, da so bila posredovana Komisiji.

76 Ker gre torej za tožbeni razlog pravne narave in ne zgolj za dejanske trditve, se tožeča stranka lahko sklicuje na zatrjevani obstoj načrta lastninjenja, s katerim je bil nadomeščen načrt iz leta 1998, ne glede na to, ali je ta tožbeni razlog podala v upravnem postopku ali ne.

77 Iz istih razlogov je treba zavrniti tudi ugovor nedopustnosti, ki ga je podala Komisija glede pravnih trditev tožeče stranke, v skladu s katerimi naj bi neizplačilo zadnje tranše pomoči, odobrene z odločbo iz leta 1998, dokazovalo, da je bil načrt iz leta 1998 spremenjen v soglasju s Komisijo.

Tožbeni razlog neobrazložitve

78 Uvodoma je treba presoditi obseg trditev tožeče stranke, ki se nanašajo na neobrazloženost odločbe.

79 Sodišče prve stopnje v zvezi s tem opozarja, da je obveznost obrazložitve bistvena zahteva postopka, ki jo je treba ločiti od vprašanja utemeljenosti obrazložitve, ki se nanaša na zakonitost temelja spornega akta. Očitki in trditve, s katerimi naj bi se izpodbila utemeljenost tega akta, so zato brez pomena v okviru tožbenega razloga neobrazložitve oziroma pomanjkljive obrazložitve. Obrazložitev, ki se zahteva v členu 253 ES, mora biti prilagojena vrsti obravnavanega akta ter jasno in nedvoumno izražati razlogovanje institucije, ki je akt sprejela, da se stranke lahko seznanijo z utemeljitvijo sprejetega ukrepa in pristojno sodišče lahko izvrši nadzor (sodba Sodišča z dne 22. marca 2001 v zadevi Francija proti Komisiji, C-17/99, Recueil, str. I-2481, točke od 35 do 38; zgoraj v točki 72 navedena sodba Corsica Ferries France proti Komisiji, točki 52 in 59, ter zgoraj v točki 36 navedena sodba Schmitz-Gotha Fahrzeugwerke proti Komisiji, točki 70 in 71).

80 Poleg tega je treba v skladu z ustaljeno sodno prakso vprašanje, ali je obrazložitev posamezne odločbe v skladu z zahtevami iz člena 253 ES, presojati ne samo glede na njeno besedilo, ampak tudi glede na njeno sobesedilo in glede na celoto pravnih pravil, ki urejajo zadevno področje (zgoraj v točki 42 navedena sodba British Airways in drugi proti Komisiji, točka 94, in zgoraj v točki 36 navedena sodba Freistaat Thürigen proti Komisiji, točka 202).

81 V tem primeru tožeča stranka Komisiji v bistvu očita, da ni obrazložila izpodbijane odločbe glede nezmožnosti preživetja družbe OA, upoštevaje spremenjeni načrt za prestrukturiranje.

82 Res je, da je Komisija v izpodbijani odločbi nadzorovala učinkovitost izvajanja načrta za prestrukturiranje glede na načrt, predviden v odločbi iz leta 1998. Kljub temu je v točki 173 te odločbe pristop obrazložila z odsotnostjo, po njenem mnenju, predstavitve predloga konkretnih sprememb načrta iz leta 1998 grške države, edinega delničarja družbe OA, za preostanek obdobja prestrukturiranja, da bi bile lahko izvedene potrebne prilagoditve, potem ko je zavrnila načrt Speedwing. V točki 116, tretji pododstavek, je v zvezi s tem opozorila še, da čeprav je prag izgub leta 1999 presegel 50 % osnovnega kapitala, ni bilo izvedeno nobeno povečanje kapitala, načrt za prestrukturiranje pa ni bil „znatno prilagojen“ v želenem času.

83 Da bi lahko presodili, ali ta razlaga v obravnavanem primeru predstavlja zadostno obrazložitev, jo je treba presoditi v kontekstu postopka, v katerem je bila sprejeta izpodbijana odločba. V zvezi s tem Sodišče prve stopnje opozarja, prvič, da je v odločbi z dne 6. marca 2002 o začetku formalnega postopka preverjanja Komisija navedla zlasti, da načrt za prestrukturiranje iz leta 1998, na katerem je utemeljila odločbo iz leta 1998 o odobritvi pomoči za prestrukturiranje, ni bil izveden tako, kot je bilo predvideno, in da resni dvomi o združljivosti sedanjega gospodarskega in finančnega položaja družbe OA s tržnimi in finančnimi kazalci upravičujejo ponovno presojo odločbe iz leta 1998 s stališča pravilne izvedbe načrta za prestrukturiranje. Drugič, iz spisa ne izhaja, da bi grški organi Komisiji po opustitvi načrta Speedwing in pred sprejetjem izpodbijane odločbe 11. decembra 2002 predstavili uradno in izrecno prošnjo za spremembo načrta za prestrukturiranje iz leta 1998, da bi uresničili potrebne prilagoditve tega načrta, v skladu s katerim bi v takem primeru pristopili k lastninjenju družbe OA.

84 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da Komisija v izpodbijani odločbi ni bila dolžna navesti dodatnih razlogov, na podlagi katerih je štela, da mora nadzirati izvajanje načrta za prestrukturiranje v prvotni različici iz leta 1998.

85 Iz tega sledi, da tožbeni razlog, ki izhaja iz neobrazložitve te odločbe, glede vprašanja, ali je spremenjeni načrt za prestrukturiranje, na katerega se je sklicevala tožeča stranka, omogočal, da bi bilo v razumnem roku doseženo dolgoročno preživetje družbe OA, ni utemeljen.

86 Zato je treba očitke, ki se nanašajo na neupoštevanje spremenjenega načrta za prestrukturiranje, preveriti v okviru tožbenih razlogov, ki izhajata iz napačno ugotovljenega dejanskega stanja in očitne napake pri presoji, ki ju uveljavlja tožeča stranka.

Tožbena razloga napačno ugotovljenega dejanskega stanja in očitne napake pri presoji

87 Tožeča stranka podaja štiri vrste trditev, da bi dokazala, da je bil načrt iz leta 1998 po opustitvi načrta Speedwing spremenjen. Preden drugo za drugo presodimo trditve tožeče stranke, ki temeljijo, prvič, po njenem mnenju, na enotnem in podaljšanem postopku prestrukturiranja družbe OA in potrebi po posodobitvi načrta iz leta 1998, drugič, na neizplačilu zadnje tranše pomoči, tretjič, na odločbi z dne 4. oktobra 2000 in, četrtič, na izmenjavi dopisov med grškimi organi in Komisijo ter na poročilih, ki so ji bili posredovani v upravnem postopku, je treba natančneje določiti pravni okvir spornega vprašanja.

– Pravni okvir in vprašanje, postavljeno v tem primeru

88 Ustaljena sodna praksa je, da morajo biti pomoči podjetjem v težavah, če naj bodo združljive s skupnim trgom na podlagi člena 87(3)(c) ES, povezane z jasnim načrtom

za prestrukturiranje, ki mora biti Komisiji predstavljen z vsemi potrebnimi podrobnostmi (zgoraj v točki 79 navedena sodba Francija proti Komisiji, točka 45; zgoraj v točki 65 navedena sodba BFM in EFIM proti Komisiji, točka 98, in zgoraj v točki 43 navedena sodba Technische Glaswerke Ilmenau proti Komisiji, točka 151). Zgoraj navedene smernice, ki se uporabljajo v tem primeru, potrjujejo, da mora načrt za prestrukturiranje omogočati obnovo dolgoročne sposobnosti preživetja podjetja v razumnem času in na podlagi uresničljivih predpostavk glede prihodnjih pogojev poslovanja, in predstavljen mora biti z vsemi potrebnimi podrobnostmi (točka 3.2.2(b).

89 Ob tem mora zadevno podjetje v skladu s Smernicami po odobritvi pomoči za prestrukturiranje v celoti uresničiti načrt za prestrukturiranje, ki ga je priznala Komisija, in izvršiti vse druge obveznosti, določene v odločbi Komisije (točka 3.2.2(f)). Izvajanje načrta za prestrukturiranje spremlja Komisija, ki mora imeti možnost prepričati se, da se načrt za prestrukturiranje izvaja pravilno, in sicer ji v ta namen zadevne države članice pošiljajo redna in natančna poročila (točka 3.2.2(g)).

90 Smernice (točka 3.2.4) določajo tudi, da lahko, če je bila odobrena pomoč za prestrukturiranje, zadevna država članica med prestrukturiranjem zaprosi Komisijo, da potrdi spremembe načrta za prestrukturiranje in zneska pomoči. Komisija lahko take spremembe dovoli potem, ko preveri, da so izpolnjeni določeni pogoji. Predvsem mora spremenjeni načrt še vedno dokazovati obnovo sposobnosti preživetja v razumnem času.

91 Iz povezanih določb členov 87(3)(c) ES in 88(2) in (3) ES, kot jih je razlagala zgoraj navedena sodna praksa in kot so bile izvedene z zgoraj navedenimi določbami Smernic, izhaja, da mora za vsako pomembno spremembo načrta za prestrukturiranje, ki jo

odobri Komisija, zadevna država članica načeloma predstaviti spremenjeni načrt z vsemi potrebnimi podrobnostmi, da bi lahko Komisija presodila združljivost pomoči s skupnim trgom, upoštevaje pogoje iz točke 3.2.4 Smernic.

92 Glede postopka sodna praksa kaže tudi na to, da Komisija, če ni izpolnjen eden od pogojev za odobritev pomoči, navadno ne more sprejeti odločbe o odstopanju od tega pogoja, ne da bi ponovno odprla postopek iz člena 88(2) ES, razen če so odstopanja glede na prvotni pogoj sorazmerno majhna (sodba Sodišča prve stopnje z dne 15. septembra 1998 v zadevi Ryanair proti Komisiji, T-140/95, Recueil, str. II-3327, točka 88). Komisija mora zlasti, če prilagoditev načrta za prestrukturiranje vzbuja dvome o združljivosti pomoči, ponovno formalno preveriti združljivost te pomoči s skupnim trgom.

93 Ta postopkovna pravila potrjujejo, da brez polne izvedbe načrta za prestrukturiranje, sprejetega v odločbi o odobritvi pomoči za prestrukturiranje, Komisija, odvisno od okoliščin posameznega primera, ne more odobriti pomembne spremembe tega načrta drugače kot na podlagi poglobljenega formalnega preverjanja združljivosti spremenjenega načrta, ki ga predstavi zadevna država članica, z zgoraj navedenimi pogoji, določenimi v Smernicah. Zato Komisija, če zadevna država članica ne predstavi spremenjenega načrta za prestrukturiranje, načeloma ni niti dolžna niti ne more – pri presoji združljivosti pomoči – upoštevati morebitnih pomembnih sprememb prvotnega načrta na podlagi preprostih izjav o namenu zadevne države članice.

94 V obravnavanem primeru je treba zato preveriti, ali je mogoče kljub odsotnosti drugega formalnega zaprosila za spremembo načrta za prestrukturiranje po opustitvi prvega spremenjenega načrta za prestrukturiranje, o katerem je bila Komisija

obveščena, to je načrta Speedwing (glej točki 13 in 83 zgoraj), na podlagi različnih podatkov, ki jih navaja tožeča stranka, šteti, da je bilo Komisiji predloženo drugo zaprosilo za spremembo načrta za prestrukturiranje iz leta 1998, z vsemi potrebnimi podrobnostmi, na podlagi katerih bi lahko presodila združljivost pomoči.

– Presoja trditev, ki se nanašajo na postopek enotnega in podaljšanega prestrukturiranja družbe OA in na potrebo po posodobitvi načrta iz leta 1998

95 Najprej je treba poudariti, da je trditev tožeče stranke, v skladu s katero naj bi bila družba OA v postopku enotnega in podaljšanega prestrukturiranja, v katerem naj bi bil načrt za prestrukturiranje iz leta 1998 spremenjen, v vsakem primeru brez teže. Pravzaprav morajo, ne glede na naravo bodisi izvedenih bodisi načrtovanih ukrepov za prestrukturiranje, nacionalni organi, če želijo, kot v tem primeru, pridobiti bistveno prilagoditev prvotnega načrta iz leta 1998 (glej točko 97 v nadaljevanju), spremenjen načrt predložiti v potrditev Komisiji, v skladu z določbami zgoraj navedenih smernic, da bi glede tega spremenjenega načrta tej instituciji omogočili nadzor združljivosti pomoči s skupnim trgom. Predvsem pa ne zadošča zaprosilo, naj Komisija preveri finančni položaj družbe OA neodvisno od učinkovitega izvajanja načrta iz leta 1998, ki so ga grški organi v skladu z izpodbijano odločbo (glej točko 184) večkrat podali. Poleg tega velja omeniti, da se je prestrukturiranje družbe OA začelo leta 1994, kot je poudarjeno v končnem poročilu družbe Deloitte & Touche o načrtu Speedwing iz marca 2000, in da je Komisija v odločbi iz leta 1998 odobrila posodobitev načrta iz leta 1994 in podaljšanje obdobja za prestrukturiranje, ki sta bila potrebna, da bi lahko družba OA izboljšala svoj položaj v smislu ciljev, določenih v prvotnem načrtu, in sicer potem, ko jo je Helenska republika julija 1998 obvestila o spremenjenem načrtu za prestrukturiranje, ki ga je spremljal podrobni načrt za izvajanje (glej točke 40, 46, 78 in 85 te odločbe). Z načrtom za prestrukturiranje iz leta 1998 naj bi bila ponovno vzpostavljena sposobnost dolgoročnega preživetja družbe OA, z izvajanjem vseh ukrepov za prestrukturiranje, določenih že v načrtu iz leta 1994, skupaj z dodatnimi ukrepi za prestrukturiranje, da bi bilo mogoče upoštevati poslabšanje finančnih rezultatov družbe OA v letu 1997.

96 Poleg tega so ukrepi za prestrukturiranje družbe OA, ki so bili postopoma izvedeni v obdobju izvajanja načrta iz leta 1998, del drugačnih strategij in zato povzročajo prekinitve v postopku prestrukturiranja. Pravzaprav se je, kot so priznali grški organi med drugim v odgovorih z dne 11. aprila 2002 na odredbo za predložitev informacij z dne 6. marca 2002, „filozofija načrta Speedwing zelo razlikovala od tiste, ki je bila odobrena v načrtu iz leta 1998, saj se je bolj kot na stroške osredotočala na širitev in povečanje prihodkov“. Načrt Speedwing, ki ga je spremljal poslovni načrt, je bil Komisiji posredovan novembra 1999 (glej točko 13 zgoraj). Kljub temu se je ta načrt začel izvajati avgusta 1999, ne da bi ga Komisija potrdila. Izvajanje načrta za prestrukturiranje iz leta 1998 je bilo tako prekinjeno od avgusta 1999 do začetka načrta Speedwing sredi leta 2000 in poleti 2000 sta se lahko začela nova stopnja zniževanja stroškov in ponovni zagon načrta iz leta 1998.

97 V obravnavanem primeru je bilo leta 1999 vsekakor očitno, da je potrebna bistvena sprememba načrta za prestrukturiranje iz leta 1998, če naj se zagotovi dolgoročna sposobnost preživetja družbe OA, kot je poudarila grška vlada predvsem v načrtu Speedwing, sklicujoč se zlasti na poročilo družbe Deloitte & Touche z dne 21. julija 1999 o izvajanju načrta iz leta 1998 (glej točko 11 zgoraj). V tem poročilu je bilo poudarjeno, da so bili zaradi slabega finančnega položaja družbe OA in poslabšanja tržnih razmer neizogibno potrebni dodatni ukrepi, ki bi zagotovili dolgoročno sposobnost preživetja družbe. Na nezadovoljivost finančnih rezultatov družbe OA, pričakovanih v načrtu iz leta 1998, je bilo opozorjeno že v poročilu o izvajanju tega načrta, ki je bilo Komisiji posredovano 7. maja 1999 (glej točko 10 zgoraj) in v katerem so ti organi pojasnili, da so se po sprejetju odločbe iz leta 1998 realni rezultati, kot so izhajali iz potrjenega zaključnega računa za leto 1997, izkazali za „slabše od najbolj pesimističnih pričakovanj, podanih konec februarja 1998, ko sta bila izdelana načrt za prestrukturiranje in z njim povezan poslovni načrt“. Nazadnje, iz zapisnika s sestanka, ki ga je izdelala Komisija, izhaja, da so pravni svetovalci grške vlade na tem sestanku s službami Komisije 16. oktobra 2002 ponovno potrdili, da načrt za prestrukturiranje od leta 1999 zaradi pomembnih odstopanj, ki so se zgodila v prvem letu, ni več aktualen.

98 Ob upoštevanju razsežnosti sprememb, za katere sta obe stranki menili, da so potrebne, zgoraj navedenih zahtev Komisije (glej točki 91 in 93 zgoraj), ki so se nanašale na predstavitev spremenjenega načrta za prestrukturiranje zadevne države članice v obdobju prestrukturiranja, da bi ga lahko poglobljeno preučila, ni mogoče obiti s preprostim dejstvom, da je Komisija spodbujala – kot poudarja sama – spremembo načrta za prestrukturiranje iz leta 1998. Komisija je dejansko spodbujala spremembo tega načrta, najprej pod vodstvom družbe Speedwing, kot izhaja predvsem iz dopisov z dne 27. julija 1999 in 23. avgusta 1999 ter iz izpodbijane odločbe (točka 29), in nato po opustitvi načrta Speedwing, kot je navedeno na primer v dopisu z dne 29. marca 2000, dopisu ge. Loyole de Palacio, članice Komisije, zadolžene za transport, z dne 5. julija 2001, in dejstva, da je ta na srečanjih z grškim ministrom za transport in komunikacije g. Verelisom 2. in 3. oktobra 2002 izrazila dvome, ki jih je imela Komisija glede sposobnosti preživetja družbe OA, in nujnost, da se še pred iztekom tekočega načrta za prestrukturiranje vzpostavi nov načrt za prestrukturiranje, kot sledi iz priloge II k zapisniku s sestanka z dne 16. oktobra 2002.

99 Poleg tega iz podatkov v spisu izhaja, da je Komisija večkrat, med drugim v zgoraj navedenem dopisu z dne 23. avgusta 1999, čeprav je izrazila naklonjenost spremembi načrta za prestrukturiranje iz leta 1998, vztrajala, da mora podrobno preveriti novi, spremenjeni načrt, preden sprejme dokončno odločbo o združljivosti pomoči. Komisija je v izhodišču poudarila predvsem, da morajo pristojni nacionalni organi dati prednost opredelitvi popravljenih finančnih napovedi, ki bodo pokrivale celotno trajanje načrta (glej dopis Komisije grškim organom z dne 12. maja 1999).

100 V tem okviru soglasje grških organov in Komisije v upravnem postopku o tem, da je treba posodobiti načrt iz leta 1998, samo po sebi ne dopušča sklepa, da je bil Komisiji v odobritev predložen novi, spremenjeni načrt, ki je ustrezal zgoraj navedenim zahtevam (glej točki 91 in 93 zgoraj).

– Presoja trditve o neizplačilu zadnje tranše pomoči

101 Glede neizplačila tretje in zadnje tranše pomoči iz podatkov v spisu jasno izhaja, da je temeljilo na neizvajanju načrta za prestrukturiranje iz leta 1998. Pravzaprav je odločba iz leta 1998 (člen 1(2)) izplačilo te tranše v znesku 22,9 milijona eurov pogojila s spoštovanjem vseh pogojev, postavljenih v tej odločbi, da bi zagotovila združljivost pomoči s skupnim trgom in učinkovito izvajanje načrta iz leta 1998, ter z dosegom pričakovanih rezultatov (predvsem glede razmerja med stroški in produktivnostjo). Tako je Komisija po prejemu že navedenega poročila, določenega v členu 1(2) odločbe iz leta 1998, od grških organov 7. maja 1999 pred izplačilom zadnje tranše tem, predvsem z zgoraj navedenim dopisom z dne 27. julija 1999, nakazala, da je analiza pomanjkljivosti v zvezi z izvajanjem načrta iz leta 1998, podana v poročilu družbe Deloitte & Touche z dne 21. julija 1999 (glej točki 10 in 11 zgoraj), pokazala, da v zvezi z izplačilom zadnje tranše ne more sprejeti ugodne odločbe. Tako kot je Sodišče prve stopnje že poudarilo (glej točko 98 zgoraj), je v tem dopisu grško vlado povabila, naj ji predloži posodobljeni načrt za prestrukturiranje družbe OA, da bi lahko preučila, ali bi bilo izplačilo kapitala v znesku 22,9 milijona eurov upravičeno. Vlada Helenske republike je v dopisu z dne 18. novembra 1999, v katerem je Komisijo obvestila o načrtu Speedwing (glej točko 13 zgoraj), to institucijo zaprosila za dovoljenje, da po nadzoru spremenjenega načrta izplača zadnjo tranšo pomoči. Kljub temu je v dopisu z dne 17. decembra 1999 to institucijo pozvala, naj ji sporoči odločitev glede izplačila zadnje tranše, da bi grški organi lahko ovrednotili morebitni vpliv že začetega postopka, ki bi omogočal že dogovorjene zasebne naložbe v družbo OA, in da bi lahko razvili najboljši načrt, s katerim bi zagotovili dolgoročno sposobnost preživetja družbe OA. Pogodba, sklenjena z družbo Speedwing, je v korist družbe British Airways dejansko določala možnost nakupa, do julija 2000, delnic družbe OA v višini 20 % njenega kapitala. V tem okviru je neizplačilo zadnje tranše pomoči mogoče še toliko manj pojasniti z okoliščino, da naj bi vlada Helenske republike in Komisija šteli, da je bil načrt iz leta 1998 spremenjen in da je bil načrt Speedwing po obvestilu Komisije grškim organom z dopisom z dne 20. marca 2000, o končnem neugodnem poročilu družbe Deloitte & Touche iz marca 2000, dokončno opuščen (glej točko 14 zgoraj).

102 Tudi glede na nadaljnji razvoj zadeve ni mogoče šteti, da neizplačilo zadnje tranše pomoči priča o spremembi načrta iz leta 1998. Ker družba British Airways ni podala ponudbe do julija 2000, je grška vlada Komisijo z dopisom z dne 29. avgusta 2000 obvestila o sklepu, da sproži mednarodni postopek javnega razpisa, v katerem bo imenovala strateškega vlagatelja. V tem dopisu je ponovila prošnjo, naj ji Komisija posreduje odločitev o sprostitvi zadnje tranše, dokler družba OA „ne bi ovrednotila rezultatov tega poskusa“ lastninjenja. Ti podatki pričajo le o tem, da je bila Komisija seznanjena z načrtom večinskega lastninjenja družbe OA, ki naj bi olajšal uresničitev ciljev načrta za prestrukturiranje (glej točko 106 zgoraj). Zato kljub temu, da so grški organi v odgovorih z dne 11. aprila 2002 (točka 1.9) predstavili „zamrznitev“ zadnje tranše pomoči kot rezultat njihove pripravljenosti do sporazuma s Komisijo, te „zamrznitve“ v zgoraj predstavljenem kontekstu ni mogoče razlagati kot rezultata predložitve prošnje za revizijo načrta za prestrukturiranje, ki bi ga spremljal spremenjeni načrt v skladu z določbami Smernic. Ta zamrznitev je bila izključno posledica Komisijinega izvajanja člena 1(2) odločbe iz leta 1998 (glej točko 101 zgoraj).

103 Iz tega sledi, da v nasprotju z zatrjevanjem tožeče stranke neizplačila zadnje tranše pomoči ni mogoče šteti kot znak za spremembo načrta za prestrukturiranje iz leta 1998 oziroma kot predložitev prošnje za popravo tega načrta za prestrukturiranje iz leta 1998, ki bi ga spremljal drugi, spremenjeni načrt, po opustitvi načrta Speedwing, Komisiji.

104 Posledično je, ne glede na neizplačilo zadnje tranše pomoči, načrt za prestrukturiranje iz leta 1998 še naprej v celoti veljal in se kot tak v skladu z določbami Smernic uporabljal za tožečo stranko (glej točko 89 zgoraj). Komisija, v nasprotju z zatrjevanjem tožeče stranke, zlasti ni bila zavezana pred sprejetjem izpodbijane odločbe naznaniti, da ni sprejela zatrjevanih sprememb tega načrta, kar se je izrazilo v obliki neizplačila zadnje tranše pomoči. Prav tako ji ni bilo treba, ko je v izpodbijani odločbi nadzirala spoštovanje načrta za prestrukturiranje in sprejela stališče o izterjavi že

izplačane pomoči, za katero je štela, da ni bila združljiva s skupnim trgom, upoštevati zgoraj navedenih zatrjevanih sprememb in neizplačila zadnje tranše pomoči. Iz tega sledi, da je treba tudi dodatne tožbene razloge, ki jih tožeča stranka navaja v zvezi s to obrazložitvijo in se nanašajo na neizplačilo zadnje tranše ter izhajajo iz kršitve načela varstva legitimnih pričakovanj, pravil postopka in načela *ne bis in idem*, zavrniti kot popolnoma neutemeljene.

– Presoja trditve v zvezi z odločbo z dne 4. oktobra 2000

105 Enako navedba – v odločbi Komisije z dne 4. oktobra 2000, da ne bo nasprotovala spremembi odločbe iz leta 1998 – o prehodni naravi vodstva družbe OA v pričakovanju lastninjenja družbe OA na začetku leta 2001, ne dopušča domneve, da je bil po opustitvi načrta Speedwing Komisiji predstavljen drugi, spremenjeni, načrt za prestrukturiranje, ki je vključeval lastninjenje družbe OA. V okviru odločbe z dne 4. oktobra 2000 je zgoraj navedena navedba eden od razlogov za odločitev Komisije, da podaljša rok za uporabo novih zavarovanj posojil, odobrenih v odločbi iz leta 1998 (glej točki 16 in 17 zgoraj). V nasprotju s trditvami tožeče stranke na obravnavi gre v odločbi z dne 4. oktobra 2000 samo za manjšo spremembo, in sicer zgoraj omenjeno podaljšanje roka za uporabo novih zavarovanj posojil, za katero se je štelo, da v skladu s sodno prakso, ki jo vzpostavlja zgoraj v točki 92 navedena sodba Ryanair proti Komisiji, ni vzbudila nobenega dvoma o združljivosti pomoči.

106 Iz tega sledi, da odločbe z dne 4. oktobra 2000, na katero se je sklicevala tožeča stranka, ni mogoče razlagati, kot da je v njej indic, da je bil Komisiji predstavljen drugi, spremenjeni načrt, v katerega je bilo vključeno lastninjenje, in odobritev tega načrta.

– Presoja trditev, ki temeljijo na izmenjavi dopisov med grškimi organi in Komisijo ter na poročilih, posredovanih tej instituciji

107 Uvodoma je treba opozoriti, da niti redno obveščanje Komisije o izvajanju načrta večinskega lastninjenja družbe OA, še posebej o poteku dveh postopkov uspešnega lastninjenja, začetih na začetku leta 2000 in februarja 2002, niti sestanki o tem predmetu med svetovalci vlade Helenske republike in službami Komisije, grških organov ne morejo odvezati dolžnosti, da Komisiji predložijo vsako pomembno spremembo načrta za prestrukturiranje iz leta 1998 z vsemi potrebnimi podrobnostmi.

108 Zato je primerno preveriti, ali lahko izmenjava dopisov in različna poročila, na katera se sklicuje tožeča stranka, štejejo kot prošnja za spremembo načrta za prestrukturiranje, skupaj s spremenjenim načrtom, ki bi bila Komisiji predložena v skladu z zahtevami Smernic, ne glede na to, v kakšni zvezi je s prvim oziroma drugim postopkom lastninjenja.

109 Glede prvega postopka lastninjenja, po sprejetju odločbe, potrebne za začetek večinskega lastninjenja družbe OA, septembra 2000, po navedbah, predloženih v odgovorih grških organov z dne 11. aprila 2002 na odredbo za predložitev informacij z dne 6. marca 2002 (točki 2.7.4 in 2.19.2), je bil decembra 2000 odprt javni razpis. Grški minister za transport in komunikacije je v dopisu Loyoli de Palacio z dne 6. septembra 2000 poudaril, da je v skladu s pripombami, ki jih je prejela družba Crédit Suisse First Boston od zasebnih vlagateljev, interes izražen le za primer prenosa večinskega paketa in pod pogojem, da so finančni parametri družbe OA „čisti“. Memorandum družbe Crédit Suisse First Boston z dne 20. decembra 2000, ki je bil posredovan Komisiji, je bil namenjen kot pomoč omejenemu številu družb, ki so izrazile zanimanje za nakup družbe OA, pri odločanju o tem, ali naj opravijo dodatne poizvedbe o položaju te

družbe. Med drugim je zajemal poročilo, ki ga je izdelala družba PriceWaterhouse-Coopers (glej točko 15 zgoraj). Vprašanje prilagoditve načrta za prestrukturiranje iz leta 1998 z namenom ponovne vzpostavitve sposobnosti za preživetje družbe OA ni bilo načeto niti v tem memorandumu niti v izmenjavi dopisov in zgoraj navedenih odgovorih.

110 Enako velja za dopis, ki so ga grški organi naslovili na Komisijo 16. maja 2001 kot odgovor na dopis te institucije z dne 25. aprila 2001. V tem dopisu, ki se sklicuje na predhodne razprave med službami Komisije in svetovalci vlade Helenske republike iz decembra 2000 v zvezi s postopkom lastninjenja družbe OA, je Komisija, prvič, izrazila dvome o združljivosti postopka javnega razpisa z njenim stališčem o lastninjenju, predstavljenem v *Poročilu št. XXIII o politiki konkurence* iz leta 1993 (točki 402 in 403). Komisija je, drugič, v istem dopisu opozorila, da sta spoštovanje načrta za prestrukturiranje in vrnitev sposobnosti preživetja družbi OA ključna pogoja odločb iz leta 1994 in iz leta 1998.

111 O tej zadnji točki so se grški organi v zgoraj navedenih odgovorih z dne 16. maja 2001 omejili na napotitev na svoja stališča z dne 19. februarja 2001 o prijavi HACE (glej točko 18 zgoraj), ne da bi omenili tudi morebitno prilagoditev načrta iz leta 1998. Poleg tega so Komisijo, v zvezi s postopkom lastninjenja, obvestili samo o predložitvi treh ponudb v določenem roku in naznanili, da jo bodo o poteku obvestili po neformalnih posvetovanjih z njenimi službami. Iz izmenjave dopisov z dni 25. aprila in 16. maja 2001 izhaja tudi, da Komisiji na tej stopnji ni bila predložena nobena prošnja za spremembo načrta za prestrukturiranje.

112 Z dopisom z dne 1. februarja 2002 so grški organi Komisijo obvestili o razpravah, ki so potekale z enim od ponudnikov. Poleg tega so tej instituciji posredovali ukrepe o zmanjšanju stroškov poslovanja, racionalizaciji omrežja družbe OA in izboljšanju donosnosti z odpravo znižanih tarif in z uporabo tehnik upravljanja s prihodki. Teh

dodatnih ukrepov, sprejetih za soočenje s krizo na trgu zračnih prevozov po dogodkih z dne 11. septembra 2001 in v celoti skladnih z načrtom za prestrukturiranje iz leta 1998, kljub temu ni spremljala nobena prošnja za prilagoditev tega načrta.

113 Iz tega sledi, da niti dopisi, niti listine, na katere se sklicuje tožeča stranka, niti drugi podatki v spisu ne potrjujejo, da bi bila Komisiji v prvem postopku lastninjenja, prekinjenem februarja 2002 zaradi nesposobnosti prednostnega ponudnika, da dokaže finančno stabilnost, predstavljena prošnja, četudi implicitna, za spremembo načrta iz leta 1998.

114 Glede drugega postopka lastninjenja je vlada Helenske republike Komisijo z dopisom ministra za transport in komunikacije z dne 22. februarja 2002 obvestila, da se je lotila nove stopnje lastninjenja, v kateri naj bi bil izveden načrt za reorganizacijo družbe OA, po katerem naj bi v nekaj mesecih nastal nov letalski prevoznik, sposoben preživetja. Istočasno naj bi družba OA opustila vse dejavnosti letenja. Vsa sredstva in hčerinske družbe OA naj bi bili prodani v približno dveh letih. V tednih, ki so sledili, naj bi bila Komisiji predstavljena podrobni načrt lastninjenja in poslovni načrt novega letalskega prevoznika.

115 Iz listin, ki so jih grški organi posredovali Komisiji, jasno izhaja, da je bil namen drugega postopka lastninjenja družbe OA olajšati uresničitev glavnega cilja, opredeljenega v odločbi iz leta 1998, to je ponovne vzpostavitve sposobnosti preživetja te družbe. Zato je primerno natančno preučiti te listine, da bi bilo mogoče presoditi, ali vsebujejo najmanj implicitno spremembo načrta za prestrukturiranje.

116 V odgovorih z dne 11. aprila 2002 na prvo odredbo za predložitev informacij z dne 6. marca 2002 so grški organi poudarili, da je bilo prizadevanje za prestrukturiranje družbe OA od poletja 2000 razdeljeno na dva dela, in sicer, prvič, na postopek večinskega lastninjenja družbe OA, s katerim bi bilo uresničeno dolgoročno prestrukturiranje, in, drugič ter vzporedno, racionalizacijo dejavnosti družbe OA (med drugim z znižanjem obsega in stroškov) na način, ki ne bi ogrozil tekočega lastninjenja (točke 2.7.5, 2.3.13 in 2.7.1). Pojasnili so, da so prestrukturiranje družbe OA zavirali različni notranji in zunanji dejavniki in da se je z odločitvijo za lastninjenje želelo pospešiti prizadevanja za prestrukturiranje (točka 1.6). Na kratko so navedli, da naj bi bili cilji lastninjenja predvsem naslednji: družba New Olympic Airways (NOA) naj bi opravljala le dejavnost letenja; mednarodno atensko letališče v Spati naj bi bilo njeno glavno središče za povezave („hub“); družba NOA naj bi razpolagala s finančno trdnostjo in potrebnimi kapacitetami, ki bi ji zagotavljale dolgoročno sposobnost preživetja; izpostavljenost Helenske republike in skupine OA tveganjem in dolgovom, ki ostajajo v breme družbe OA po njenem prestrukturiranju, naj bi bilo treba čimbolj zmanjšati in, končno, prihodke od prodaje naj bi bilo treba čimbolj povečati (točka 2.19.8).

117 V odgovorih z dne 11. aprila 2002 so grški organi poudarili predvsem, da lastninjenje družbe OA ni bilo eden od pogojev za odobritev zadevne pomoči in da je za Komisijo pomenilo dodatno zavarovanje trdne zaveze vlade Helenske republike, da družbo prestrukturira. Vztrajali so pri dejstvu, da je bilo lastninjenje bistveno za prestrukturiranje in dolgoročno sposobnost preživetja družbe OA. Začetno informacijo v zvezi s prvim postopkom lastninjenja, prekinjenim februarja 2002, naj bi g. Verelis predstavil ge. Loyoli de Palacio poleti 2000, dokončna pa naj bi bila na sestanku 20. oktobra 2000. Od takrat so se svetovalci vlade Helenske republike za lastninjenje in člani kabineta ge. Loyole de Palacio in služb Komisije večkrat sestali, da bi dobili tekoče informacije, še posebej po objavi poziva za predložitev ponudb za nakup družbe OA in obvestilu o zgoraj navedenem memorandumu z dne 20. decembra 2000 (glej točko 109 zgoraj), da bi se lahko prepričali, da je Komisija postopek lastninjenja odobrila, in predvsem da bi bil namen prestrukturiranja dosežen (točke od 2.19.3 do 2.19.7).

118 Grška vlada je z dopisom z dne 16. julija 2002 Komisijo obvestila o dokončanju načrta prodaje družbe Olympic Catering konec naslednjega meseca od tega dne. Navedla je, da pričakuje, da bo lastninjenje družbe OA in njenih delov ter hčerinskih družb doseženo „konec [prihodnjega] oktobra“.

119 V odgovorih z dne 30. septembra 2002 na drugo odredbo za predložitev informacij z dne 9. avgusta 2002 so grški organi opozorili na izvajanje ukrepov za znižanje stroškov in zmanjšanje obsega ponujenih storitev. Poleg tega so navedli, da je izboljšanje družbe OA na finančnem in poslovnem področju v letu 2002 dokazalo sposobnost za dolgoročno preživetje vodilnega dela podjetja, pod pogojem, da se okrepi njegov lastniški kapital, predvsem z lastninjenjem. Pojasnili so, da sta cilja lastninjenja dva, in sicer takojšnja vzpostavitev prostih finančnih sredstev s prodajo delnic, udeležb in delov skupine ter vstop zasebnega kapitala v družbo. Poročilo o rezultatih pogajanj z morebitnimi vlagatelji bi moralo biti predstavljeno pred koncem oktobra 2002. Nazadnje, grški organi so Komisijo obvestili, da bodo ob morebitnem neuspehu tega poskusa glavne dejavnosti ločene od skupine in zaupane hčerinski družbi družbe OA, to je družbi NOA. Podrobneje so pojasnili, da je razlog za izbor te rešitve zdrav položaj družbe NOA, ki ji daje kreditno sposobnost, in da bodo nove pogodbe o zaposlitvi, sklenjene z vodstvenimi delavci družbe NOA, ustrezale tržnim razmeram. Navedli so, da je načrt financiranja družbe NOA predvidel bančno posojilo, zavarovano z delnicami družbe. Strnjeno, družba NOA naj bi imela naslednje lastnosti: prestrukturirano in ugodno omrežje brez linij s strukturnim primanjkljajem; bolj homogeno in sodobnejšo floto letal, prilagojeno prestrukturiranemu omrežju, in kolektivne pogodbe, ki so v skladu s tržnimi razmerami.

120 Poleg tega iz zapisnika sestanka z dne 16. oktobra 2002, na kar je bilo že opozorjeno (glej točko 97 zgoraj), izhaja, da so pravni svetovalci grške vlade potrdili, da načrt za prestrukturiranje iz leta 1998 od leta 1999 ni bil več aktualen in se za namen presoje sposobnosti preživetja družbe OA ni nanašal na realne in tekoče številke. Kljub vsemu

ni bila omenjena nobena prošnja za konkretno spremembo načrta iz leta 1998, ki bi jo spremljal spremenjeni načrt, v katerem bi bil upoštevan postopek potekajočega lastninjenja.

121 Zgoraj navedene listine, ki smo jih pravkar preučili, kažejo le, da je bila Komisija sproti obveščena o poteku postopka lastninjenja. Iz teh listin izhaja predvsem, da so grški organi postopek lastninjenja sprožili kot dopolnilo k izvajanju ukrepov za prestrukturiranje – predvsem znižanje stroškov in omejitve ponujenih storitev –, ki niso izstopali iz vrste ukrepov, določenih že v načrtu iz leta 1998. Pravzaprav iz odločbe iz leta 1998 izhaja, da je bil namen tega načrta prav ponovna vzpostavitev sposobnosti preživetja družbe OA z znižanjem stroškov poslovanja s pomočjo reorganizacije stroškovne strukture, izboljšanjem donosa in reorganizacijo družbe. Med strankama ni sporno, da se je leta 1999 ta načrt izkazal kot neprimeren za zagotavljanje sposobnosti preživetja družbe OA, predvsem zaradi poslabšanja finančnega položaja družbe. V tem okviru je bil namen reorganizacije in lastninjenja družbe OA, kot potrjujejo predvsem zgoraj navedeni odgovori na drugo odredbo za predložitev informacij z dne 30. septembra 2002, prvič, takojšnja vzpostavitev dodatnih prostih finančnih sredstev s posamezno in ločeno prodajo nebistvenih sredstev in pomožnih dejavnosti, da bi se tako lahko poplačali dolgovi družbe OA, in, drugič, združitev in uresničitev večinskega lastninjenja dejavnosti letenja, ki so jo do takrat opravljale družba OA in njeni hčerinski družbi Macedonian Airlines in Olympic Aviation, da bi bila s kapitalskim vložkom v bodočo zasebno letalsko družbo omogočena obnova lastnih virov sredstev.

122 V zgoraj navedenih listinah grški organi kljub vsemu niso jasno in točno predlagali konkretne prilagoditve načrta za prestrukturiranje iz leta 1998. Nasprotno, Komisiji so predlagali le, naj opusti načrt iz leta 1998, pri tem pa so poudarili predvsem dejstvo, da lastninjenje družbe OA – podrobnosti katerega so nameravali predložiti v odobritev Komisiji (glej točke 110, 111, 114 in 117 *in fine* zgoraj) – potrjuje trdno

zavezo Helenske republike, da prestrukturira družbo (glej točki 117 in 120 zgoraj). Zadevna država članica torej v delu, v katerem je načrt iz leta 1998 zavezoval predvsem upravičeno podjetje, ni mogla doseči njegove spremembe drugače, kot da spremenjeni načrt predloži v potrditev Komisiji, kot je bilo že navedeno (glej točke od 89 do 93 zgoraj).

123 V zvezi s tem je treba v vsakem primeru ugotoviti, da nobeno od poročil družbe Deloitte & Touche, ki so ju grški organi posredovali Komisiji novembra 2002, ne vsebujejo elementov, ki bi jih bilo mogoče razumeti kot prošnjo za spremembo načrta za prestrukturiranje iz leta 1998, skupaj s spremenjenim načrtom.

124 Namreč, čeprav je res, da je zgoraj navedeno poročilo družbe Deloitte & Touche o omejenem pregledu uspešnosti družbe OA glede na finančni načrt za leto 2002, ki je bilo posredovano Komisiji v prilogi k zgoraj navedenemu dopisu z dne 13. novembra 2002, potrdilo relativno izboljšanje poslovnih rezultatov družbe OA v letu 2002 glede na prejšnja poslovna leta, to poročilo vseeno ne vsebuje nobene prošnje za posodobitev načrta iz leta 1998, predvsem glede finančnih kazalcev in predvidenega obdobja prestrukturiranja, da bi bilo mogoče to izboljšanje in vpliv lastninjenja, ki je potekalo, upoštevati. V tem poročilu je izrecno navedeno, da je bil njegov namen le omejen pregled ocenjenih poslovnih rezultatov družbe OA, ob izključitvi družb Olympic Aviation in Macedonian Airlines za obdobje osmih mesecev od vključno januarja do avgusta 2002, z izključnim namenom vodstvu družbe OA pomagati pri presoji razumnosti finančnih napovedi za leto 2002. Poudarjeno je bilo, da je finančni načrt družbe OA za leto 2002 povzel učinke velikega obsega organizacijskih, poslovnih in tržnih sprememb, s katerimi naj bi se – med drugimi dejavniki – nadzorovale možnosti za zvišanje cen, če bi bilo to mogoče, in stroški (točka 2.1). V tem poročilu je bil postopek lastninjenja, ki se je začel leta 2002, omenjen le v okviru predstavitve ozadja (background), v katerem je nastal finančni načrt za leto 2002. V poročilu je

bilo v zvezi s tem navedeno, da se pričakuje, da bodo ukrepi prodaje nebistvenih sredstev in prestrukturiranje/lastninjenje dejavnosti letenja, predvideni skupaj s strategijo znižanja stroškov in izboljšanja donosa in prihodkov, v letu 2002 prinesli ugodnejši finančni rezultat kot prejšnja leta. Vsebovalo ni nobene napovedi glede rezultatov družbe OA v poslovnih letih 2003 in 2004, v katerih bi se nadaljevalo lastninjenje skupine OA.

125 V poročilu z dne 5. novembra 2002 o prestrukturiranju in lastninjenju družbe OA, ki je bilo posredovano Komisiji v prilogi k dopisu z dne 21. novembra 2002, so se grški organi omejili na razlago posameznih informacij, predhodno predloženih tej instituciji, o drugem postopku lastninjenja. To poročilo, ki se ni sklicevalo niti na načrt za prestrukturiranje iz leta 1998 niti na finančni položaj družbe OA, je zajemalo strnjen povzetek načrtovanih bilanc stanja bodoče letalske družbe NOA in načrtovanih poslovnih izidov za poslovna leta 2003, 2004 in 2005. Kljub temu ga ni spremljalo obvestilo, napovedano v dopisu z dne 22. februarja 2002 (glej točko 114 zgoraj), o verodostojnem poslovnem načrtu te nove družbe. V tem poročilu je navedeno le, da je cilj lastninjenja družbe na temelju obstoječe skupine OA ustvariti zasebno letalsko družbo v letu 2003. Novi pristop je zajemal prestrukturiranje skupine OA z združitvijo vseh dejavnosti letenja in ločitvijo vseh drugih dejavnosti. Iskanje zasebnega kapitala bi se izvajalo ločeno za različne dejavnosti. Družba NOA naj bi bila dobičkonosna letalska družba, ki ne bi bila obremenjena s preteklimi finančnimi težavami. Večinski zasebni vlagatelj naj bi vložil svež zasebni kapital in zagotovil vodenje družbe NOA. V poročilu je bil predviden predvsem odkup sredstev, ki bi jih nova letalska družba potrebovala (letal, znamk, tržnih razmerij, dodeljenih slotov na letališčih Skupnosti, zgradb), od družbe OA po tržni ceni, in zaposlitev osebja skupine OA v družbi NOA na podlagi novih, konkurenčnih pogodb o zaposlitvi. Podlaga družbe NOA bi bila hčerinska družba Macedonian Airline. Nova letalska družba naj bi uporabljala manj široko in *per se* donosno omrežje. V poročilu so bile navedbe o letalskih linijah, ki bi bile opuščene, številu letal in predvidenem zmanjšanju osebja. Sam postopek lastninjenja naj bi se odvil v dveh stopnjah: v stopnji A, ki se je že začela in bi se zaključila z izborom zasebnega vlagatelja, in v stopnji B, v kateri bi potekala pogajanja s tem vlagateljem. Družba NOA bi bila pripravljena za poslovanje („take off“) pred zimo 2003. Glede drugih dejavnosti, razen dejavnosti letenja, bi moralo biti ločeno lastninjenje različnih hčerinskih družb zaključeno do junija 2003, lastninjenje drugih delov pa junija 2004.

126 Vsebinski pregled tako kaže, da zgoraj navedenega poročila ni mogoče razlagati tako, da implicitno zajema prošnjo za konkretno prilagoditev načrta za prestrukturiranje iz leta 1998, da bi bila upoštevana reorganizacija in lastninjenje skupine OA. Pravzaprav bi morali grški organi, tudi če bi ta reorganizacija in lastninjenje, namenjena točno za olajšanje prestrukturiranja in ponovno vzpostavitev dolgoročne sposobnosti preživetja družbe OA v razumnem roku, nujno zajemala prilagoditev načrta iz leta 1998, jasno in natančno predlagati tudi želene podrobne prilagoditve glede ne le dodatnih ukrepov za prestrukturiranje, namenjenih za zniževanje stroškov in obsega, ampak tudi finančne napovedi za obdobje, zajeto v spremenjenem načrtu. Niti v zgoraj navedenem poročilu o prestrukturiranju in lastninjenju družbe OA niti v drugem spisovnem gradivu pa ni predhodnega ovrednotenja pričakovanega vpliva dodatnih ukrepov za prestrukturiranje in lastninjenja na finančne kazalce družbe OA, določene v odločbi iz leta 1998, in predvsem na dolgoročno finančno sposobnost za preživetje družbe OA, natančneje, na njeno sposobnost odplačati dolgove in postati finančno neodvisna (glej točko 121 zgoraj). V zvezi s tem zgoraj navedeno poročilo v bistvu vsebuje le poziv za prodajo družbe Olympic Catering za 16 milijonov eurov in načrtovani časovni razpored za prodajo drugih hčerinskih družb in področij dejavnosti družbe, ki naj bi bila izvedena v dveh stopnjah, od katerih bi se druga zaključila junija 2004.

127 Iz tega sledi, da za poročilo z dne 5. novembra 2002 o prestrukturiranju in lastninjenju družbe OA, ki so ga dopolnile druge zgoraj navedene informacije, posredovane Komisiji v upravnem postopku, ni mogoče šteti, kot da implicitno zajema spremenjeni načrt za prestrukturiranje. Pravzaprav vse te listine poudarjajo sposobnost preživetja nove načrtovane letalske družbe, NOA, brez vseh dolgov, medtem ko ni podana nobena konkretna in natančna navedba o posameznih ukrepih, s katerimi naj bi se odpravile posebne težave družbe OA (v tem smislu glej zgoraj v točki 65 navedeno sodbo BFM in EFIM proti Komisiji, točka 88).

128 Poleg tega ni mogoče šteti niti, da zgoraj navedeno poročilo brez dovolj natančnih kazalcev o samem postopku lastninjenja zajema prošnjo za odobritev podrobnega

načrta lastninjenja, o katerem je bila Komisija prav tako obveščena z dopisom z dne 22. februarja 2002 (glej točki 114 in 122 zgoraj). V teh okoliščinah, ob opozorilu, da se nadzor nad podrobnimi ukrepi lastninjenja družbe OA razlikuje od nadzora izvajanja obravnavane pomoči za prestrukturiranje, Sodišče prve stopnje poudarja, da je bilo mogoče informacije o postopku lastninjenja družbe OA, ki jih vsebuje zgoraj navedeno poročilo za prestrukturiranje in lastninjenje te družbe, še toliko manj razumeti kot konkretno prošnjo za spremembo načrta za prestrukturiranje iz leta 1998, ki bi težila k podaljšanju obdobja prestrukturiranja s tem, da bi vključila pričakovane posledice reorganizacije in lastninjenja družbe OA, zato da bi se ponovno vzpostavila dolgoročna sposobnost preživetja družbe, saj podrobnosti lastninjenja še niso bile jasno opredeljene.

129 V tem kontekstu dopisa grške vlade z dne 2. decembra 2002, s katerim je bila Komisija obveščena o šestih kandidatih, ki so dokazali finančno stabilnost in izrazili interes za nakup družbe OA, in o tem, da naj bi bil v naslednjih dneh izbran eden od ponudnikov, tako da bi bilo mogoče pogajanja skleniti v zelo kratkem roku, prav tako ni mogoče razumeti tako, da vsebuje implicitno prošnjo za konkretno spremembo načrta za prestrukturiranje iz leta 1998.

130 Iz vseh teh razlogov glede dopisov, informacij in listin, posredovanih Komisiji, ni mogoče šteti, da bi implicitno vsebovali prošnjo za posodobitev načrta za prestrukturiranje iz leta 1998, ki bi ga spremljal spremenjeni načrt, skladen z zgoraj navedenimi določbami Pogodbe in Smernic (glej točki 90 in 91 zgoraj).

131 Iz zgoraj navedenega izhaja, da tožeča stranka ni dokazala, da bi Komisija z ugotovitvijo v izpodbijani odločbi (točka 173), da ji v upravnem postopku po opustitvi načrta Speedwing ni bila predstavljena nobena nova prošnja za konkretno spremembo

načrta za prestrukturiranje, in s presojo združljivosti obravnavane pomoči glede na načrt iz leta 1998 napravila očitno napako pri presoji.

132 Treba je dodati, da iz spisa ne izhaja, in tožeča stranka tega tudi ne zatrjuje, da bi grški organi Komisiji potem, ko so ji novembra 2002 posredovali poročili družbe Deloitte & Touche, predlagali, da bi ji v kratkem roku kot dopolnilo k tema poročiloma predložili posodobljen načrt za prestrukturiranje.

133 V teh okoliščinah ni mogoče šteti, da je Komisija prestopila meje prostega preudarka, s tem da je 11. decembra 2002 sprejela izpodbijano odločbo na podlagi neposodobljenega načrta za prestrukturiranje.

134 Iz vseh teh razlogov je treba tožbena razloga, ki izhajata iz napačno ugotovljenega dejanskega stanja in očitne napake pri presoji, zavrniti kot neutemeljena.

2. Zatrjevana kršitev člena 87(3)(c) ES in očitna napaka pri presoji

a) Trditve strank

135 Tožeča stranka meni, da Komisija ni primerno preverila, ali bi bilo mogoče zadevno pomoč, odobreno leta 1998, na podlagi člena 87(3)(c) šteti za združljivo s skupnim trgom.

136 Zatrjuje, da bi se morala Komisija opreti na načrt za prestrukturiranje, kot je bil podan 11. decembra 2002, in bi, upoštevaje verjetnost lastninjenja, ukrepe za znižanje stroškov in izboljšanje rezultatov poslovanja v letu 2002, ugotovila, da je mogoče ponovno odobriti pomoč, ki je bila odobrena leta 1998.

137 Tožeča stranka zatrjuje, da so bili v nasprotju z ugotovitvami Komisije v izpodbijani odločbi (točke 182 do 185) v tem primeru izpolnjeni vsi štirje pogoji za odobritev pomoči za prestrukturiranje, določeni v Smernicah iz leta 1999 (točka 3.2.2).

138 Glede, naprej, pogoja sposobnosti preživetja, tožeča stranka izpodbija predvsem analizo Komisije (točke od 103 do 117 izpodbijane odločbe), v skladu s katero so drugi rezultati poslovanja družbe OA slabi. Ta analiza naj ne bi upoštevala ocen iz zgoraj navedenega poročila družbe Deloitte & Touche o omejenem pregledu uspešnosti družbe OA glede na finančni načrt za leto 2002. Pravzaprav je bilo po besedah tega poročila (stran 16) po letu 1999 doseženo „izredno izboljšanje rasti Ebitda ('Earnings before Interests, Taxes and Depreciation of Assets', rezultati pred obrestmi, davki in amortizacijo), in to kljub izjemno neugodnim razmeram v celotni panogi letalskega prevoza", in da „[i]z tega izhaja, da se izidi poslovanja družbe OA […] obračajo v pravo smer". Glede tega zgoraj navedeno poročilo pojasnjuje (stran 18), da bi v skladu z najbolj verjetnim scenarijem za leto 2002 družba OA utrpela manjšo izgubo poslovanja v višini 39,1 milijona eurov. Ta številka naj bi v primerjavi s predvideno izgubo 148,75 milijona eurov v letu 2001 v skladu z istim poročilom pomenila še toliko bolj izjemno preobrazbo družbe, upoštevaje učinek 26,5 milijona eurov dodatnih stroškov Mednarodnega letališča Atene (AIA). Tožeča stranka navaja, da je to izboljšanje očitno tudi zato, ker naj bi različni dejavniki pritiskali na znižanje dobičkov večine velikih evropskih letalskih prevoznikov med letoma 1998 in 2002. Celotna panoga naj bi se soočila med drugim z erozijo evropskega povpraševanja po letu 1998 in predvsem po 11. septembru 2001.

139 Poleg tega naj bi Komisija, obžalujoč da so bile izredne koristi „edini“ prispevki (točka 113 izpodbijane odločbe), in z analizo položaja kapitala družbe OA kot celote (točka 116 izpodbijane odločbe), na podlagi katere je ugotovila, da je družba utrpela „popolni finančni zlom“ (točka 184 izpodbijane odločbe), zanemarila dejstvo, da je bila družba OA v postopku lastninjenja.

140 Sicer naj bi bil vzpostavljen podrobni in trdni program, predstavljen v zgoraj navedenem poročilu o prestrukturiranju in lastninjenju družbe OA z dne 5. novembra 2002. Predvidel naj bi večinsko lastninjenje, ukrepe za znižanje stroškov in ločeno prodajo nebistvenih sredstev na način, ki bi v razumnem roku omogočil trajno vrnitev sposobnosti preživetja družbe OA, kot zahtevajo Smernice. Dejavnosti letenja naj bi bile večinoma prodane naenkrat, pri tem pa bi zasebni vlagatelj prispeval znatni del kapitala. Že od začetka bi bile donosne, kar naj bi pokazali bilanca stanja in uspeha, povzeti v zgoraj navedenem poročilu. Lastninjenje naj bi se začelo s prodajo 58 % delnic družbe Olympic Catering in se nadaljevalo med drugim s šestimi ponudbami za nakup večinske udeležbe v dejavnosti letenja družbe OA. V skladu z načrtom lastninjenja bi bile obveznosti do virov sredstev, ki bi jih obdržala družba OA, povrnjene s prihodki od ločene prodaje raznih pomožnih dejavnosti in s prostimi finančnimi sredstvi. Vprašanje, ki se postavlja, ni, ali je bila družba OA v obstoječi obliki podjetje s sposobnostjo preživetja, ampak ali bi glede na izboljšanje poslovnih rezultatov, ki jih je potrdila družba Deloitte & Touche in s postopkom lastninjenja, ki je potekalo 11. decembra 2002, podjetje (v svojih mnogih delih) lahko imelo sposobnost preživetja. Družba OA naj predvsem ne bi zatrjevala, da so bile za trajno preživetje dejavnosti letenja družbe OA upoštevne posebne okoliščine, kot na primer prenosi. Te okoliščine naj bi prispevale samo k temu, da bi družbi OA priskrbele dodatna prosta finančna sredstva, da bi skupina lahko izvedla lastninjenje.

141 Glede podrobnosti v zvezi z izjemnimi postavkami, Komisija naj bi v vsakem primeru napravila napake pri analizi. Pravzaprav so ji bili, v nasprotju z zatrjevanjem (točka 115 izpodbijane odločbe), natančni podatki o izrednih prihodkih okoli 112 milijonov eurov predloženi v zgoraj navedenem poročilu o omejenem pregledu uspešnosti družbe OA glede na finančni načrt za leto 2002 (stran 73). Poleg tega naj

Komisija ne bi upoštevala dejstva, da se je družba OA konec oktobra 2000 odločila opustiti storitve v Avstralijo, kar bi moralo v skladu z zgoraj navedenim poročilom izboljšati rezultat za 20 milijonov eurov na leto (stran 5). Nazadnje, spregledala naj bi, da je družba OA začela postopek arbitraže, v katerem naj bi pridobila dodatno nadomestilo okoli 55 milijonov eurov za preuranjeno selitev z nekdanjega atenskega letališča (Elliniko) (glej točke 160 in od 35 do 37 izpodbijane odločbe).

142 Glede časovnega razporeda postopka lastninjenja tožeča stranka zatrjuje, da v nasprotju z razlago zgoraj navedenega dopisa grške vlade z dne 16. julija 2002, ki jo je predlagala Komisija, iz splošnega konteksta in konteksta tega dopisa izhaja, da je grška vlada navedla, da naj bi bilo lastninjenje zaključeno oktobra 2003 – in ne oktobra 2002. To naj bi sovpadalo z zgoraj navedenim poročilom z dne 5. novembra 2002 (strani 17 in 21), v katerem je bila predvidena prodaja dejavnosti letenja „pred poletjem 2003“ in večine hčerinskih družb in enot v letu 2003. V vsakem primeru naj bi bila v Smernicah zaradi splošnega upada zračnega prometa v Evropi po letu 1998 in zaradi posledic dogodkov višje sile z dne 11. septembra 2001 upravičena zamuda v okviru sprememb iz „razlogov, na katere podjetje ali država članica ne more vplivati“.

143 Tožeča stranka nato poudarja, da je spremenjeni načrt za prestrukturiranje določil zmanjšanje dejavnosti letenja na trgu, da bi preprečil čezmerno izkrivljanje konkurence. Poleg tega naj bi bila pomoč omejena na minimum. V izpodbijani odločbi naj te točke vseeno ne bi bile preverjene.

144 Poleg tega naj bi bile izpolnjene zahteve glede spremenjenih načrtov za prestrukturiranje (točka 3.2.4 Smernic). Končno naj bi načrt za prestrukturiranje, kot je bil podan 11. decembra 2002, prav tako ustrezal Smernicam z dne 10. decembra 1994 o uporabi členov [87 ES in 88 ES] ter člena 61 Sporazuma EGP za državne pomoči letalskemu sektorju (UL C 350, str. 5).

145 Komisija ugovarja, da naj bi zatrjevanja tožeče stranke temeljila na predpostavki, da je bil tej instituciji načrt lastninjenja predložen v nadzor in odobritev. Ta načrt naj ji torej ne bi bil predstavljen niti kot spremenjeni načrt za prestrukturiranje iz leta 1998 niti kot prošnja za dodatno pomoč.

146 V vsakem primeru naj bi bil postopek lastninjenja tudi potem, ko je brezuspešno prešel več stopenj, od katerih bi se morala zadnja v skladu z dopisom grške vlade z dne 16. julija 2002 zaključiti konec oktobra 2002, v poročilu z dne 5. novembra 2002 o prestrukturiranju in lastninjenju družbe OA predstavljen kot „zamisel“, to je kot zgolj teoretična možnost.

147 Poleg tega naj v njem ne bi bilo potrjenih finančnih podatkov za leto 2001 – kar naj bi otežilo presojo dejanskega finančnega položaja družbe OA –, revizorji pa naj bi v poročilu, ki so ga izdelali za poslovno leto 2000, navedli, da je bila njihova potrditev podana na „izrecni predpostavki, da bo družba nadaljevala opravljanje dejavnosti kot skupina delujočih podjetij“. V poročilu družbe Deloitte & Touche o omejenem pregledu uspešnosti družbe OA glede na finančni načrt iz leta 2002 (točke 1.1, 1.3 in 1.5) naj bi bilo navedeno, da informacije, ki so bile na voljo glede družbe OA, niso bile preverjene in so se, čeprav so bile razlike manjše, v določenih primerih izkazale za netočne in nepopolne.

148 V tem okviru naj bi Komisija analizirala informacije za celotno obdobje od 1998 do 2002 in pazljivo preučila napredek v letu 2002.

149 Komisija oporeka trditvam tožeče stranke, ki temeljijo na izboljšanju rezultatov poslovanja družbe OA v letu 2002. Zatrjuje, da bi morala presoja načrta za prestrukturiranje tega pokrivati v celoti, to je, v obravnavanem primeru, od leta 1998 do

leta 2002. Poleg tega naj bi bil po letu 2000 dosežen znaten izredni dobiček, ki naj bi znižal izgube družbe OA. Komisija dodaja, da naj bi prenizka raven verjetnega poslovnega izida za leto 2002 ostala nesprejemljiva. Kljub morebitnemu izboljšanju glede da kazalce za leto 2002 naj bi se velike finančne težave družbe OA nadaljevale, družba pa naj bi od konca leta 2000 svoje dejavnosti financirala izključno s posojili.

b) Presoja Sodišča prve stopnje

150 Uvodoma je treba opozoriti, da ima Komisija pri uporabi člena 87(3) ES široko polje proste presoje. Ker sodišče Skupnosti ne more z lastno presojo dejstev in zapletenega dejanskega stanja in gospodarskih okoliščin nadomestiti presoje Komisije, se mora presoja Sodišča prve stopnje glede tega omejiti na preverjanje spoštovanja postopkovnih pravil in obrazložitve ter pravilnosti dejanskega stanja in tega, ali ni bila morda storjena očitna napaka pri presoji in zloraba pooblastil (zgoraj v točki 92 navedena sodba Ryanair proti Komisiji, točka 90; zgoraj v točki 43 navedena sodba Technische Glaswerke Ilmenau proti Komisiji, točka 148; zgoraj v točki 72 navedena sodba Corsica Ferries France proti Komisiji, točki 137 in 138, in zgoraj v točki 36 navedena sodba Schmitz-Gotha Fahrzeuge Werke proti Komisiji, točka 41).

151 V tem primeru tožeča stranka ne izpodbija, da načrt za prestrukturiranje iz leta 1998 ni bil v celoti izveden. V vlogah nasprotno poudarja, da ta načrt že zelo dolgo ni bil več upošteven. Kot opozarja Komisija v izpodbijani odločbi (točka 181), je grška vlada, ki je v upravnem postopku zatrjevala, da so bili vsi cilji, določeni v odločbah iz leta 1994 in 1998, doseženi oziroma blizu uresničitve – v poročilu, naslovljenemu „Synopsis of the Government of the Hellenic Republic's Case for [OA] on Key Issues", priloženemu k dopisu Komisiji z dne 21. novembra 2002 (strani 5 in 32) –, priznala, da zaradi notranjih in zunanjih ovir načrta za prestrukturiranje družbe OA ni bilo nikoli mogoče v celoti uresničiti.

152 V obravnavanem primeru tožeča stranka v bistvu zatrjuje, da bi bilo treba zadevno pomoč, odobreno leta 1998, razglasiti za združljivo s skupnim trgom na podlagi člena 87(3)(c) ES v delu, v katerem bi imela, upoštevaje ukrepe za znižanje stroškov, izboljšanje finančnih rezultatov družbe OA v letu 2002 in potekajoče lastninjenje, podjetja, še posebej nova letalska družba, ki je nastala zaradi ločenega lastninjenja različnih delov družbe OA, sposobnost preživetja.

153 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je lahko Komisija glede na to, da ji ni bila predstavljena prošnja za konkretno prilagoditev načrta za prestrukturiranje iz leta 1998 v skladu z določbami Smernic, združljivost pomoči za prestrukturiranje presodila glede na načrt za prestrukturiranje iz leta 1998, ki se je nanašal na obdobje od 1998 do 2002 (glej točko 131 zgoraj), zato ni upoštevala podaljšanja obdobja za prestrukturiranje, zlasti napovedi, povezanih z bodočim izvajanjem načrta lastninjenja, ki je izhajal med drugim iz zgoraj navedenega poročila družbe Deloitte & Touche z dne 5. novembra 2002, in drugih podatkov, s katerimi je bila seznanjena v upravnem postopku.

154 Iz tega izhaja, da so trditve tožeče stranke, ki temeljijo na pričakovanem vplivu lastninjenja družbe OA na sposobnost preživetja iz nje izhajajočih različnih podjetij, brez vsake teže pri presoji utemeljenosti izpodbijane odločbe.

155 Iz tega zlasti sledi, da Komisija ni prestopila okvira proste presoje, ko ni upoštevala zlasti pričakovanega kapitala od večinskega lastninjenja vodilnih dejavnosti skupine, združenih v enem samem podjetju, ki naj bi bilo po napovedih vlade Helenske republike doseženo pred zimo 2003, in prostih finančnih sredstev, ki bi izhajala predvsem iz ločenega lastninjenja različnih hčerinskih družb in postranskih dejavnosti družbe OA, ker to lastninjenje še ni bilo izvedeno.

156 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je bila ob sprejetju izpodbijane odločbe uresničena le prodaja hčerinske družbe Olympic Catering – potrjena v odgovorih grških organov z dne 30. septembra 2002. Glede lastninjenja vodilnih dejavnosti sicer ni sporno, da je šest ponudnikov, ki so predložili vsa finančna zavarovanja, izrazilo interes za nakup družbe OA, kot izhaja iz dopisa grške vlade z dne 2. decembra 2002 (glej točko 129 zgoraj), a je bila izvedena le prva stopnja tega postopka. Izbran ni bil noben od ponudnikov in pogajanja, na podlagi katerih bi bilo mogoče dovolj jasno in verodostojno pričakovati konkreten izid, se še niso začela. Poleg tega ni bilo izvedeno niti lastninjenje, ki so ga objavili grški organi, na kar je bilo že opozorjeno (glej točko 128 zgoraj).

157 V tem okviru je v nasprotju s trditvami tožeče stranke Komisija v vsakem primeru popolnoma upravičeno presojala dejanski finančni položaj družbe OA, upoštevaje med drugim izredne dobičke in raven osnovnega kapitala v decembru 2002, in ne z vidika obetov bodočega lastninjenja.

158 Poleg tega je treba poudariti, da se Komisija v izpodbijani odločbi ni oprla izključno na neizvajanje načrta za prestrukturiranje iz leta 1998, da bi potrdila, da sposobnosti preživetja družbe OA ni bilo mogoče obnoviti.

159 Komisija je, ker po odhodu vodstva družbe Speedwing poleti 2000 od zadevne države članice ni prejela nobene prošnje za povečanje pomoči oziroma prilagoditev načrta, nedvomno presodila, da lahko učinkovitost izvajanja načrta za prestrukturiranje presodi le glede na načrt, določen v odločbi iz leta 1998 (točka 173).

160 V teh okoliščinah je Komisija, potem ko je ugotovila, da glavni finančni kazalci, določeni v odločbi iz leta 1998, niso bili spoštovani, ugotovila, da je bilo zaradi neizvajanja načrta za prestrukturiranje družbe OA po letu 1999 nemogoče doseči prvotno postavljene cilje, še posebej glavnega med njimi, to je ponovno vzpostavitev sposobnosti preživetja družbe (točke 179, 181 in 184).

161 Komisija je kljub temu v bistvu dodala, da naj bi bilo, čeprav je finančni položaj družbe OA presojala neodvisno od učinkovitega izvajanja načrta za prestrukturiranje iz leta 1998, sposobnost za preživetje družbe, bodisi kratko- ali dolgoročno, nemogoče dokazati, ker družba OA zaradi popolnega finančnega zloma ni imela več lastnih sredstev, ampak dolgove (točka 184).

162 Tožeča stranka ugovarja, da tej presoji nasprotuje izredno izboljšanje rezultatov v letu 2002 glede na prejšnja leta, predvsem glede na leto 2001, in to v zelo neugodnem tržnem položaju celotne panoge evropskega letalskega prevoza.

163 Sodišče prve stopnje glede tega poudarja, da se je Komisija v izpodbijani odločbi (točke 116, od 172 do 174 in 179) oprla predvsem na naslednje podatke, ki jim tožeča stranka ni nasprotovala: prvič, od avgusta 1999 do poletja 2000 naj bi bila prekinjena vsa prizadevanja za prestrukturiranje, zlasti znižanje stroškov, ki je bilo skupaj z izboljšanjem donosnosti družbe OA bistveni element načrta iz leta 1998, da bi bilo mogoče izpeljati načrt Speedwing (glej točko 96 zgoraj). Drugič, po odhodu družbe Speedwing naj bi se sredi leta 2000 začela nova stopnja zniževanja stroškov. Tretjič, v vmesnem času naj bi družba od leta 1999 izgubila 50 % osnovnega kapitala. Poleg tega sta zaporedji stopenj za znižanje stroškov (od 1998 do začetka 1999) in širitev dejavnosti (konec 1999 in začetek 2000) v družbi ustvarili nestabilen položaj. Četrtič, finančni kazalci (preverjeni v točki 105 izpodbijane odločbe) za leta od 1998 do 2002 so se znatno razlikovali od prvotnih kazalcev iz odločbe iz leta 1998. Petič, leta 2000

naj bi lastna sredstva skoraj dosegla ničlo. V skladu z nepotrjenimi izračuni za leto 2001 naj bi njihov znesek padel na minus 136 milijonov eurov. Šestič, 31. decembra 2002 naj bi kljub zelo pozitivnemu vplivu izrednih prihodkov na položaj družbe OA osnovni kapital v vsakem primeru ostal negativen. Znesek lastnih sredstev naj bi bil minus 139 milijonov eurov po „najbolj verjetnem scenariju“, ki ga je predvidela družba Deloitte & Touche v zgoraj navedenem poročilu o omejenem pregledu uspešnosti družbe OA glede na finančni načrt za leto 2002. Sedmič, po letu 2000 naj bi bila družba OA odvisna le od izposojenih sredstev za financiranje svojih dejavnosti. Leta 2001 naj bi se iz posojil financirala ne samo vsa osnovna sredstva družbe, ampak tudi njen negativni osnovni kapital. Osmič, zaradi pomanjkanja prostih finančnih sredstev naj bi se kratkoročni dolgovi družbe OA s 116 milijonov eurov v letu 1999 povečali na 252 milijonov eurov v letu 2000 in na 342 milijonov eurov v letu 2001. Devetič, med kazalci, določenimi v odločbi iz leta 1998, naj bi stopnja zadolženosti, ki se izračuna tako, da se vsota dolgov družbe deli z osnovnim kapitalom, in ki bi morala biti leta 2000 v skladu z odločbo iz leta 1998 med 2,22 in 2,76, konec leta 2000 dosegla 303, glede na to, da je osnovni kapital skoraj izginil. Za naslednja poslovna leta naj stopnje zadolženosti zaradi negativnega osnovnega kapitala sploh ne bi bilo mogoče več izračunati. Desetič, končno, če bi bilo mogoče izredne dobičke, predvidene za leto 2002, uresničiti, bi stopnja zadolženosti 2,76 (enaka stopnji, odobreni za leto 2000), povezana z vsemi dolgovi v višini 575 milijonov eurov na koncu leta 2000 in 825 milijonov eurov na koncu leta 2001, zahtevala, da neto osnovni kapital družbe OA doseže najmanj 200 do 300 milijonov eurov. Za nadomestitev negativnega osnovnega kapitala v letu 2001 bi bil potreben kapitalski vložek med 350 in 450 milijoni eurov, pod pogojem, da bi družba OA po letu 2003 ohranila najmanj uravnoteženo bilanco na pragu donosnosti.

164 V obravnavanem primeru se stališča strank razhajajo glede analize finančnih rezultatov za leto 2002, predvsem glede, prvič, rasti Ebitda in rezultatov poslovanja, in drugič, izrednih prihodkov.

165 Glede, prvič, analize rasti indeksa Ebitda in rezultatov poslovanja družbe OA za leto 2002 iz julija 2002, Ebitda je bil ocenjen na pozitivni znesek 11 milijonov eurov. Kljub

temu iz zgoraj navedenega poročila družbe Deloitte & Touche o omejenem pregledu uspešnosti družbe OA glede na finančni načrt za leto 2002 izhaja, da bi Ebitda po najverjetnejšem scenariju dosegla negativni znesek 39,1 milijona eurov (stran 16). V zvezi s tem tožeča stranka upravičeno poudarja, da ta številka v neugodnih tržnih pogojih kljub vsemu pomeni znatno izboljšanje glede na negativna zneska Ebitde 148,8 milijona eurov leta 2001 in 132,4 milijona eurov leta 2000.

166 V izpodbijani odločbi (točki 110 in 111) je Komisija ne glede na to opozorila, da mora Ebitda zajeti oboje, amortizacijo osnovnih sredstev in strošek obresti. Torej bi vsota teh dveh sestavin v skladu s podatki, ki jih je družba OA posredovala Komisiji, leta 2002 dosegla ocenjeni znesek 52 milijonov eurov. Komisija je zato poudarila, ne da bi ji tožeča stranka oporekala, da bi odtegljaj tega zneska Ebitde spremenil rezultat poslovanja oziroma končni rezultat pred davki in izrednimi postavkami (EBT) v izgube v višini 41 milijonov eurov v skladu s finančnim načrtom za leto 2002 in 92 milijonov eurov v skladu z najbolj verjetnim načrtom, ki temelji na pregledu družbe Deloitte & Touche v zgoraj navedenem poročilu. V odločbi iz leta 1998 je bil predviden pozitiven rezultat poslovanja v višini 24,9 milijonov eurov za leto 2002. Komisija je vseeno priznala, da so zgoraj navedene izgube pomenile relativno izboljšanje glede na prejšnja poslovna leta. Kljub temu je presodila, da to izboljšanje ni zadostovalo.

167 Zlasti glede odločitve, da opusti storitve v Avstralijo, na katero se sklicuje tožeča stranka, s čimer bi glede na zgoraj navedeno poročilo družbe Deloitte & Touche (strani 15 in 54) zmanjšala izgube za 2,9 milijona eurov v letu 2002 in zato izboljšala rezultat poslovanja za okoli 20 milijonov eurov na leto, je treba ugotoviti, da gre za ukrepe znižanja stroškov, ki so se začeli izvajati po opustitvi načrta Speedwing in so bili upoštevani v izpodbijani odločbi (točka 175). V teh okoliščinah Komisiji ni mogoče očitati, da ni posebej preučila znižanja stroškov, povezanih s to odločitvijo o opustitvi storitev v Avstralijo, še toliko manj, ker upoštevna zmanjšanja, to

je zmanjšanja, predvidena med izvajanjem presojanega načrta za prestrukturiranje, ocenjena na 2,9 milijona eurov v letu 2002, sama po sebi niso bila taka, da bi lahko bistveno vplivala na finančne rezultate družbe OA v tem poslovnem letu 2002.

168 Glede presoje vpliva dogodkov z dne 11. septembra 2001 in neugodnega tržnega položaja v panogi evropskega zračnega prometa po letu 1998, zlasti po septembru 2001, na rast Ebitde, je Komisija v izpodbijani odločbi poudarila (točka 177), da je lahko brez potrjenega zaključnega računa za leto 2001 le stežka preverila dejanski vpliv dogodkov z dne 11. septembra 2001 na finančni položaj družbe OA. Vseeno je štela, da je bilo mogoče nespoštovanje načrta za prestrukturiranje ugotoviti leta 1999 in potrditi za naslednja leta, ne glede na vpliv dogodkov z dne 11. septembra in na nadomestilo (v znesku 5 milijonov eurov leta 2002), ki ga je prejela družba OA po teh dogodkih in zaprtju zračnega prostora, ki je bil predmet ločene presoje (točka 114).

169 V zvezi s tem je treba poudariti, da tožeča stranka ne predlaga nobenega dokaza, na podlagi katerega bi bilo mogoče domnevati, da so dogodki z dne 11. septembra 2001 vsaj deloma vplivali na neizpolnitev načrta iz leta 1998. Poleg tega in v vsakem primeru, priznanje, da za neizvajanje tega načrta odgovornosti ni mogoče pripisati niti družbi OA niti Helenski republiki – kar v tem primeru ni dokazano –, Helenske republike ni mogla razrešiti obveznosti, da Komisiji predloži prošnjo za spremembo načrta za prestrukturiranje iz leta 1998.

170 Drugič, glede analize izrednih prihodkov je Komisija v izpodbijani odločbi opozorila (točka 113), da je bil velik del teh dobičkov, uresničen po letu 2000, povezan s prodajo nebistvenih sredstev. Navedla je, da je leta 2002 znesek izrednih prihodkov (sestavljen iz zadnje tranše v višini 6 milijonov eurov, nadomestila za selitev na letališče Spata in prodaje osnovnih sredstev in stalnih finančnih sredstev, kot na primer

udeležbe) v skladu z napovedmi dosegel 60 milijonov eurov. Čeprav je priznala, da so ti dobički lahko prispevali k izboljšanju finančnega položaja družbe OA, je poudarila, da niso imeli nobenega vpliva na stroškovno strukturo družbe. Upravičeno je presodila, da bi lahko le dobički iz poslovanja družbi OA omogočili dolgoročno sposobnost preživetja.

171 Komisija je v izpodbijani odločbi (točka 115) zaradi pomanjkanja nedvomnih dokazov za nezanesljive ocenila podatke o dodatnih izrednih prihodkih v višini 112 milijonov eurov, pričakovanih v letu 2002. Navedla je, da bi lahko znesek v skladu z informacijami, ki jih je dobila od družbe OA na zgoraj omenjenem sestanku 16. oktobra 2002, ustrezal znesku 37 milijonov eurov od prodaje deležev družbe OA v dejavnostih gostinstva in prodaje kart, preostali del (75 milijonov eurov) pa iz prodaje in lizinga s hkratno prodajo in najemom letal.

172 Na tej točki je treba trditev tožeče stranke, ki se nanaša na zatrjevano zmotnost analize Komisije, upoštevaje informacije iz zgoraj navedenega poročila družbe Deloitte & Touche (stran 73), zavrniti. Pravzaprav ni v tem poročilu nobenega dodatnega poročila o presojanih izrednih prihodkih. Omejeno je na omembo prihodkov od prodaje hčerinske družbe Olympic Catering (ocenjenih na 11 milijonov eurov po odbitku deleža družbe OA za prispevke za socialno zavarovanje družbe Olympic Catering), pričakovanih prihodkov (neocenjenih) od prodaje hčerinske družbe Galileo Hellas in pričakovanih prihodkov od prodaje in lizinga s hkratno prodajo in najemom letal, ki jih je družba OA ocenila na 75 milijonov eurov. Iz poročila družbe Deloitte & Touche o prestrukturiranju in lastninjenju družbe OA izhaja le, da je Galileo International izrazil „izjemno pripravljenost“ za nakup družbe Galileo Hellas in da bi se moral v skladu s pričakovanim časovnim razporedom postopek lastninjenja, začet novembra 2002, zaključiti januarja 2003. Poleg tega, v zvezi z zgoraj navedeno presojo donosov od prodaje letal, nobeno od poročil družbe Deloitte & Touche, ki sta bili posredovani Komisiji novembra 2002, ni potrdilo pojasnil, ki bi upravičevala te presoje glede na

neto knjigovodsko vrednost letal (po amortizaciji) v višini 41 milijonov eurov, navedeno – v skladu z navedbami v izpodbijani odločbi (točka 115), ki jih tožeča stranka ni izpodbijala – v zadnji bilanci družbe OA z dne 31. decembra 2001, in prodajno ceno rabljenih letal. V zvezi s tem je bilo v poročilu družbe Deloitte & Touche o omejenem pregledu uspešnosti družbe Olympic Airways glede na finančni načrt za leto 2002 (stran 73) le pojasnilo, da so po mnenju družbe OA te presoje temeljile na „tržnih" ponudbah, ki naj bi jih prejela za ta letala.

173 Glede nadomestila, ki ga je grška država izplačala za selitev z letališča Elliniko na letališče Spata, je v zgoraj navedenem poročilu družbe Deloitte & Touche pojasnilo (stran 21), da je bilo izplačano nadomestilo v znesku 138,7 milijona eurov in da naj bi bili stroški poslovanja bistveno večji kot na letališču Spata. Iz izpodbijane odločbe izhaja (točki 160 in 200), da je Komisija presodila, da to nadomestilo v višini 138,7 milijona eurov ni bilo prekomerno in zato v njem ni bilo elementa pomoči. Glede tega je poudarila, da Helenska republika ni več zahtevala dodatnega zneska 55 milijonov, ki ga je zahtevala družba OA. V teh okoliščinah v nasprotju z zatrjevanjem tožeče stranke (glej točko 141 zgoraj) Komisiji ni mogoče očitati, da ni upoštevala dodatnega zahtevanega zneska 55 milijonov eurov, čeprav so jo grški organi v odgovorih z dne 11. aprila 2002 (točka 2.17.10) obvestili o odločitvi družbe OA, da bo izpodbijala končno nadomestilo, ki ga je določila grška vlada. Pravzaprav niti tožeča stranka v pisnih vlogah niti država – ob sprejetju izpodbijane odločbe – ne omenjata arbitražnega postopka, ki ga ta navaja v tem primeru, niti ali je glede tega Komisiji posredovala podrobne informacije. Ker takrat ni bilo arbitražne presoje, Komisiji v nobenem primeru ni mogoče očitati, da ni upoštevala zgolj možnosti dodatnega nadomestila. Poleg tega je treba opozoriti, da bi morala biti odobritev dodatnega nadomestila, če bi se zgodila, v vsakem primeru predložena v nadzor Komisiji zaradi potrditve, da ne gre za državno pomoč (točka 35 izpodbijane odločbe).

174 Glede na vse zgornje ugotovitve, je treba ugotoviti, da na podlagi trditev, ki jih navaja tožeča stranka, ni mogoče šteti, da je Komisija napravila očitno napako pri presoji, ko

je štela, da ne samo zaradi razhajanja rezultatov poslovanja družbe OA in kazalcev iz odločbe iz leta 1998 v obravnavanem obdobju in še posebej v letu 2002 (glej točko 166 zgoraj), ampak predvsem zaradi razsežnosti dolgov družbe in odsotnosti lastnih sredstev (glej točki 161 in 163 zgoraj), in ne glede na verjetno izboljšanje rezultatov poslovanja za leto 2002 v primerjavi z rezultati prejšnjih poslovnih let ni bila ponovno vzpostavljena kratko- in dolgoročna sposobnost preživetja družbe OA, in pomoč za prestrukturiranje razglasila za nezdružljivo s skupnim trgom.

175 V teh okoliščinah ni treba presojati pogojev, ki se nanašajo na preprečevanje izkrivljanja konkurence in na omejitev zneska pomoči na najmanjšo možno raven, ki jih izpodbijana odločba ni upoštevala, na kar se poleg tega sklicuje tožeča stranka.

176 Iz teh razlogov je treba tožbeni razlog, ki izhaja iz kršitve člena 87(3)(c) ES, zavrniti kot neutemeljenega.

3. Narava očitne napake pri presoji, da naj ne bi bil sprejet noben ukrep za prestrukturiranje

a) Trditve strank

177 Tožeča stranka oporeka trditvi, v skladu s katero naj ne bi bil sprejet noben ukrep za prestrukturiranje v primernem trenutku in/ali, da načrt ni bil spremenjen (točke od 172 do 181 izpodbijane odločbe). Celotni postopek večinskega lastninjenja, zniževanja

stroškov in prodaje sredstev, ki pomenijo spremenjeni načrt za prestrukturiranje iz leta 2000, naj bi se začel leta 2000 in naj bi se mu stalno sledilo do 11. decembra 2002. Komisija naj bi redno prejemala obvestila o ukrepih prestrukturiranja, kar naj bi izhajalo iz izpodbijane odločbe (točke 73, 106, 172 in 175).

178 Ukrepi za znižanje stroškov, ki jih je izvajala družba OA, naj bi izhajali predvsem iz listin, ki so bile posredovane Komisiji, kot so dopis grške vlade z dne 1. februarja 2002, to je odgovor na prvo odredbo Komisije z dne 11. aprila 2002 za predložitev informacij, odgovor z dne 30. septembra 2002 na drugo odredbo in stališča z dne 21. novembra 2002, naslovljena „Kratka predstavitev bistvenih vidikov spisa družbe [OA] Helenske republike“.

179 Komisija zatrjuje, da je treba te trditve zavrniti.

b) Presoja Sodišča prve stopnje

180 Najprej je treba navesti, da očitki tožeče stranke temeljijo na zmotnem branju izpodbijane odločbe. Komisija v nasprotju z zatrjevanjem tožeče stranke, ko je ugotovila, da cilji, določeni v odločbi iz leta 1998, še posebej ponovna vzpostavitev sposobnosti preživetja družba OA, niso bili doseženi, s tem namreč ni štela, da ni bil izveden noben ukrep za prestrukturiranje. Natančneje glede ukrepov za znižanje stroškov, iz izpodbijane odločbe (točke od 172 do 175) jasno izhaja, da je Komisija presojala politike, ki jih je drugo za drugo izvajala družba OA. Potem ko je Komisija leta 1999 opozorila, da pričakovani rezultati po prvi stopnji znižanja stroškov, ki ji je sledila stopnja širitve pod vodstvom družbe Speedwing, niso bili doseženi (1998 in začetek 1999), je poudarila, da se je po odhodu družbe Speedwing začela nova stopnja zniževanja stroškov v smeri načrta iz leta 1998.

181 Navesti je treba tudi, da so bili v izpodbijani odločbi izvedeni ukrepi za prestrukturiranje presojani glede na načrt za prestrukturiranje iz leta 1998. Dejansko v zvezi s tem načrtom, kot je bilo že presojeno (glej točko 131 zgoraj), grški organi niso zaprosili za konkretno spremembo, kot zahtevajo upoštevne smernice. Zato Komisija ni presojala ukrepov, predvidenih v okviru načrta lastninjenja, ki niso bili uresničeni med izvajanjem načrta. Nasprotno, treba je navesti, da je Komisija pri sprejetju izpodbijane odločbe upoštevala vpliv ukrepov lastninjenja, kot na primer prodajo 58 % hčerinske družbe Olympic Catering, predvsem na finančni položaj družbe OA.

182 Iz izpodbijane odločbe tako sledi, da je Komisija izvajanje načrta za prestrukturiranje ovrednotila na podlagi vseh ukrepov, ki so bili sprejeti med izvajanjem načrta, da bi preverila, ali je bil dosežen cilj načrta, s katerim naj bi se dosegla dolgoročna sposobnost preživetja podjetja.

183 Iz tega sledi, da je treba očitek, v skladu s katerim naj bi Komisija štela, da ni bil izveden noben ukrep za prestrukturiranje, zavrniti kot neutemeljenega.

B – *Zatrjevana neizpolnitev obveznosti Helenske republike iz člena 1(1)(d) odločbe iz leta 1998, da vzpostavi uporabni in zadostni SIG*

1. Trditve strank

184 Tožeča stranka navaja, da je Komisija v izpodbijani odločbi (točka 118) potrdila, da je Helenska republika vzpostavila SIG. Sporni naj bi bili le „uporabnost in zadostnost“

tega SIG. Komisija naj bi priznala tudi (točka 186 izpodbijane odločbe), da je bil rok za izvedbo takega sistema, to je 1. december 1998, določen v členu 1(d) odločbe iz leta 1998, prekratek.

185 V tem okviru tožeča stranka meni, da dejstvo, da SIG ni zajel hčerinskih družb družbe OA, ne pomeni, da ni bil uporaben in zadosten. Glede tega naj bi Komisija pomešala vprašanje uporabnosti in zadostnosti SIG družbe OA s širšim, a povsem drugačnim vprašanjem posodobitve in preobrazbe podsistemov posredovanja finančnih podatkov družbe OA. Priznano naj bi bilo, da zadnji vplivajo na kakovost rezultatov SIG, ne pa na kakovost zasnove in na sposobnost delovanja SIG v ožjem pomenu. Strokovnjaki Komisije naj bi priznali kakovost zasnove in funkcionalnost SIG. Kakovost rezultatov SIG naj bi bila v vsakem primeru prispevek k posodobitvi in postopnemu izboljšanju podsistemov zbiranja podatkov o stroških in prihodkih družbe OA. Ta postopek po stopnjah se ni strnil v zagotovitvi skladnosti obilice nezdružljivih informacijskih sistemov – ne manj kot 44 –, ampak naj bi prav tako zajemal izobraževanje zelo velikega števila zaposlenih, ki bi sodelovali v dejavnosti zbiranja podatkov, in zajel zastarele podatke, katerih zbiranje je bilo v zaostanku. Že samo dejstvo, da je Komisija za vzpostavitev „v celoti uporabnega in zadostnega“ SIG določila rok 1. december 1998, le tri in pol mesece po sprejetju odločbe iz leta 1998, naj bi dokazovalo, da se določbe člena 1(1)(d) odločbe iz leta 1998 ne uporabljajo za sprejetje podsistemov.

186 V teh okoliščinah naj bi šlo pri odločbi, ker potrjuje, da grški organi niso spoštovali obveznosti iz člena 1(1)(d) odločbe iz leta 1998, za očitno napako pri presoji.

187 Poleg tega naj bi bila odločba nepravilna tudi zato, ker Komisija glede položaja SIG družbe OA ni zadostila dokaznemu bremenu. Komisija naj bi v zvezi s SIG sprejela odločbo, ki je bila v skladu z njenimi lastnimi besedami (točka 187 odločbe) na ravni dokazov nepopolna.

188 Še posebej naj bi Komisija kršila pravico Helenske republike in tožeče stranke do izjave. Glede SIG ni naslovila nobene zahteve za dodatne informacije in Helenske republike (tudi ne tožeče stranke) ni posvarila o dvomih, ki jih je imela v zvezi z uporabnostjo in zadostnostjo SIG.

189 Tožeča stranka v zvezi s tem poudarja, da je pojasnila o položaju SIG posredovala 11. aprila 2002 v odgovoru na prvo odredbo za predložitev informacij z dne 6. marca 2002. Dejansko naj bi poročilo o položaju SIG aprila 2002, v prilogi 39 k tem stališčem, utemeljilo jasno razlikovanje med primernostjo SIG družbe OA (visoke kakovosti) in potrebo po posodobitvi več podsistemov posredovanja podatkov v SIG. Potrdilo je, da je bil SIG izdelan avgusta 2000, da je bil SIG vstavljen pri 34 uporabnikih pri družbi OA oktobra 2000 in da je bil dosežen razvoj podrednih sistemov (prihodkov v letu 1999, plač v letu 2000 in Oracle Financials v letu 2001). V drugi odredbi za posredovanje informacij naj Komisija SIG ne bi več z ničemer omenila.

190 Komisija zatrjuje, da družba OA in njene hčerinske družbe ob sprejetju izpodbijane odločbe niso imele zanesljivega SIG, in sicer naj upravljanja družbe OA ne bi bilo mogoče utemeljiti na verodostojnih podatkih oziroma predložiti zanesljivih informacij. To naj bi potrjevala stališča revizorjev na potrdilu o nadzoru, priloženemu k zaključnemu računu družbe OA za leto 2002.

2. Presoja Sodišča prve stopnje

191 Sodišče prve stopnje meni, da je koristno najprej ob upoštevanju zgoraj orisanih načel (glej točke od 34 do 41 zgoraj) pretehtati tožbene razloge, ki izhajajo iz nespoštovanja

dokaznega bremena in kršitve pravice do izjave, glede zatrjevanega nespoštovanja zaveze Helenske republike, da bo do 1. decembra 1998 poskrbela za vzpostavitev v celoti uporabnega in zadostnega SIG.

192 Iz prve odredbe za predložitev informacij izhaja (točke od 51 do 53, 88 in 90), da se je Komisija zelo podrobno, predvsem ob upoštevanju ugotovitev poročila, ki ga je leta 1999 izdelala neodvisna družba za svetovanje Alan Stratford and Associates, sklicevala na vprašanje, ali je bil vzpostavljen uporaben in zadosten SIG, in je Helensko republiko pozvala, naj predloži potrebne informacije za presojo združljivosti pomoči.

193 Glede tega iz izpodbijane odločbe (točka 118), iz prve odredbe za predložitev informacij in iz povzetka zgoraj navedenega poročila družbe Alan Stratford and Associates, priloženega kot priloga 39 k odgovorom grških organov z dne 11. aprila 2002, izhaja, da je to poročilo osvetlilo nekatere možne slabosti SIG. V njem je bilo med drugim navedeno, da učinkovitost sistema temelji na „podizvajalskih pogodbah in na učinkovitem izvajanju novega računovodskega sistema konta prihodkov“, da se SIG med drugim ni uporabljal za hčerinsko družbo Olympic Aviation in da še ni zaobjel določenih ključnih informacij o upravljanju, kar je znatno omejevalo možnost resničnega vpogleda vodstvenih organov v celoto tržnih dejavnosti letenja.

194 Upoštevaje zgoraj navedena vprašanja v zvezi s SIG, izpostavljena v poročilu družbe Alan Stratford and Associates in ponovno izpostavljena v prvi odredbi za predložitev informacij, bi morali grški organi na podlagi obveznosti sodelovanja predložiti vse koristne informacije, na podlagi katerih bi bilo mogoče dokazati uporabnost in zadostnost SIG. V drugi odredbi za predložitev informacij je Komisija Helensko republiko

ponovno pozvala, naj predloži vse informacije, potrebne za preverjanje združljivosti ukrepov pomoči, zajetih v odločbi z dne 6. marca 2002, s členom 87 ES, in zelo jasno napovedala, da bo končno odločbo sprejela na podlagi informacij, ki jih ima na voljo (točke 7, 9 in 10).

195 V teh okoliščinah je Komisija lahko zakonito sprejela izpodbijano odločbo na podlagi odgovorov, ki so ji jih predložili grški organi.

196 Tožbeni razlog, ki izhaja iz kršitev pravic obrambe Helenske republike, zato ni utemeljen. Enako velja za tožbeni razlog, ki izhaja iz kršitev pravic obrambe družbe OA, kot je bilo že navedeno (glej točko 46 zgoraj).

197 Drugič, preveriti je treba, ali je Komisija, upoštevaje informacije, ki jih je imela na voljo, pravno zadostno dokazala, da zaveze glede SIG niso bile spoštovane.

198 Uvodoma je treba navesti, da iz izpodbijane odločbe (točka 186) izhaja, da je Komisija po izjavi Helenske republike o vzpostavitvi SIG oktobra 2000 glede roka štirih mesecev, določenega v odločbi iz leta 1998, priznala, da je bil za vzpostavitev sistema prekratek.

199 Poleg tega je bila, kot poudarja Komisija v izpodbijani odločbi (točki 46 in 47), vzpostavitev SIG naložena zato, da bi imeli vodstveni organi družbe OA stalno na voljo zadostne informacije za sledenje napredku pri izvajanju načrta za prestrukturiranje iz leta 1998 in ga po potrebi prilagodili. Pravzaprav je Komisija v odločbi iz leta 1998

(točka 85) ugotovila, da SIG, ki se je takrat uporabljal, takih informacij ne daje zanesljivo. Glede tega so tudi grški organi v poročilu z dne 7. maja 1999 o izvajanju zgoraj navedenega načrta za prestrukturiranje sami navedli, da določenih ciljev iz odločbe iz leta 1998 ni bilo mogoče pravočasno doseči, ker so se „dejanski rezultati za leto 1997 izkazali za slabše od najbolj pesimističnih ocen, podanih konec februarja 1998“.

200 V teh okoliščinah v nasprotju z zatrjevanji tožeče stranke zaveze izvajanja v celoti uporabnega in zadostnega SIG iz odločbe iz leta 1998 ni mogoče razlagati, kot da zajema le oblikovanje sistema, ki bi bil sam po sebi izjemno zmogljiv, ne bi pa zajemal tudi informacijskih podsistemov za zbiranje podatkov, med drugim o prihodkih in odhodkih skupine OA. Še več, poudariti je treba, da je bila uporaba SIG za vse hčerinske družbe neizogibno potrebna, da bi lahko imela grška država točne podatke, na podlagi katerih bi lahko izdelala zbirni zaključni račun za družbo OA in njene hčerinske družbe, tako kot je določal načrt za prestrukturiranje iz leta 1998.

201 Sicer pa, kot navaja Komisija v izpodbijani odločbi (točka 120), iz informacij, ki so jih grški organi v obravnavanem primeru predložili v prilogi 39 k odgovorom z dne 11. aprila 2002, ne izhaja, da bi bile zgoraj navedene zahteve po osnovnem izvajanju SIG, glede dostopa do sistema oziroma njegove uporabe za vse hčerinske družbe, izpolnjene.

202 V tem okviru je lahko Komisija, ki ji grški organi v upravnem postopku niso predložili dokazov o nasprotnem, v izpodbijani odločbi (točke od 121 do 137 in 141) upravičeno štela, da je bila neizvedba zadostnega in uporabnega SIG dokazana predvsem s pripombami v revizijskih poročilih iz let 1998, 1999 in 2000 o napakah v knjigovodskem sistemu, sistemu upravljanja in notranjega nadzora in večjih zamudah pri

predložitvi potrjenih zaključnih računov. Glede tega je Komisija v izpodbijani odločbi (točka 136) med drugim navedla, da je v zgoraj navedenem poročilu družbe Deloitte & Touche o omejenem pregledu uspešnosti družbe OA glede na finančni načrt iz leta 2002 navedeno:

„Kot je navedeno v predhodnih poročilih, upravljanje z informacijami temelji na neinformatiziranih sistemih, ki se v določenih primerih izkažejo za nezanesljive in neskladne“.

203 Poleg tega in v vsakem primeru, tožeča stranka ne izpodbija, da je bil dostop do SIG ob sprejetju izpodbijane odločbe še omejen in da se sistem ni uporabljal za hčerinske družbe OA, med drugim za Olympic Aviation in Macedonian Airlines.

204 Iz vseh zgoraj navedenih ugotovitev izhaja, da je treba tožbene razloge, ki temeljijo na kršitvi dokaznega bremena, kršitvi pravice do izjave in na očitni napaki pri presoji, zavrniti.

C – *Zatrjevana neipolnitev obveznosti Helenske republike, da predloži poročila*

1. Trditve strank

205 Tožeča stranka zatrjuje, da je Komisiji predložila poročila o spoštovanju pogojev, naloženih za zagotavljanje združljivosti pomoči in izvajanje načrta za prestruktu-

riranje ter o uresničitvi pričakovanih rezultatov, v skladu s členom 1(2) odločbe iz leta 1998.

206 Zlasti presojo Komisije, ki se nanaša na nespoštovanje obveznosti, da so ta poročila predložena marca in oktobra 2000 (točka 180 izpodbijane odločbe), bi bilo treba razveljaviti zaradi očitne napake pri presoji. Pravzaprav naj bi ta poročila, s katerimi naj bi se nadziralo spoštovanje izvedbenih pravil načrta za prestrukturiranje iz leta 1998 družbe OA, v tem primeru po spremembi tega načrta, izgubila smisel vsaj v delu, v katerem naj družba OA ne bi imela nobene možnosti, da se do leta 2000 izogne finančnim izgubam. V zgoraj omenjenemu dopisu Helenski republiki z dne 29. marca 2000 naj bi Komisija navedla tudi: „[K]er družba OA že tako ali tako deluje po drugačnem načrtu za prestrukturiranje, bi moralo to poročilo poudariti ukrepe, sprejete od novembra 1999 z namenom izvedbe novega načrta Speedwing […]“. Ker Komisija v nobenem primeru ni potrdila načrta Speedwing, ki je bil prekinjen in nato dokončno opuščen poleti 2000, naj poročilo o napredku izvajanja tega načrta marca 2000 ne bi imelo nobene koristi.

207 Stališče Komisije naj bi bilo pretirano formalistično. Pravzaprav naj bi marca 2000 prejela podrobno poročilo družbe Deloitte & Touche o načrtu Speedwing in naj bi tako imela na voljo gospodarsko oceno položaja družbe OA v tem delu leta. Po odhodu družbe Speedwing poleti 2000 naj bi Helenska republika predstavila drugi, spremenjeni načrt za prestrukturiranje – o popolnem lastninjenju družbe OA –, o katerem je s Komisijo poglobljeno razpravljala. Finančni položaj družbe OA in njeno sposobnost spoštovanja tega načrta naj bi preverila družba Crédit Suisse First Boston v informativnem memorandumu na 160 straneh, ki je bil Komisiji posredovan 20. decembra 2000.

208 V vsakem primeru naj bi bila, tudi če predpostavimo, da tožeča stranka ni izpolnila obveznosti predložitve poročil marca in oktobra 2000, kar izpodbija, sankcija za to neizpolnitev, to je izterjava znatnega dela pomoči, nesorazmerna.

209 Komisija te trditve zavrača. Poudarja, da ji je nepredložitev zahtevanih poročil iz marca in oktobra 2000 s hkratno nepravočasno predložitvijo potrjenih zaključnih računov družbe (točki 132 in 133 izpodbijane odločbe) onemogočilo preverjanje spoštovanja zavez iz odločbe iz leta 1998, izvajanja načrta za prestrukturiranje in uresničitve pričakovanih rezultatov na podlagi kazalcev, določenih v odločbi iz leta 1998. Še več, ker družba OA ni vzpostavila uporabnega SIG, naj informacije, predložene Komisiji, ne bi temeljile na sistemu, primernem za upravljanje z računovodskimi podatki.

2. Presoja Sodišča prve stopnje

210 Uvodoma je treba navesti, da presoja gospodarskega položaja družbe OA, podana v poročilu družbe Deloitte & Touche iz marca 1999 o spremenjenem načrtu za prestrukturiranje, ki ga je izdelala družba Speedwing, in nato v zgoraj navedenem memorandumu družbe Crédit Suisse First Boston iz decembra 2000 (glej točko 109 zgoraj), ne more veljavno nadomestiti poročil, ki jih je bila Helenska republika zavezana predložiti Komisiji marca in oktobra 2000 o spoštovanju vseh pogojev, naloženih v odločbi iz leta 1998, da bi zagotovila združljivost pomoči in izvajanje načrta za prestrukturiranje.

211 Dejansko se ti poročili, ki sta se nanašali predvsem na načrt Speedwing in na postopek lastninjenja, glede na njun cilj nista sklicevali na načrt za prestrukturiranje iz leta 1998. V delu, v katerem je bil načrt Speedwing dokončno opuščen in po katerem

grški organi niso predstavili nobenega novega, spremenjenega načrta za prestrukturiranje, kot sledi iz zgoraj navedenih okoliščin (glej točko 131 zgoraj), so zgoraj navedeni dokumenti, na katere se sklicuje tožeča stranka, v tem primeru brez teže.

212 Komisija je v zgoraj navedenem dopisu z dne 29. marca 2000 nedvomno navedla, da mora biti poudarek zgoraj navedenega poročila, ki ji ga je bilo treba na podlagi odločbe iz leta 1998 predložiti konec marca 1998, na ukrepih, sprejetih v okviru načrta Speedwing – ki se je uporabljal, preden ga je ta institucija odobrila. Kakor koli, potreba po posodobitvi načrta za prestrukturiranje družbe OA, da bi bili doseženi njegovi cilji, poročilom, določenim v odločbi iz leta 1998, ni odvzela pomena tako dolgo, dokler Komisija ni odobrila načrta za prestrukturiranje iz leta 1998. Glede tega je Komisija v zgoraj navedenem dopisu vztrajala tudi pri nujnosti, da se ji predloži poročilo o spoštovanju vseh pogojev, naloženih v odločbi iz leta 1998.

213 V tem okviru je jasno, da obveznost predložitve poročil marca in oktobra 2000 ni bila izpolnjena.

214 Poleg tega v zgoraj navedenem okviru in upoštevaje razloge izpodbijane odločbe ni treba presojati, ali je izterjava zneska pomoči nesorazmerna, kot podredno zatrjuje tožeča stranka. Pravzaprav v vsakem primeru člen 3 izpodbijane odločbe Helenski republiki nalaga, naj izterja drugo tranšo pomoči zaradi nespoštovanja načrta za prestrukturiranje in določenih pogojev, na katerih je temeljila prvotna odobritev, in ne samo zato, ker je bila kršena obveznost predložitve poročil marca in oktobra 2000, določena v členu 1(2) odločbe iz leta 1998, kar je pomenilo, da izvajanja pomoči za prestrukturiranje ni bilo mogoče redno spremljati.

215 Iz tega izhaja, da je treba tožbene razloge, ki izhajajo iz očitne napake pri presoji in kršitve načela sorazmernosti, zavrniti.

D – *Zatrjevana neizpolnitev obveznosti Helenske republike iz člena 1(b), (c) in (e) odločbe iz leta 1994*

1. Zatrjevana neizpolnitev obveznosti Helenske republike iz člena 1(b) odločbe iz leta 1994

a) Trditve strank

216 Tožeča stranka zatrjuje, da je Komisija storila očitno napako pri presoji, da ni podala zadostne obrazložitve in da je v točki 204 izpodbijane odločbe pravno napačno zaključila, da je bil z uporabo grške zakonodaje za tožečo stranko kršen člen 1(b) odločbe iz leta 1994, s katerim je bilo grški vladi naloženo spoštovanje „zaveze“, da v prihodnje ne bo več posegala v upravljanje družbe OA drugače kot v strogih mejah delničarja.

217 Tožeča stranka izpodbija trditve Komisije iz točk 59, 60, 146, 203 in 204 izpodbijane odločbe, v skladu s katerimi so se za družbo OA, ne glede na to, da ni bila več „DEKO“, to je podjetje, za katerega je veljal grški zakon št. 2414/1996, ki se je uporabljal za „podjetja v javnem interesu“ (točka 144), ampak delniška družba občega prava kot javna služba, v nasprotju z grško zakonodajo uporabljale določbe posebne zako-

nodaje (zakoni št. 2271/94, FEK A'229/23.12.1994; 2190/94, FEK A'28/03.03.1994; 2527/97, FEK A'206/08.10.1977; in 2602/98, FEK A'83/16.04.1998), ki so se na splošno uporabljale za DEKO.

218 Tožeča stranka zatrjuje, da je uporaba nekaterih določb zgoraj navedene posebne zakonodaje za družbo OA popolnoma skladna z grško zakonodajo. Pravzaprav je zakon št. št. 2271/94 določal, da se za družbo OA in njene hčerinske družbe ne uporablja več zakonodaja, ki se uporablja za podjetja javnega sektorja (DEKO), z izjemo členov od 1 do 24 zakona št. 2190/94. Člen 14(1), pododstavek 5, zakona št. 2190/94 je določil, da se ta zakon ne uporablja le za podjetja, ki ustrezajo opredelitvi DEKO, ampak tudi za podjetja zasebnega prava v lasti Helenske države. Sicer pa je bila družba OA v tistem času v 100-odstotni lasti Helenske države. Zato naj bi se za družbo OA pravilno uporabljale določbe o zaposlovanju in upravljanju z zaposlenimi, kot izhajajo iz zakonov št. 2271/94, 2190/94, 2527/97 in 2602/98.

219 Še posebej naj bi zakon št. 2602/98, ki se je uporabljal že ob sprejetju odločbe iz leta 1998, za zaposlovanje vseh skupin stalno zaposlenih v družbi OA predpisal postopke, ki so bili uvedeni v splošnih kadrovskih predpisih, in ki so v praksi moč za odločanje prenesli na upravo. Za sezonsko osebje naj bi se v skladu z njimi uporabljal posebni postopek o zaposlovanju, določen v zakonu št. 2190/94, kot je bil spremenjen z zakonom št. 2527/97, ki je vnesel določeno prilagodljivost. V odločbi iz leta 1998 (točka 66(a)) naj bi Komisija poleg tega priznala, da je ta novi postopek z možnostjo odstopanja v primerjavi s postopkom, ki se je uporabljal za stalno zaposlene, zagotavljal „potrebno prilagodljivost, ob tem pa izpolnjeval tudi zahtevo preglednosti". Iz tega naj bi izhajala ugotovitev Komisije, da zgoraj navedene določbe niso bile v nasprotju s členom 1(b) odločbe iz leta 1994.

220 Torej, po sprejetju odločbe iz leta 1998 zgoraj navedene zakonske določbe niso bile spremenjene. Ker Komisija v izpodbijani odločbi ni obrazložila *tacite* spremembe svoje presoje glede skladnost teh določb, naj ta ne bi bila dovolj obrazložena.

Poleg tega naj bi bile ugotovitve Komisije v točkah 203 in 204 izpodbijane odločbe v nasprotju s točko 192, v kateri je navedeno, da zgoraj navedeni zakoni niso v nasprotju z zavezami iz člena 1(b), (c) in (f) odločbe iz leta 1994.

221 V vsakem primeru naj bi Komisija pravno napačno ugotovila, da je zatrjevani vpliv zakonodaje na zaposlovanje družbi OA podelil prednost v smislu člena 87(1) ES.

222 Komisija meni, da se tožeča stranka opira na zmotno razlago izpodbijane odločbe. Po njenem mnenju je dejstvo, da je grška zakonodaja izrecno določila uporabo določenih posebnih določb za zasebna podjetja v državni lasti, v vsakem primeru brezpredmetno. V izpodbijani odločbi (točka 146) naj bi poudarila, da družba OA v skladu z navedbami grških organov ni bila več DEKO, ampak naj bi zanjo veljale splošne določbe grškega zakona št. 2190/1920 o delniških družbah zasebnega prava. Iz tega je sklepala, da bi morale biti posledično določene določbe zakonov št. 2271/94 in 2602/98 prilagojene. Ker te prilagoditve ni bilo, je šlo pri družbi OA za izjemni primer, na kar je Komisija opozorila v točki št. 203 izpodbijane odločbe.

b) Presoja Sodišča prve stopnje

223 Komisija utemeljeno zatrjuje, da očitki tožeče stranke temeljijo na napačni razlagi razlogov izpodbijane odločbe.

224 Uvodoma je treba navesti, da je Komisija v izpodbijani odločbi (točka 138) izrecno priznala, da so bile določbe presojane grške zakonodaje (zakoni št. 2271/94, 2602/98, 2527/98 in 2414/96) o zaposlovanju in upravljanju z zaposlenimi odobrene v okviru odločbe iz leta 1998. Družba OA je bila takrat DEKO. Kljub temu pa je bil po sprejetju odločbe iz leta 1998 njen statut spremenjen. Med strankama ni sporno, da od leta 1999 za družbo OA niso več veljale določbe grškega zakona št. 2414/96 o družbah DEKO, ampak določbe občega prava o gospodarskih družbah, razen glede posameznih določb zgoraj navedene zakonodaje, ki se niso prenehale uporabljati (točki 144 in 146 izpodbijane odločbe).

225 V tem novem okviru Komisija v izpodbijani odločbi (točka 192) poudarja, da informacije, ki so jih posredovali grški organi, potrjujejo, da zgoraj navedena zakonodaja ne krši zavez iz člena 1(b), (c) in (f) odločbe iz leta 1994. Sklepa (točka 225), da so bili dvomi, zaradi katerih je začela formalni postopek preverjanja, v obravnavanem primeru izpostavljeni predvsem v točkah 59 in 60 izpodbijane odločbe, glede spoštovanje zavez iz člena 1(b) in (f) odločbe iz leta 1994 odpravljeni.

226 Iz člena 1, pododstavek 2(b), izreka izpodbijane odločbe – v katerem je ugotovljeno, da pogoj za dodelitev pomoči za prestrukturiranje, ki se nanaša na spoštovanje 24 posebnih zavez Helenske republike, ni bil spoštovan –, če ga razlagamo ob upoštevanju razlogov te odločbe, zlasti ob upoštevanju ugotovitev, oblikovanih v točkah 192 in 225, nedvomno izhaja, da Komisija v izpodbijani odločbi ni ugotovila kršitve člena 1(b) odločbe iz leta 1994.

227 V teh okoliščinah so očitki tožeče stranke, ki se nanašajo na zatrjevano neizpolnitev zavez Helenske republike iz člena 1(b) odločbe iz leta 1994, povsem brezpredmetni.

228 Poleg tega, kot opozarja Komisija, iz člena 2 izpodbijane odločbe, v katerem so naštete nove pomoči, ki so bile razglašene za nezdružljive, in ki ne zajema zgoraj navedenih zakonov, jasno izhaja, da Komisija uporabe teh zakonov za družbo OA zagotovo ni štela za novo pomoč.

229 Iz tega sledi, da je treba zavrniti tožbene razloge, ki izhajajo iz očitne napake pri presoji, nezadostne obrazložitve in napačne uporabe prava.

2. Zatrjevana neizpolnitev zavez Helenske republike iz člena 1(c) odločbe iz leta 1994

a) Trditve strank

230 Tožeča stranka najprej zatrjuje, da ugotovitev Komisije, ki se nanaša na kršitev člena 1(c) odločbe iz leta 1994, temelji na napačni razlagi tega člena. Pravzaprav naj bi sklicevanje na „davčni status“ občega prava in na davčne oprostitve v okviru prestrukturiranja družbe OA kazalo na to, da z ničimer ne zajema objave letnih zaključnih računov družbe OA oziroma ravni lastnih sredstev. Nanašalo naj bi se izključno na vprašanje, ali za družbo OA velja ista grška davčna zakonodaja kot za druga podjetja zasebnega prava. To vprašanje naj bi bilo izrecno obravnavano v odlomkih odločb iz let 1994 in 1998, ki se nanašajo na člen 1(c).

231 Poleg tega, tudi če bi bila razlaga člena 1(c) odločbe iz leta 1994, ki jo predlaga Komisija, točna, čemur tožeča stranka nasprotuje, naj bi šlo v izpodbijani odločbi za očitno napako pri presoji in za nezadostno obrazložitev.

232 Pravzaprav naj bi, prvič, zamuda z objavo zaključnih računov družbe OA od leta 1999 izhajala iz potrebe, da se vzpostavi trdna računovodska osnova za načrt za prestrukturiranje z lastninjenjem podjetja, ki se je začelo leta 2000. Ta zamuda naj se ne bi zmanjšala. Pravzaprav naj bi bili letni zaključni računi za poslovno leto 2001 objavljeni junija 2003, tisti za poslovno leto 2002 pa naj bi bili zaključeni oktobra 2003.

233 Tožeča stranka poudarja, da v izpodbijani odločbi še posebej ni ugotovljeno, da računovodstvo tožeče stranke ni bilo vodeno v skladu z davčnim pravom grške države. Poleg tega naj bi, če bi sprejeli tezo Komisije, že sama kršitev tožeče stranke grškega davčnega prava pomenila kršitev člena 1(c) odločbe iz leta 1994. Ta člen naj bi se torej nanašal izključno na vprašanje, ali za tožečo stranko velja ista grška davčna zakonodaja kot za vsako drugo podjetje zasebnega prava. Komisija naj ne bi dokazala, da je bilo tako.

234 Še več, trditev Komisije, v skladu s katero naj bi neobjava zaključnih računov tožeče stranke onemogočila nadzor nad spoštovanjem zavez Helenske republike, določenih v odločbah iz let 1994 in 1998, naj očitno ne bi bila povezana z vprašanjem „davčnega statusa delniške družbe občega prava“ iz člena 1(c) odločbe iz leta 1994.

235 Drugič, Komisija naj bi napačno analizirala grški zakon št. 2190/1920. Glede, prvič, nezadostnosti lastnih sredstev tožeča stranka zatrjuje, da ta zakon ne določa sankcij, ki bi jih bilo mogoče naložiti delniški družbi, če bi se njena lastna sredstva spustila pod raven 50 % njenega osnovnega kapitala in delničarji podjetja ne bi razpustili

podjetja in sprejeli drugih primernih ukrepov za izboljšanje tega položaja. Dejstvo, da družbi OA take sankcije niso bile naložene, tako ne more pomeniti kršitve člena 1(c) odločbe iz leta 1994. V vsakem primeru naj bi delničar družbe OA, to je grška država, sprejel pomembne ukrepe za izboljšanje negativnega osnovnega kapitala družbe OA, še posebej popolno lastninjenje, ki ga je spremljala med drugim prodaja nebistvenih dejavnosti.

236 Dalje, glede zamude pri predstavitvi in objavi letnih zaključnih računov tožeča stranka zatrjuje, da člen 48a zakona št. 2190/1920 določa, da je mogoče letalskemu prevozniku odvzeti licenco, če najmanj tri leta ne predloži letnih zaključnih računov, ki bi jih potrdila splošna skupščina delničarjev. Kljub temu naj ne bi bilo tako. Poleg tega naj bi skromni znesek (146 eurov) denarne kazni, določen v zgoraj navedenem zakonu, za morebitno zamudo predložitve letnih zaključnih računov grškim organom kazal na to, da grški zakonodajalec take zamude ne šteje za hujšo kršitev prava družb.

237 Tretjič, sankcija odvzema licence letalskemu prevozniku, določena v členih 3(1) in 5(5) Uredbe Sveta (EGS) št. 2407/92 z dne 23. julija 1992 o licenciranju letalskih prevoznikov (UL L 240, str. 1) naj bi bila namenjena zagotavljanju „zanesljivih in primernih prevoznih storitev“ in „visoke ravni varnosti“, kot je navedeno v preambuli. Ta uredba naj bi vsaki državi članici prepuščala odločitev, ali je treba ob upoštevanju informacij o finančnem položaju letalskega prevoznika naložiti tako sankcijo. V tem primeru naj zamuda pri predložitvi in objavi zaključnih računov družbe OA za poslovna leta od 1999 do 2001 ne bi upravičevala te sankcije, ki bi bila v vsakem primeru nesorazmerna. Pravzaprav naj bi imeli v tem obdobju grški organi dovolj informacij za presojo, ali je finančni položaj družbe OA ogrozil zgoraj navedene cilje javnega interesa, ki jih je zasledovala Uredba št. 2407/92.

238 Nazadnje, tožeča stranka pojasnjuje, da se ne sklicuje niti na člen 48 zakona št. 2190/1920 niti na grško uredbo o ustanavljanju letalskih družb in nudenju storitev letalskega prevoza, saj te določbe v izpodbijani odločbi niso omenjene.

239 Komisija najprej ugovarja, da trditev tožeče stranke, v skladu s katero objava zaključnih računov ni davčno vprašanje, ni bila podana v upravnem postopku. Poleg tega naj bi ta trditev postavljala obliko nad vsebino.

240 Komisija dalje poudarja, da je v nasprotju s tem, kar trdi tožeča stranka, v izpodbijani odločbi (točka 126) ugotovila, da tožeča stranka ni pravilno vodila knjigovodstva. Potrdilo revizorjev o nadzoru z dne 1. decembra 2003, ki je spremljalo bilanco stanja za leto 2002 (priloga I k dupliki), naj bi potrjevalo, da tožeča stranka ni ravnala po določbah davčne zakonodaje, predvsem po določbah računovodskih standardov, ki se nanašajo na vodenje poslovnih knjig in listin. Med drugim naj podatki na številnih kontih terjatev in dolgov zato ne bi bili usklajeni, zaradi česar je bilo nemogoče potrditi njihov saldo (razliko). Ker ni bilo zanesljivih podatkov o rezultatih družbe, naj bi bilo nemogoče preveriti, ali je Helenska republika spoštovala obveznost pravilnega izvajanja načrta za prestrukturiranje iz leta 1998.

241 V teh okoliščinah naj bi bile trditve tožeče stranke, ki temeljijo na zatrjevani napaki Komisije pri analizi zakona št. 2190/1920, brezpredmetne. Pravzaprav naj bi Komisija v točki 195 izpodbijane odločbe navedla, da se je davčna ureditev družbe OA razlikovala od ureditve drugih delniških družb zasebnega prava v delu, v katerem naj bi Helenska republika družbi OA dopuščala kršitve obveznosti predložitve in objave potrjenih zaključnih računov v zahtevanem času ter nezadostnost kapitala tožeče stranke.

242 Komisija dodaja, da je člen 48 zakona št. 2190/1920 določal preklic ustanovitvenega akta družbe, če je bila vsota lastnih sredstev te družbe manjša od desetine njenega osnovnega kapitala, kar naj bi se zgodilo v tem primeru.

243 Poleg tega naj bi se izpodbijana odločba (točka 195) sklicevala ne samo na kršitve grškega zakona št. 2190/1920 in Uredbe št. 2407/92, ampak tudi na prakso Helenske republike, da ni posegla po pravnih sredstvih, določenih v nacionalnem pravu, oziroma da ni odvzela licence letalskemu prevozniku na podlagi grške uredbe o ustanavljanju letalskih družb in nudenju storitev letalskih prevoznikov. Ta uredba je dejansko določala odvzem licence vsakemu letalskemu prevozniku, ki ni predložil periodičnih podatkov, ni plačeval pristajalnih in parkirnih pristojbin in katerega izgube so presegale dve tretjini njegovega prostega osnovnega kapitala, to je pogoje, ki so bili v primeru družbe OA, kar je v odločbi večkrat ponovljeno, vsi izpolnjeni.

244 Komisija glede Uredbe št. 2407/92 zatrjuje, da je neizpolnitev obveznosti družbe OA, da kot letalski prevoznik organom predloži potrjene zaključne račune za preteklo poslovno leto, določena v členu 5(6) te uredbe, razlog za odvzem operativne licence za zračni prevoz.

245 V vsakem primeru naj bi člen 5(5) Uredbe št. 2407/92 grškemu organu, ki je izdal licenco, upoštevaje položaj finančnega zloma, v katerem se je ta družba znašla (glej točki 116 in 195 izpodbijane odločbe), v nasprotju z zatrjevanjem tožeče stranke omogočal, da družbi OA odvzame licenco.

b) Presoja Sodišča prve stopnje

246 V skladu z zgoraj navedeno sodno prakso (glej točki 72 in 73 zgoraj) je treba uvodoma zavrniti ugovor nedopustnosti, ki ga je podala Komisija v zvezi s trditvijo tožeče stranke, da naj objava zaključnih računov ne bi bila del „davčnega statusa“. Pravzaprav se ta trditev nanaša na pravno presojo in ne temelji na novih dejstvih.

247 Najprej, glede razlage pojma „davčni status delniške družbe, primerljiv z grškimi podjetji občega prava“ iz člena 1(c) odločbe iz leta 1994 je treba navesti, da ta v odločbah iz leta 1994 in iz leta 1998 ni izrecno opredeljen. Kljub temu iz odločbe iz leta 1994 (stran 9) jasno izhaja, da je grška vlada v okviru razprav o statusu družbe OA v upravnem postopku, ki se je zaključil s sprejetjem te odločbe, potrdila, da je za družbo OA veljala ureditev občega prava, še posebej na socialnem, računovodskem in finančnem področju, in da se je izjemna ureditev v korist družbe OA nanašala le na davčno področje.

248 V tem okviru razlagi zgoraj navedenega pojma „davčni status občega prava“, ki bi izključil predvsem vprašanji o objavi letnih zaključnih računov in ravni lastnih sredstev, kot predlaga tožeča stranka, ni mogoče pritrditi. Pravzaprav zaveza grške vlade, v kateri je zajet davčni status, izrecno temelji na predpostavki, da za družbo OA na drugih področjih, še posebej na računovodskem in finančnem, velja splošna ureditev. Glede tega iz odločb iz leta 1994 in 1998 pravzaprav izhaja, da je bil njun namen, v skladu z zavezami grške vlade, predvsem načeloma odpraviti vsako izjemno obravnavanje družbe OA. Člen 1(c) odločbe iz leta 1994 je treba zato razumeti v tem smislu, da je Helensko republiko zavezoval, naj ureditev družbe OA prilagodi ureditvi, ki velja za delniške družbe občega prava in zanjo to ureditev tudi dejansko uporablja.

249 Poleg tega iz trditev Komisije, ki jim tožeča stranka v tej točki ne nasprotuje, izhaja, da nezmožnost podjetja, da v daljšem obdobju pravočasno objavi zaključne račune, kaže tudi na kršitev obveznosti vodenja in knjiženja v poslovnih knjigah in listinah, ki jih morajo voditi v skladu z zakonom.

250 Zato je treba pretehtati, ali je Komisija s tem, da je v izpodbijani odločbi (točka 141 in še posebej točka 195), ugotovila, da člen 1(c) odločbe iz leta 1994 ni bil spoštovan, ker naj bi grški organi dopuščali – ne da bi naložili sankcije, predvidene v grškem zakonu št. 2190/1920 in v Uredbi št. 2407/92 – zamude družbe OA glede objave letnih zaključnih računov in nezadostno raven lastnih sredstev, napravila očitno napako pri presoji.

251 Kot v zvezi s tem v izpodbijani odločbi (točka 195) pojasnjuje Komisija, to dopuščanje dokazuje, da je Helenska republika dovolila podaljševanje dejavnosti družbe OA po letu 2000, ne da bi sprejela dodatne ukrepe za prestrukturiranje, medtem ko bi moralo posamezno podjetje v običajnih pogojih prenehati opravljati dejavnost.

252 Sodišče prve stopnje mora, upoštevaje nacionalno ureditev, kot izhaja iz izvajanj strank, in Uredbo št. 2407/92, na kateri se Komisija opira v izpodbijani odločbi, preveriti, ali je ta institucija prestopila meje prostega preudarka, s tem da je v bistvu štela, da je Helenska republika družbo OA obravnavala na poseben način, v nasprotju z zavezo iz člena 1(c) odločbe iz leta 1994, tako da ji je omogočila nadaljevanje dejavnosti, ne da bi sprejela dodatne ukrepe za prestrukturiranje, kljub, prvič, sistematičnemu zamujanju z objavo potrjenih zaključnih računov in, drugič, občutno poslabšanemu finančnemu položaju družbe OA.

253 Glede tega Sodišče prve stopnje uvodoma opozarja na upravičen poudarek tožeče stranke, da se izpodbijana odločba ne sklicuje niti na člen 48 grškega zakona št. 2190/1920 niti na grško uredbo o ustanavljanju letalskih družb in nudenju storitev prevoza, ki jih je Komisija navedla pred Sodiščem prve stopnje (glej točki 242 in 243 zgoraj). Ta odločba se nanaša predvsem na člen 47 zakona št. 2190/1920 in na njegove določbe o objavi zaključnih računov ter na upoštevne določbe Uredbe št. 2407/92 (točki 49 in 195).

254 V skladu s sodno prakso mora biti obrazložitev odločbe njen del in poznejših pojasnil, ki jih predloži Komisija, z izjemo izrednih okoliščin, ni mogoče upoštevati. Iz tega sledi, da mora biti odločba zadostna sama po sebi in njena utemeljitev ne more izhajati iz pisnih ali ustnih pojasnil, podanih naknadno, ko je obravnavana odločitev že predmet postopka pred sodiščem Skupnosti (sodba v zadevi Corsica Ferries France proti Komisiji, točka 72 zgoraj, točka 287).

255 V teh okoliščinah je treba presoditi, ali se morajo v okviru tega postopka zadevna naknadna pojasnila o dejstvih zavrniti.

256 V delu, v katerem je ugotovitev Komisije glede kršitve člena 1(c) odločbe iz leta 1994 obrazložena predvsem z neizvajanjem sankcij, določenih v nacionalnem pravu, in v katerem iz spisa ni razvidno, da bi stranki v upravnem postopku razpravljali o vprašanju, ki se še posebej nanaša na zatrjevano kršitev člena 48 grškega zakona št. 2190/1920 in zgoraj navedene grške uredbe, bi morala Komisija v izpodbijani odločbi podrobno označiti določbe nacionalne zakonodaje, ki jih je obravnavala, oziroma navesti vsaj njihovo vsebino. Zato dodatnih utemeljitev, ki se opirajo na to nacionalno ureditev, ni mogoče upoštevati.

257 Poleg tega je treba uvodoma zavrniti tudi poročilo revizorjev o nadzoru z dne 1. decembra 2003, ki je spremljalo zaključno bilanco za poslovno leto 2002, ker je nastalo po izpodbijani odločbi. Pravzaprav je treba v skladu s sodno prakso v okviru ničnostne tožbe, vložene v skladu s členom 230 ES, zakonitost akta Skupnosti presojati glede na dejanske in pravne elemente, ki so obstajali ob sprejetju akta. Zlasti zapletene presoje Komisije je treba preizkusiti le glede na podatke, ki jih je imela, ko jih je opravila (zgoraj v točki 42 navedena sodba British Airways in drugi proti Komisiji, točka 81, in zgoraj v točki 72 navedena sodba Corsica Ferries France proti Komisiji, točka 142).

258 Po teh uvodnih pripombah je treba pretehtati, prvič, trditve strank o sankcijah, določenih v členu 47 grškega zakona št. 2190/1920 in določbah Uredbe št. 2407/92 za primer znatnega poslabšanja finančnega položaja letalske družbe. Glede tega med strankama ni sporno, da člen 47 grškega zakona št. 2190/1920 upravi v primeru, če lastna sredstva podjetja padejo pod 50 % njegovega osnovnega kapitala, nalaga sklic splošne skupščine delničarjev v roku šestih mesecev po zaključku zadnjega poslovnega leta, zato da odloči o prenehanju podjetja oziroma o sprejetju drugih primernih ukrepov za izboljšanje tega položaja.

259 V tem okviru, upoštevaje zlasti potrebo po prilagoditvi načrta za prestrukturiranje iz leta 1998, priznano leta 1999, okoliščina, da grški zakon ne kaznuje nesprejetja zgoraj navedenih ukrepov na splošni skupščini, na katero se sklicuje tožeča stranka, ne nasprotuje temu, da je mogoče na neodzivnost grške države, edinega delničarja družbe OA, v okoliščinah obravnavanega primera gledati kot na pomemben kazalec, na podlagi katerega je mogoče sklepati o posebnem obravnavanju družbe OA. V zvezi s tem trditve tožeče stranke, da naj bi bili sprejeti pomembni ukrepi v obliki lastninjenja družbe OA, da bi se izboljšal finančni položaj te družbe, niso dovolj, da bi lahko šteli, da je Komisija storila očitno napako pri presoji. Pravzaprav Komisiji, kot je bilo že navedeno, ni bil predložen noben spremenjen načrt za prestrukturiranje in ni bila obveščena o nobenem načrtu lastninjenja (glej točki 128 in 130 zgoraj).

260 Poleg tega lahko organi, ki izdajo licence, na podlagi člena 5(5) Uredbe št. 2407/92 vedno, ko obstajajo jasni znaki, da ima letalski prevoznik, ki so mu izdali licenco, finančne težave, presodijo finančno poslovanje in mu za stalno ali začasno odvzamejo licenco, če niso več prepričani, da lahko letalski prevoznik izpolni svoje dejanske in morebitne obveznosti v obdobju dvanajstih mesecev. V nasprotju z razlago, ki jo predlaga tožeča stranka, ta člen v povezavi s sedmo uvodno izjavo iste uredbe, v kateri je navedeno, da „je treba zagotoviti, da letalski prevoznik v vsakem trenutku posluje na trdnih gospodarskih temeljih in visoki ravni varnosti“, zgoraj navedenim organom omogoča, da odvzamejo licenco letalskemu prevozniku, če je ta več kot dvanajst mesecev odvisen od posojil, ne samo za financiranje osnovnih sredstev, ampak tudi negativnega osnovnega kapitala, kar se je po navedbah v izpodbijani odločbi, ki jih tožeča stranka ni izpodbijala (glej točko 163 zgoraj), v primeru družbe OA tudi zgodilo. Neuporaba te preproste možnosti, tudi če sama po sebi ne more šteti kot zadostni dokaz uporabe izjemnega statusa, mora biti upoštevana kot dodatni, čeprav razmeroma krhek indic.

261 Drugič, glede sankcije za zamude pri predstavitvi in objavi potrjenih zaključnih računov iz trditev tožeče stranke, ki jih Komisija ni izrecno izpodbijala, izhaja (glej točki 236 in 241 zgoraj), da grški zakon zamude, za katere je odgovorna družba, sankcionira le z denarno kaznijo 146 eurov.

262 Kljub vsemu, upoštevaje postopek prestrukturiranja družbe OA, ki je tekel od leta 1994, finančne težave, s katerimi se je družba spopadala vrsto let, in dejstvo, da je bila skupina do 100 % v lasti grške države, samo na podlagi okoliščine, da grški zakon ne določa strožjih sankcij za zgoraj navedene zamude, ni mogoče šteti, da je Komisija napravila očitno napako pri presoji, ko je menila, da vztrajne zamude pri predstavitvi zaključnih računov, ki so ovirale skladno izvajanje in strogi nadzor nad načrtom za prestrukturiranje družbe OA, pomenijo indic, s katerim se potrjuje upravičenost

družbe OA do prednostne ureditve v primerjavi z drugimi delniškimi družbami zasebnega prava, v nasprotju z zavezo iz člena 1(c) odločbe iz leta 1994, kot je pojasnjeno v točki 248 zgoraj.

263 Poleg tega, kot poudarja Komisija, iz členov 3(1) in 5(6) Uredbe št. 2407/92, če ju beremo skupaj, izhaja, da lahko države članice odvzamejo licenco letalskim prevoznikom, če vsako poslovno leto organom, ki so jim izdali licenco, pravočasno ne predložijo potrjenih zaključnih računov za prejšnja poslovna leta. V okviru tega postopka ni mogoče šteti, da je Komisija prestopila meje prostega preudarka, ko je štela, da neuporaba te določbe, tudi če določa le možnost, v tem primeru pomeni dodatni indic izjemnega obravnavanja v korist družbe OA.

264 Iz vseh navedenih razlogov ni mogoče šteti, da je Komisija s tem, da se je oprla na skupino zgoraj preučenih indicev, da je ugotovila kršitev zaveze iz člena 1(c) odločbe iz leta 1994, napravila očitno napako pri presoji.

265 Izpodbijana odločba je v tej točki dovolj obrazložena v delu, v katerem je v njej jasno navedeno, da dopuščanje kršitev zgoraj navedenih določb grške zakonodaje in Uredbe št. 2407/92 družbi OA s strani grških organov dokazuje upravičenost te družbe do posebne ureditve (glej točki 251 in 253 zgoraj).

266 Iz tega sledi, da je treba tožbena razloga, ki izhajata iz očitne napake pri presoji in nezadostne obrazložitve, zavrniti.

3. Zatrjevana neizpolnitev Helenske republike določb člena 1(e) odločbe iz leta 1994

a) Trditve strank

267 Po zatrjevanju tožeče stranke naj bi Komisija z ugotovitvijo, da je Helenska republika kršila člen 1(e) odločbe iz leta 1994, ki se nanaša na prepoved neodobritve nove pomoči družbi OA (točka 196 izpodbijane odločbe), napravila očitno napako pri presoji in napačno uporabila pravo ter pomanjkljivo obrazložila izpodbijano odločbo.

268 Najprej navaja, da je ugotovitev Komisije (točki 203 in 204 izpodbijane odločbe), v skladu s katero naj bi bil kršen člen 1(b) odločbe iz leta 1994, pomotoma naveden v poglavju 6.2 izpodbijane odločbe o „zatrjevani novi pomoči“. Kršitev tega člena naj bi bila izenačena s kršitvijo pogoja, povezanega z obstoječo pomočjo, in ne z dodelitvijo nove pomoči. V zvezi s to ugotovitvijo naj bi bili podani tudi napaka pri presoji in napačna uporaba prava.

269 Glede tega naj bi Komisija v odgovoru na tožbo priznala, da zatrjevano prednostno obravnavanje družbe OA na podlagi zakonov št. 2190/1920, 2271/94, 2602/98 in 2414/96 ni bilo vključeno v številne nove pomoči, ugotovljene v členu 2 izpodbijane odločbe. Zgoraj navedeni grški zakoni naj torej ne bi kršili člena 1(e) odločbe iz leta 1994. Člen 1 izpodbijane odločbe naj bi bilo zato treba razveljaviti v delu, v katerem se opira na to zatrjevano kršitev.

270 Tožeča stranka dalje oporeka dodatni zatrjevani kršitvi pogoja iz člena 1(e) odločbe iz leta 1994. Poudarja, da trditve v zvezi s tem podaja v okviru presoje člena 2 izpodbijane odločbe o zatrjevanih novih pomočeh.

271 V obravnavanem primeru naj Komisija v izpodbijani odločbi ne bi preverila, ali bi bila izterjava celotne pomoči za prestrukturiranje, odobrene leta 1999, zaradi kršitve člena 1(e) odločbe iz leta 1994, skladna z načelom sorazmernosti.

272 Poleg tega, tudi če predpostavimo, da pomenijo ukrepi iz člena 2 izpodbijane odločbe pomoči, kar tožeča stranka izpodbija, bi morala Komisija preveriti, ali jih je mogoče šteti za združljive s skupnim trgom na podlagi člena 87(3)(c) ES. V tem primeru naj Komisija ne bi obrazložila, zakaj naj bi bilo načelo „enkratne pomoči“ (one time, last time) v smislu Smernic iz leta 1999 kršeno zaradi dodelitve nove pomoči. Pravzaprav naj bi dogodki z dne 11. septembra 2001 pomenili „izjemne in nepredvidljive okoliščine, za katere podjetje ni odgovorno,“ ki bi v skladu s točko 48 teh smernic upravičevali odobritev nove pomoči.

273 Glede tega tožeča stranka zanika, da bi bila večina novih pomoči, zatrjevanih v izpodbijani odločbi, časovno pred 11. septembrom 2001. V obravnavanem primeru naj v izpodbijani odločbi ne bi bilo jasno navedeno, kdaj bi se „dopuščanje“ zasebnega upnika nehalo v zvezi z neplačevanjem obravnavanih dolgov. Zato naj ne bi bilo mogoče določiti, s katerim izplačilom tega zatrjevanega dopuščanja se je pomoč spremenila v nezakonito. Sicer pa naj bi se večji del zatrjevane pomoči nanašal na obdobje okoli 11. septembra 2001. V vsakem primeru bi morala Komisija s potrebno skrbnostjo preveriti, ali so bile zatrjevane pomoči skladne s členom 87(3) ES. V tem okviru bi morala preveriti, ali bi se lahko uporabilo zgoraj navedeno načelo enkratne pomoči.

274 Komisija te trditve zavrača. Glede trditev tožeče stranke, ki se nanašajo na načelo „enkratne pomoči“, nasprotuje temu, da bi jo tožeča stranka zaprosila za odobritev zadevnih novih pomoči, tako da bi se na primer sklicevala na izjemne okoliščine iz točke 48 Smernic iz leta 1999. Poleg tega naj bi bila večina novih pomoči, ki jih očita

Helenski republiki, izplačana pred 11. septembrom 2001 (točke 147, 150, 152, 155 in 156 izpodbijane odločbe). Komisija je glede teh vprašanj napotila na svojo razlago v zvezi s presojo člena 2 izpodbijane odločbe.

b) Presoja Sodišča prve stopnje

275 V zvezi s tem je dovolj navesti, da je Komisija odločila o nespoštovanju zaveze Helenske republike iz člena 1(e) odločbe iz leta 1994, da ne bo več odobrila pomoči družbi OA, ker je bila letalski družbi dodeljena vrsta novih pomoči. V delu, v katerem tožeča stranka v drugem delu tožbe izpodbija ugotovitve Komisije, ki se nanašajo na dodelitev nove pomoči, očitkov tožeče stranke, ki se nanašajo na zatrjevano neizpolnitev člena 1(e) odločbe iz leta 1994, ni treba posebej presojati, kar priznava tudi tožeča stranka (glej točko 270 zgoraj).

276 Kljub vsemu je treba uvodoma navesti, da ne glede na rezultat presoje očitkov, ki se nanašajo na dodelitev nove pomoči, ti ne morejo vplivati na znesek pomoči za prestrukturiranje, ki jo je treba vrniti. Še posebej je v vsakem primeru z načelom sorazmernosti, na katerega se sklicuje tožeča stranka, skladna izterjava celotne druge tranše pomoči za prestrukturiranje v znesku 41 milijonov eurov. Pravzaprav člen 3 izpodbijane odločbe, ki določa vračilo, temelji hkrati na neizvajanju načrta za prestrukturiranje – kar samo po sebi že upravičuje vračilo – in na nespoštovanju določenih zavez grške države, med katerimi je tudi zaveza, da ne bo dodelila novih pomoči.

277 Glede očitka tožeče stranke o presoji Komisije v zvezi z uporabo posameznih določb grške zakonodaje, ki se navadno uporablja samo za javna podjetja, za družbo OA, s stališča kršitve člena 1(b) odločbe iz leta 1994 v okviru poglavja izpodbijane odločbe

o novih pomočeh (glej točki 268 in 269 zgoraj), je dovolj opozoriti, da Komisija v vsakem primeru v izreku izpodbijane odločbe teh ukrepov ni opredelila niti kot obstoječe niti kot nove pomoči (glej točke od 226 do 228 zgoraj). Te očitke je zato treba zavrniti kot popolnoma brezpredmetne.

278 Poleg tega je treba opozoriti, da podredni tožbeni razlog, ki ga uveljavlja tožeča stranka, da bi morale biti zatrjevane nove pomoči v vsakem primeru razglašene za združljive s skupnim trgom na podlagi člena 87(3)(c) ES (glej točki 272 in 273 zgoraj), ni ponovljen v drugem delu tožbe. Poleg tega je ta tožbeni razlog v vsakem primeru neutemeljen v delu, v katerem grški organi v tem primeru Komisije niso zaprosili, naj odobri dodelitev novih pomoči, upoštevaje predvsem vpliv dogodkov z dne 11. septembra 2001 na trg zračnih prevozov. Brez tega zaprosila, ki bi ga spremljal ustrezno spremenjen načrt za prestrukturiranje, Komisija ni bila niti dolžna niti zmožna preveriti, ali bi lahko bile te dodatne pomoči, dodeljene v obdobju prestrukturiranja, razglašene za združljive s skupnim trgom na podlagi člena 87(3)(c) ES. Komisija je lahko zato v izpodbijani odločbi (točki 223 in 224) upravičeno ugotovila, da zatrjevane nove pomoči ne izpolnjujejo pogojev za odstopanje iz člena 87(3)(c) ES.

279 Zato je treba zavrniti tožbene razloge, ki izhajajo iz kršitve načela sorazmernosti in člena 87(3)(c) ES ter nezadostne obrazložitve.

280 Na tej stopnji je treba presoditi tožbeni razlog, ki ga uveljavlja tožeča stranka, da bi izpodbila opredelitev spornih ukrepov kot novih pomoči.

IV – *Zatrjevane nove pomoči (členi od 2 do 4 izpodbijane odločbe)*

281 Tožeča stranka izpodbijani odločbi oporeka v delu, v katerem je v njej ugotovljena dodelitev in naložena izterjava novih pomoči v obliki stalnega dopuščanja neplačevanja letaliških pristojbin letališču AIA, DDV na gorivo in rezervne dele, najemnin in pristojbin, ki jih dolguje letališčem, razen AIA, in dajatve „spatosimo“ ter prispevkov za socialno zavarovanje. Zatrjuje predvsem, da Komisija ni natančno opredelila teh domnevnih novih pomoči, katerih izterjavo je naložila v izpodbijani odločbi, in nasprotuje razlagi te odločbe, ki jo je podala Komisija.

282 Pred podrobno obravnavo še drugih očitkov tožeče stranke glede vsake od zatrjevanih novih pomoči posebej je treba presoditi zgoraj navedeni očitek, da nove pomoči, ki jih je treba izterjati, niso bile opredeljene, in razložiti izpodbijano odločbo, še prej pa uvodoma opozoriti na vsebino merila zasebnega upnika in obseg nadzora Sodišča prve stopnje nad izvajanjem tega merila ter na zahteve v zvezi z obrazložitvijo izpodbijane odločbe.

A – *Uvodna opažanja o merilu zasebnega upnika, obsegu nadzora Sodišča prve stopnje in zahtevah obrazložitve*

283 Prvič, glede merila zasebnega upnika in nadzora nad uporabo tega merila, ki ga izvaja Sodišče prve stopnje, je treba opozoriti, da v skladu s sodno prakso samo dejstvo, da so bile javnopravnemu upniku dodeljene olajšave plačila z uporabo diskrecije, ni dovolj, da bi jih opredelili kot državne pomoči. Dodeljene olajšave plačil morajo biti tudi večje od tistih, s katerimi bi soglašal zasebni upnik v primerljivem položaju v razmerju do svojega dolžnika, ob upoštevanju predvsem višine dolga, pravnih sredstev, ki jih ima na voljo javnopravni upnik, in možnosti za izboljšanje dolžnikovega

položaja, če mu je dovoljeno nadaljevati dejavnost, ter tveganj za upnika, da se bodo njegove izgube še povečale v primeru nadaljevanja dejavnosti (glej sodbo Sodišča z dne 29. junija 1999 v zadevi DM Transport, C-256/97, Recueil, str. I-3913, točka 30; sklepne predloge generalnega pravobranilca Mischoja v zadevi Španija proti Komisiji, sodba z dne 12. oktobra 2000, C-480/98, Recueil, str. I-8717, točke od 34 do 37, in sodbo Sodišča prve stopnje z dne 10. maja 2000 v zadevi SIC proti Komisiji, T-46/97, Recueil, str. II-2125, točka 95).

284 V zvezi s tem je treba poudariti tudi, da ima pojem pomoči, kot je opredeljen v Pogodbi ES, pravni značaj in ga je treba razlagati na podlagi objektivnih dejavnikov. Zaradi tega mora sodišče Skupnosti načeloma in upoštevajoč konkretne dejavnike spora, o katerem odloča, ter tehničnost ali zapletenost presoje, ki jo je opravila Komisija, izvajati celoten nadzor glede vprašanja, ali ukrep spada na področje uporabe člena 87(1) ES (sodba Sodišča prve stopnje z dne 11. julija 2002 v zadevi HAMSA proti Komisiji, T-152/99, Recueil, str. II-3049, točka 159).

285 Ko presoja Komisije, ali ukrep izpolnjuje merilo zasebnega upnika, vključuje zapleteno presojo gospodarskih okoliščin, pri kateri ima Komisija široko polje proste presoje, je sodni nadzor omejen na preverjanje, ali so bila spoštovana postopkovna pravila in obveznost obrazložitve, pravilnost dejanskega stanja, na podlagi katerega je bila sprejeta izpodbijana odločitev, ter ali ni morda prišlo do očitne napake pri presoji in zlorabe pooblastil. Sodišče prve stopnje še posebej ne more z lastno presojo gospodarskih okoliščin nadomestiti presoje Komisije (zgoraj v točki 284 navedena sodba HAMSA proti Komisiji, točka 127).

286 Drugič, glede obveznosti obrazložitve tožeča stranka upravičeno poudarja, da obrazložitev ne sme biti omejena na ugotovitev, da obravnavani ukrep pomeni državno pomoč, ampak se mora sklicevati na konkretna dejstva, tako da se stranke lahko seznanijo z njenimi stališči o dejstvih in upoštevnostjo zatrjevanih dejstev in

okoliščin in da lahko sodišče Skupnosti izvrši nadzor (sodba Sodišča prve stopnje z dne 26. februarja 2002 v zadevi INMA in Itainvest proti Komisiji, T-323/99, Recueil, str. II-545, točka 57).

287 Kljub temu se ne zahteva, da so v obrazložitvi posebej navedeni vsi upoštevni pravni in dejanski elementi, ker je treba v skladu z ustaljeno sodno prakso vprašanje, ali je obrazložitev posamezne odločbe v skladu z zahtevami iz člena 253 ES, presojati ne samo glede na njeno besedilo, ampak tudi glede na njeno sobesedilo in glede na celoto pravnih pravil, ki urejajo zadevno področje (zgoraj v točki 37 navedena sodba Westdeutsche Landesbank Girozentrale in Land Nordrhein-Westfalen proti Komisiji, točka 279).

B – *Očitek neopredelitve novih pomoči, ki jih je treba vrniti, in razlage izpodbijane odločbe*

288 Tožeča stranka zatrjuje, da na podlagi obrazložitve izpodbijane odločbe ni mogoče natančno opredeliti novih pomoči, za katere Komisija šteje, da so nezdružljive s pogodbo, in katerih izterjavo posledično nalaga. Helenska republika naj zato ne bi mogla določiti zneska pomoči, ki ga je treba izterjati. V obravnavanem primeru bi morala Komisija za vsako od obravnavanih novih pomoči določiti finančno ugodnost, ki jo je pridobila družba OA zaradi stalnega dopuščanja neplačevanja dolga. Ta ugodnost naj ne bi nujno ustrezala dolgovanemu znesku. Sestavljala naj bi jo denarni dobiček, ki bi za vsak primer posebej izhajal iz razlike med teoretičnim ravnanjem zasebnega upnika in dejanskim ravnanjem grške vlade. Komisija bi zato morala opredeliti ravnanje zasebnega upnika, s tem da bi na primer navedla dolžino zamude, za katero bi štela, da bi po njenem preteku sprožila sodni postopek.

289 Glede zneska zatrjevane nove pomoči, ki ga je treba izterjati, naj izpodbijana odločba zato ne bi bila obrazložena in naj bi kršila načelo pravne varnosti.

290 Sodišče prve stopnje glede tega opozarja, da je Sodišče ravnokar podane trditve tožeče stranke zavrnilo že v sodbi z dne 12. maja 2005 v zadevi Komisija proti Grčiji (C-415/03, ZOdl., str. I-3875).

291 Pravzaprav je Sodišče v tej zadevi ugodilo predlogu Komisije na podlagi člena 88(2) ES, naj ugotovi, da Helenska republika ni sprejela vseh ukrepov, potrebnih za izterjavo pomoči, ki so bile razglašene za nezakonite oziroma nezdružljive s skupnim trgom – razen tistih, ki se nanašajo na prispevke za grški organ socialne varnosti (v nadaljevanju: IKA). Zlasti glede nove pomoči (z izjemo prispevkov za IKO), katerih povračilo je odrejeno v izpodbijani odločbi, je Sodišče zavrnilo trditev Helenske republike, da te določbe ni mogoče izvršiti, ker v njej ni natančnih podatkov o zneskih za vrnitev. Glede tega je v točkah od 39 do 41 sodbe opozorilo, da nobena določba prava Skupnosti ne zahteva, naj Komisija, ko naloži izterjavo pomoči, ki je bila razglašena za nezdružljivo s skupnim trgom, natančno določi znesek pomoči, ki ga je treba izterjati. Pravzaprav je dovolj, da so v odločbi Komisije podatki, ki njenemu naslovniku dopuščajo, da sam in brez pretiranih težav določi ta znesek. Sodišče je na tej podlagi sklenilo, da je Komisija lahko torej upravičeno ugotovila le obveznost vrnitve predmetne pomoči, nacionalnim organom pa prepustila skrb, da izračunajo natančne zneske, ki jih je treba vrniti, kar je mogoče sklepati tudi na podlagi člena 2 izpodbijane odločbe in točk od 206 do 208, če jih beremo skupaj.

292 V obravnavanem primeru iz tega jasno sledi, da v nasprotju s stališčem tožeče stranke Komisiji ni bilo treba za vsako novo pomoč določiti trenutka, v katerem bi

zasebni upnik prenehal dopuščati zamude plačil, natančnih ukrepov, ki bi jih sprejel, in njihovih posledic, da bi lahko zadevna država članica določila znesek ugodnosti, ki ga je prejela družba OA.

293 V zvezi s tem je treba navesti, da je ugodnost, ki jo za dolžnika pomeni dopuščanje neplačil oziroma zamud pri plačilu dolgov, načeloma zajeta točno v odpustu obveznosti oziroma v zamudi plačila zneska tega dolga, od trenutka njegove izterljivosti. Ta ugodnost ne sovpada nujno z vsoto, ki bi jo lahko zasebni upnik izterjal, če bi prenehal dopuščati neplačilo oziroma zamudo plačil.

294 Zlasti zato je morala Komisija, da bi ugotovila, ali je bila družba OA v tem primeru upravičena do ugodnosti, le preveriti, ali ne bi zasebni upnik v primerljivem položaju, najpozneje ob sprejetju izpodbijane odločbe, očitno še naprej dopuščal neplačila oziroma zamude s plačili, upoštevaje merila, na katera je opozorjeno zgoraj (točka 283). V obravnavanem primeru ta presoja ne bi zahtevala natančne določitve trenutka, v katerem bi zasebni upnik prenehal dopuščati neplačevanje oziroma zamude s plačili in sprejel ukrepe za izterjavo terjatve.

295 Iz tega sledi, da je treba tožbene razloge, ki izhajajo iz neobrazložitve in kršitve načela pravne varnosti, v povezavi z zatrjevano neopredelitvijo novih pomoči, ki jih je treba izterjati, zavrniti kot neutemeljene.

296 Tožeča stranka zatrjuje še, da iz izpodbijane odločbe (točka 229) izhaja, da do sprejetja odločbe iz leta 1998 ni bila odobrena nobena nova pomoč.

297 Ta razlaga izpodbijane odločbe je napačna. Pravzaprav iz te odločbe izrecno izhaja (točka 230), da Komisija nalaga celotno izterjavo nezakonitih novih pomoči, v delu, v katerem nasprotno kot pri pomočeh za prestrukturiranje, že obravnavanih v odločbi iz leta 1998, nove pomoči niso bile nikoli predmet odločbe, s katero bi bilo ustvarjeno upanje, da ne bo zahtevana njihova izterjava. Zato je iz obveznosti izterjave izvzeta le prva tranša pomoči za prestrukturiranje, dodeljena pred 14. avgustom 1998 (glej točko 25 zgoraj).

C – *Zatrjevano dopuščanje stalnega neplačevanja letaliških pristojbin letališču AIA*

298 Tožeča stranka meni, da naj grška država ne bi bila odgovorna za sporno ravnanje in zato naj ne bi zajemalo prenosa državnih sredstev. Poleg tega naj bi Komisija prevalila dokazno breme in kršila pravico do izjave tožeče stranke in Helenske republike. Končno, izpodbijana odločba naj ne bi bila dovolj obrazložena, podana pa naj bi bila tudi očitna napaka pri presoji glede uporabe merila zasebnega upnika.

1. Trditve strank o zatrjevani odgovornosti grške države za sporno ravnanje

299 Tožeča stranka zatrjuje, da grška država ni odgovorna za domnevno dopuščanje neplačevanja letaliških pristojbin letališču AIA. Uvodoma navaja, da Komisija v izpodbijani odločbi ni razlikovala med fizično tvorbo, ki je bilo letališče AIA v Spati, in pravno osebo, ki je bila odgovorna za poslovanje tega letališča, to je Mednarodno letališče Atene (v nadaljevanju: AIA SA), zasebno družbo, ki je bila do 55 % v lasti države in 45 % v lasti zasebnih podjetij. Družba AIA SA naj bi delovala po

statutu in po pogodbi o razvoju letališča, sklenjeni med grško državo in tremi zasebnimi podjetji, ki so imela v lasti 45 % njenega kapitala. Ti besedili je ratificiral zakon št. 2338/1995.

300 V tem okviru naj bi Komisija nepravilno ugotovila dejansko stanje, s tem da se je v izpodbijani odločbi (točka 210) implicitno oprla na okoliščino, da je AIA upravljal grški organ za civilno letalstvo (v nadaljevanju: AHAC), da bi odgovornost za zatrjevano dopuščanje pripisala državi. Dejansko naj bi bil AHAC javni organ ministrstva za transport, zadolžen za razvoj in nadzor zračnega prometa v Grčiji.

301 V vsakem primeru naj bi bila ob predpostavki, ki jo tožeča stranka izpodbija, da izpodbijana odločba ne temelji na okoliščini, da z AIA upravlja AHAC, ta odločba, glede odgovornost za zatrjevano dopuščanje Helenske republike, neobrazložena, podana pa naj bi bila tudi očitna napaka pri presoji.

302 Tožeča stranka ne zanika, da bi lahko družba AIA SA spadala v „javni sektor“, upoštevaje predvsem določbe Direktive Komisije 80/723/EGS z dne 25. junija 1980 o preglednosti finančnih odnosov med državami članicami in javnimi podjetji (UL L 195, str. 35). Na podlagi te okoliščine pa naj vseeno ne bi bilo mogoče domnevati, da je za obravnavane ukrepe odgovorna grška država. Pravzaprav naj bi bilo v skladu s sodbo Sodišča z dne 16. maja 2002 v zadevi Francija proti Komisiji, imenovano Stardust Marine (C-482/99, Recueil, str. I-4397, točki 52 in 55), nujno preveriti, ali je treba šteti, da so bili organi oblasti tako ali drugače vključeni v sprejetje zadevnih ukrepov.

303 Tožeča stranka v zvezi s tem zavrača indice, na katere se sklicuje Komisija. Prvič, zgolj okoliščina, da ima grška država 55-odstotni delež v družbi AIA SA ter da imenuje štiri od devetih članov uprave in njenega predsednika, naj ne bi imela nobene teže

glede načina, na katerega se je ta družba odločila za sprejetje obravnavanih ukrepov. Na podlagi pogodbe o razvoju zgoraj navedenega letališča naj bi bila za upravljanje poslovanja družbe AIA SA odgovorna uprava, vsak član uprave pa bi moral ravnati neodvisno od delničarjev. Vlogo predsednika naj bi bilo mogoče v najboljšem primeru opredeliti kot simbolično. V teh okoliščinah naj bi se v nasprotju s trditvami Komisije dejstva v tem primeru zelo razlikovala od dejstev, obravnavanih v sklepu predsednika Sodišča z dne 3. maja 1985 v zadevi Van der Kooy proti Komisiji (67/85 R, 68/85 R in 70/85 R, Recueil, str. 1315). V zadevi Van der Kooy, v kateri je bil izdan ta sklep, je imela nizozemska država 50-odstotni delež in imenovala polovico članov uprave podjetja (Gasunie), ki je odobrila zadevno državno pomoč. Nizozemski minister za gospodarstvo je lahko tudi odobril tarife in to pristojnost naj bi tudi izkoristil. Sodišče je sklenilo, da je več podatkov, „obravnavanih skupaj“, pomenilo, da je bilo mogoče dejanja družbe Gasunie pripisati nizozemski državi. Nasprotno naj v tem primeru grška država ne bi izvajala nikakršnega neposrednega nadzora nad določanjem pristojbin s strani družbe AIA SA. Nazadnje, za poravnavo dolgov naj bi bil dejansko odgovoren generalni direktor družbe AIA SA.

304 Drugič, Komisija naj ne bi pojasnila, zakaj je mogoče na podlagi okoliščine, da v skladu s pogodbo o razvoju letališča z izjemo grški državi ni bilo dovoljeno lastništvo 50 % oziroma večjega deleža v družbi AIA SA (člen 2.8.1), oziroma da ta ni smela imeti deleža v podjetju, ki se ukvarja z dejavnostjo, drugačno od te, za katero je bilo ustanovljeno (člen 3.1.3), sklepati, da je bila grška država vpletena v dopuščanje odlogov rokov za plačilo letaliških pristojbin, ki jih je družba OA dolgovala družbi AIA SA. Enako naj bi veljalo tudi za dejstvo, da ima grška država, pod določenimi pogoji, možnost ustaviti delovanje letališča (člen 11.1 zgoraj navedene pogodbe), predvsem „zaradi nacionalne obrambe“. Te pravice, s katerimi se izjemoma zavaruje vlagatelj, naj bi bile v tem primeru brezpredmetne.

305 Tretjič, pravice oziroma ugodnosti, ki jih je imela družba OA na podlagi člena 13.4.2 pogodbe o razvoju letališča, naj ne bi bile v nobeni zvezi z vidiki, ki se obravnavajo v tem primeru. Te določbe naj bi se v glavnem nanašale na pravico družbe OA do

uporabe letališča. Glede dolga družbe OA je morala družba AIA SA družbo obravnavati kot tretjo stranko, ne da bi ji naklonila kakršno koli ugodnost. To načelo naj bi bilo ponazorjeno v členu 13.4.2(c), ki družbi AIA SA nalaga, da družbi OA podeli določene letališke pravice, vendar izrecno pojasnjuje, da se pripadajoče najemnine in pristojbine izračunajo „na enaki podlagi […] kot za vsakega drugega letalskega prevoznika“. V členu 13.4.2(e) naj bi bilo določeno tudi, da glede opravljanja dejavnosti in nudenja storitev iz člena 13.4.2(c) za družbo OA „veljajo splošna pravila, ki se uporabljajo“.

306 Četrtič, prav tako naj ne bi bilo mogoče na podlagi dejstva, da lahko grška država v določenih okoliščinah dodeli nezavarovano podrejeno posojilo družbi AIA SA, če družba OA ne more plačati dolgovanih pristojbin družbi AIA SA (člen 13.4.3 pogodbe o razvoju letališča), sklepati, da je bila grška država vpletena v katerega koli od obeh obravnavanih ukrepov. Komisija naj bi se pri analizi morebitnih vplivov podrobnih pravil za dodelitev takega posojila, odobrenega 12. junija 1996 (zadeva NN 27/96), z vidika državnih pomoči, na dolgo zadrževala pri zgoraj navedenem členu 13.4.3. Sklenila naj bi, da ta postopek ni vključeval državne pomoči v korist družbe OA. Določba naj bi bila še toliko manj pomembna v tem primeru, v katerem ni bilo nikoli potrjeno, da bi jo družba AIA SA uporabila.

307 Petič, davčne oprostitve, do katerih je bila upravičena družba AIA SA na podlagi člena 25 pogodbe o razvoju letališča, naj bi se uporabljale neodvisno od sklenitve oziroma izvajanja sporazuma o ureditvi dolgov z družbo OA, vsebovale pa naj bi tudi podrobna pravila, ki jih je Komisija odobrila leta 1996.

308 V teh okoliščinah tožeča stranka opozarja, da naj Sodišče v zadevi Stardust Marine, navedeni v točki 302 zgoraj, ne bi ugotovilo odgovornosti za dejstva, čeprav je bila

povezava med francosko državo in družbo Altus/SBT (natančneje, 100-odstotnega delničarja, zastopanega v upravi) najmanj taka, če ne še tesnejša, kot povezava med grško državo in družbo AIA SA (delničar do 55 %, zastopan v upravi, ostali delničarji so vplivna zasebna podjetja).

309 Komisija oporeka, da bi svoje ugotovitve utemeljila na dejstvu, da je bil za poslovanje AIA odgovoren organ AHAC.

310 Komisija zatrjuje, da naj bi kot dokaz odgovornosti države za obravnavane ukrepe zadostovalo, da zadevno podjetje ni moglo sprejeti zadevne odločitve, „ne da bi pri tem upoštevalo zahteve državnih organov“ (sklepni predlogi generalnega pravobranilca Jacobsa k zgoraj v točki 302 navedeni sodbi Stardust Marine, Recueil, str. I-4400, točke od 51 do 78).

311 V tem primeru naj bi bila odgovornost AIA za obravnavane ukrepe pomoči potrjena s številnimi dejstvi, ki kažejo, da je grška država uporabila svoj vpliv pri sprejemanju določenih odločitev posebnega interesa, kot je vprašanje dolgov, ki jih je družba OA kopičila do AIA.

2. Presoja Sodišča prve stopnje

312 Glede odgovornosti grške države za zatrjevano dopuščanje neplačevanja letaliških pristojbin, dolgovanih letališču AIA, je treba po vrsti pretehtati tožbene razloge, ki izhajajo iz napačno ugotovljenega dejanskega stanja, nezadostne obrazložitve in očitne napake pri presoji.

313 Komisija je v točki 210 izpodbijane odločbe štela, da je mogoče odgovornost za pet zatrjevanih novih pomoči pripisati grški državi, v skladu z merili, razdelanimi v zgoraj v točki 302 navedeni sodbi Stardust Marine. Za to je podala tri razloge. Komisija je, prvič, navedla, da „ni dvoma, da je bila sama grška država tista, ki je dopuščala odloge plačil, neplačevanje različnih dajatev, pristojbin in davkov, ki jih je dolgovala družba OA, ter kršitev določb ustrezne zakonodaje Skupnosti in grške zakonodaje“. Drugič je navedla, da so, „glede letališča […] grški organi izjavili, da so prihodki iz dejavnosti vseh letališč, ki poslujejo pod nadzorom AHAC in se financirajo iz državnega proračuna, del državnega proračuna“ in da „niti grška letališča niti [AHAC] niso bili finančno samostojni“. Tretjič, Komisija je še posebej pretehtala odgovornost za dopuščanje neplačevanja prispevkov IKI.

314 V tem primeru se tožeča stranka opira na drugega od zgoraj navedenih razlogov, da bi poudarila, da je Komisija odgovornost grške države za dopuščanje neplačevanja pristojbin, dolgovanih AIA, utemeljila na napačni predstavi o tem, da naj bi AIA upravljal državni organ, AHAC.

315 Tožbenemu razlogu, ki izhaja iz napačne ugotovitve dejanskega stanja, ni mogoče pritrditi v delu, v katerem drugi od zgoraj navedenih razlogov nima zveze z AIA. Pravzaprav zgoraj navedene trditve tožeče stranke o netočnem poimenovanju družbe AIA SA, ki uporablja AIA v Spati, v izpodbijani odločbi, nikakor ne dokazujejo, da bi Komisije štela, da je letališče upravljal AHAC. V odločbi (točke 92, 156, 207 in točka 2 izreka) Komisija usklajeno označuje AIA kot „letališče Spata“, s čimer je mišljena pravna tvorba, ki jo je ustanovila zgoraj navedena družba, in ne le letališka infrastruktura v Spati.

316 Poleg tega Komisija uporablja besedo „letališča“ za označevanje letališč, ki niso AIA (točke 92, 151, 152 in 209 in točka 2 izreka). Točno v tem smislu je bila ta beseda

uporabljena v drugem od zgoraj navedenih razlogov, v točki 210. Ta razlaga je edina verjetna, tako v zgradbi izpodbijane odločbe kot glede na vsebino drugega razloga, v katerem je zajeta prav proračunska nesamostojnost letališč, razen letališča AIA, za katerih poslovanje je odgovoren AHAC.

317 V zvezi z obrazložitvijo izpodbijane odločbe je treba navesti, da kljub upoštevanju okvira tega spora, zlasti dejstva, da je bila grška država neposredno vpletena v upravljanje tožeče stranke, prvi razlog te odločbe, po besedah katerega „ni dvoma, da je država sama dopuščala odloge plačil […]“, podaja le ugotovitev Komisije, ne da bi jo utemeljevala kakršna koli obrazložitev. Tožeča stranka zgolj na podlagi navedb te utemeljitve tako ne more uspešno uveljavljati stališča o resničnosti in upoštevnosti predpostavke Komisije, da je bila grška država vpletena v dopuščanje neplačevanja pristojbin AIA, Sodišče prve stopnje pa v skladu z uveljavljeno sodno prakso ne more opraviti nadzora (glej točki 286 in 287 zgoraj).

318 Iz tega sledi, da je treba izpodbijano odločbo razveljaviti zaradi neobrazloženosti glede zatrjevanega dopuščanja stalnega neplačevanja letaliških pristojbin AIA.

319 V teh okoliščinah ni več treba preveriti, ali je v presoji Komisije, ki se nanaša na odgovornost za obravnavano ravnanje grške države, podana očitna napaka pri presoji niti pretehtati drugih vprašanj, postavljenih v tem okviru, ki se nanašajo, prvič, na zatrjevani prenos državnih sredstev, drugič, na dokazno breme in pravico do izjave in, nazadnje, na uporabo merila zasebnega upnika.

D – *Zatrjevano dopuščanje stalnega neplačevanja DDV na gorivo in rezervne dele*

1. Zatrjevana nova pomoč v zvezi z DDV na gorivo

a) Trditve strank

320 Tožeča stranka oporeka trditvi, da družba OA ni plačala DDV na gorivo od januarja do maja 2001 ter novembra in decembra 2001.

321 Plačilo naj bi bilo izkazano najmanj za marec in april 2001 z bremepisoma (ki vključujeta DDV), ki ju je družba OA naslovila na družbo Olympic Aviation za oskrbo z gorivom za ta meseca, in sta vključena v stališča, ki jih je posredovala Helenska republika 11. aprila 2002.

322 Komisija naj bi glede tega spregledala splošno pojasnilo, ki ga je Helenska republika podala v stališčih z dne 25. oktobra 2001 in 11. aprila 2002 o načinu plačevanja goriva s strani družbe Olympic Aviation.

323 Komisija naj bi se dejansko oprla na mesečne napovedi za odmero DDV tožeče stranke in družbe Olympic Aviation. Zlasti naj bi iz preglednice v prilogi 29 k odgovorom na prvo odredbo za predložitev informacij z dne 11. aprila 2002 izhajalo, da naj družba Olympic Aviation državi sedem mesecev v spornem obdobju ne bi plačala DDV.

324 Plačila DDV državi naj bi bila izvedena samo za mesece, v katerih je bil DDV, prejet od prodaje, večji od DDV, ki je bil plačan za nakupe. Še več, mesečne napovedi za odmero DDV družbe Olympic Aviation, posredovane Komisiji, naj bi pokrivale vse vrste nakupov in prodaj, ne le nakupov goriva (oziroma rezervnih delov).

325 V tem primeru naj bi mesečne napovedi za odmero DDV, predložene Komisiji v prilogi 9 k stališčem Helenske republike z dne 25. oktobra 2001 in nato znova v prilogi 53 k odgovorom z dne 11. aprila 2002, kazale le, da je DDV, ki ga je plačala družba Olympic Aviation za nakupe od januarja do maja 2001, presegel DDV od prodaj, za katere se plača DDV. Enako naj bi bilo tudi za november in december 2001.

326 V teh okoliščinah naj bi Komisija napravila očitno napako pri presoji, s tem da je štela, da je mogoče na podlagi pomanjkanja dokaza o plačilu DDV za sporno obdobje sedmih mesecev zaključiti, da družba Olympic Aviation v tem obdobju ni plačala DDV na gorivo.

327 Tožeča stranka zatrjuje, drugič, da naj Komisija ne bi zadostila dokaznemu bremenu in je, glede DDV na gorivo, kršila pravico tožeče stranke in Helenske republike do izjave.

328 Helenska republika naj bi v obravnavanem primeru pravilno in v dobri veri odgovorila na zahteve Komisije za informacije, predvsem na obe odredbi. Kljub zgoraj navedenima bremepisoma, ki ju je posredovala Helenska republika, naj ji Komisija v nobenem trenutku ne bi naznanila, da je štela te dokaze za nezadostne niti da je menila, da ni dokazov glede plačil DDV na gorivo s strani družbe Olympic Aviation za zadevnih sedem mesecev.

329 Komisija najprej nasprotuje temu, da bi bila glede izpodbijane odločbe podana očitna napaka pri presoji dokazil, da je družba Olympic Aviation plačala DDV na gorivo.

330 V nasprotuje s tem, kar trdi tožeča stranka, naj ne bi Komisija nikoli dopustila dvoma o svojem prepričanju, da je družba Olympic Aviation z izjemo sedmih spornih mesecev v letu 2001 plačala DDV na gorivo. V izpodbijani odločbi (točki 150 in 206) naj bi poudarila, da glede plačil od januarja do maja in za november in december 2001 ni bil predložen noben dokaz.

331 Glede splošne razlage sistema plačil DDV družbe Olympic Aviation, ki jo je podala tožeča stranka, naj bi bila ta, ker naj ne bi pomenila dokazila o plačilu, brezpredmetna.

332 Komisija poudarja, da mesečne napovedi za odmero DDV potrjujejo le DDV, ki je bil napovedan kot plačan oziroma prejet. Tožeča stranka bi morala dokazati, da ji je družba Olympic Aviation za dobavo goriva v spornih sedmih mesecih dejansko plačala zadevni DDV, da bi poravnala ustrezne bremepise. Tožeča stranka naj kljub temu ne bi predložila nobenega dokaza o plačilu. Poleg tega, če so bili v sedmih spornih mesecih prihodki družbe Olympic Aviation od DDV, prejeti od prodaj (izstopni DDV), za katere se plača DDV, večji od vstopnega DDV, bi morala družba Olympic Aviation razliko plačati državi. Zato bi morala tožeča stranka konkretno za vsakega od obravnavanih sedmih mesecev dokazati, kakšni so bili prihodki družbe Olympic Aviation od DDV od prodaje in kakšni so bili zneski DDV, ki so bili dejansko plačani za nabave.

333 Poleg tega, kot naj bi tožeča stranka sama navedla, mesečne napovedi za odmero DDV niso z ničimer podrobneje pojasnile, da bi bil DDV na gorivo za sedem spornih mesecev upoštevan.

334 Nazadnje, v nasprotju z zatrjevanji tožeče stranke naj preverjanje mesečne napovedi za odmero DDV družb OA in Olympic Aviation s strani davčnih organov ne bi ponudilo nobenega jamstva točnosti. Pravzaprav naj bi iz listine davčnega svetovalca družbe OA, predložene v prilogi 1 k stališčem Helenske republike z dne 11. aprila 2002, izhajalo, da računovodstvo družbe OA na področju DDV ni bilo posodobljeno.

335 Drugič, Komisija naj ne bi kršila pravil o dokaznem bremenu niti pravice do izjave tožeče stranke in Helenske republike. V obeh odredbah za predložitev informacij naj bi zahtevala vse potrebne informacije.

b) Presoja Sodišča prve stopnje

336 Komisija je v izpodbijani odločbi (točki 150 in 206) ugotovila odsotnost vseh dokazov, da je hčerinska družba Olympic Aviation plačala DDV na gorivo od januarja do maja 2001, novembra in decembra 2001. Sklenila je le, da „ni mogla izključiti državne pomoči“. Nasprotno o plačilu DDV na gorivo z izjemo v zgoraj navedenem obdobju sedmih mesecev ne dvomi.

337 Da bi Komisija prišla do tega sklepa glede spornega obdobja, se je še posebej oprla na preglednico, naslovljeno „Plačila DDV v letu 2001“ iz priloge 29 – zajete v točki 150 izpodbijane odločbe – k odgovorom Helenske republike z dne 11. aprila 2002. Prav tako iz povzetka stališč grških organov v izpodbijani odločbi (točka 91) izhaja, da so listinski dokazi, na katere se je lahko Komisija oprla, napovedi za odmero DDV, ki so jih ti organi predložili.

338 Iz zgoraj omenjene zgoščene preglednice, v kateri je za vsak mesec v letu 2001 ponazorjen samo znesek DDV, ki ga je plačala družba Olympic Aviation, in v kateri je zabeležena le črtica ob spornih mesecih, naj bi izhajalo, da družba Olympic Aviation v teh sedmih mesecih ni plačala DDV.

339 V zvezi s tem bi bilo mogoče na podlagi mesečnih napovedi družbe Olympic Aviation za obračun DDV za mesece od januarja do avgusta 2001, ki so bile posredovane Komisiji v upravnem postopku, pojasniti, da družba Olympic Aviation, kot izhaja iz zgoraj navedene preglednice, za zadevne mesece ni dolgovala DDV. Dejansko dokazujejo, da znesek DDV, ki ga je ta družba plačala za nakupe od januarja do maja 2001, presega prihodke od DDV, ki izhajajo v bistvenem delu od prodaje letalskih kart, tako da je imela družba Olympic Aviation v tem smislu položaj upnika z razliko v dobro.

340 Poleg tega je imela Komisija v upravnem postopku na voljo tudi bremepisa, v katerih je bil vključen DDV, ki ju je na družbo Olympic Aviation naslovila družba OA za nabavo goriva za marec in april 2001. Ta bremepisa kažeta le, da je družba OA DDV na gorivo zaračunala.

341 Glede bremepisov za januar, februar, maj, november in december 2001 in napovedi za odmero DDV družbe Olympic Aviation za november in december 2001 ni sporno, da Komisiji v upravnem postopku niso bili posredovani. V skladu z zgoraj navedeno sodno prakso jih zato ni treba upoštevati (glej točki 72 in 73 zgoraj).

342 V tem okviru je treba najprej preveriti, ali je lahko, upoštevaje zgoraj navedene listine, zlasti preglednico iz priloge 29 k odgovorom z dne 11. aprila 2002 in napovedi za odmero DDV za obdobje od januarja do maja 2001, na katere se je Komisija oprla v

izpodbijani odločbi, ta institucija upravičeno ugotovila obstoj nove pomoči v obliki dopuščanja stalnega neplačevanja DDV na gorivo, ki ga je dolgovala družba Olympic Aviation.

343 Tožeča stranka v zvezi s tem upravičeno opozarja, da mesečne napovedi za odmero DDV družbe Olympic Aviation nikakor ne kažejo zneska vstopnega DDV na gorivo. Dejansko na podlagi teh napovedi ni mogoče izluščiti napovedanega DDV na gorivo. V njih so navedeni le – združeni glede na davčno stopnjo, ki se uporablja – skupni zneski, napovedani od prodaje, za katere je družba prejela ustrezajoč izstopni DDV, ter skupni zneski, napovedani od opravljenih nakupov podjetja, za katere se plača DDV, in ustrezni zneski DDV.

344 Še več, v skladu s pojasnili tožeče stranke, ki jim Komisija ni oporekala, okoliščino, da družba Olympic Aviation v spornem obdobju ni plačala DDV, kot izhaja tudi iz zgoraj navedene preglednice, pojasnjuje razlika v dobro DDV oziroma nič v tem obdobju, kar je bilo mogoče dejansko preveriti na podlagi mesečnih napovedi za odmero, ki so bile na voljo, najmanj od januarja do maja 2001 (glej točko 325 zgoraj).

345 Iz tega sledi, da dokazna vrednost zgoraj navedene preglednice in mesečnih napovedi za odmero za pet od skupaj sedmih spornih mesecev, v katerih je izkazana razlika v dobro, ni niti večja niti manjša od dokazne vrednosti napovedi za odmero DDV, v katerih je razen za sporno obdobje izkazana razlika v breme.

346 Poleg tega je treba navesti, da je Komisija v izpodbijani odločbi (točka 91) v nasprotju s tem, kar trdi tožeča stranka, upoštevala sistem plačevanja nakupov goriva družbe Olympic Aviation, ki ga je obrazložila Helenska republika v stališčih z dne 25. oktobra

2001 in v odgovorih z dne 11. aprila 2002. V skladu s tem sistemom je družba OA kupovala gorivo za račun družbe Olympic Aviation in ji nato zaračunavala skupni strošek tega goriva, vključno z DDV od nakupne cene.

347 V skladu z načeli, ki urejajo način plačevanja DDV, družba Olympic Aviation DDV, ki ga je dolgovala za nakupe goriva, v nobenem primeru ni bila dolžna plačati neposredno državi, ampak dobavitelju, v obravnavanem primeru družbi OA, ki je bila zavezanec za tako pobrani DDV v razmerju do države in ga je morala tako napovedati v svojih prihodkih od DDV (davek, ki se plača kot izstopni davek).

348 V tem okviru v izpodbijani odločbi ni razlogov, na podlagi katerih bi bilo mogoče razumeti sklepanje Komisije. Še posebej za točko 150, v kateri je ugotovljena odsotnost „dokaza, da je družba Olympic Aviation plačala zadevni DDV davčnim organom“ v spornem obdobju, ni mogoče ugotoviti, da bi vsebovala razumljivo obrazložitev, v delu, v katerem se zdi protislovna glede na točko 91 izpodbijane odločbe, v kateri je Komisija upoštevala dejstvo, da je družba OA družbi Olympic Aviation zaračunavala ceno goriva, v katero je bil vključen DDV.

349 Ob upoštevanju vseh zgoraj navedenih razlogov in dejstva, da je spoštovanje obveznosti obrazložitve bistvena zahteva postopka, katere kršitev lahko sodišče Skupnosti presoja po uradni dolžnosti, je dovolj navesti, da je v izpodbijani odločbi kršena dolžnost obrazložitve v delu, v katerem je v njej ugotovljeno dopuščanje neplačevanja DDV, ki ga je dolgovala družba Olympic Aviation za gorivo od januarja do maja 2001 in novembra ter decembra 2001. Zato ni treba presojati drugih tožbenih razlogov, ki jih je v zvezi s tem navedla tožeča stranka.

2. Zatrjevana nova pomoč v zvezi z DDV na rezervne dele

a) Trditve strank

350 Tožeča stranka opozarja, da je nakupe rezervnih delov za družbo Olympic Aviation opravljala družba OA po centraliziranem postopku. Kot mednarodni letalski prevoznik naj bi bila družba OA oproščena plačila DDV. Družba Olympic Aviation naj nasprotno ne bi bila oproščena plačila, ker je poslovala le v okviru države. Tožeča stranka priznava, da je družba Olympic Aviation po pomoti v tehničnem smislu res kršila grško zakonodajo s področja DDV, s tem da grški državi ni plačala DDV za nakup rezervnih delov.

351 Kljub vsemu naj ta element ne bi pomenil pomoči v smislu člena 87(1) ES, ker družba Olympic Aviation zaradi neplačila DDV na rezervne dele ni pridobila nobene prednosti. Pravzaprav bi morala družba Olympic Aviation, če bi ta DDV plačala, za isti znesek preprosto zmanjšati mesečni račun grški državi za DDV.

352 Po mnenju Komisije tožeča stranka trditev, da ni pridobila prednosti, ni podala v upravnem postopku, zato naj bi bile te nedopustne.

353 Poleg tega naj tožeča stranka v tem primeru ne bi predložila nobenega dokaza, s katerim bi podprla predložene približne izračune. Pravzaprav naj ne bi podrobno navedla niti točnega zneska zadevnega DDV niti nakupov rezervnih delov in obravnavanih obdobij.

354 Iz dopisa z dne 26. junija 2003, ki ga je Helenska republika naslovila na Komisijo, naj bi izhajalo, da je Helenska republika leta 1998 izrecno priznala, da od družbe Olympic Aviation ni prejela DDV v točnem znesku (202.694,53 eura) od prodaje rezervnih delov in da ga ta ni vključila v ustrezno napoved za odmero DDV. Helenska republika naj bi Komisiji potrdila, da je tožeča stranka v zvezi s tem leta 2003 predložila dodatno napoved za odmero DDV za poslovno leto 1998. Po strokovnem mnenju davčnega svetovalca družbe OA, priloženega v prilogi k odgovorom Helenske republike z dne 11. aprila 2002 na prvo odredbo, knjige družbe OA glede DDV niso bile posodobljene. Preverjanje podatkov tožeče stranke, ki se nanašajo na DDV, in podatkov družbe Olympic Aviation ob preverjanju mesečnih napovedi za odmero DDV s strani davčnih organov naj ne bi bilo mogoče.

355 Položaj zaključnih računov družbe Olympic Aviation naj ne bi bil nič boljši. Zaključni računi za poslovna leta 1998, 1999, 2000 in 2001 so bili objavljeni z zamudo. Poleg tega naj bi revizorji v potrdilu o nadzoru, priloženemu k zaključnemu računu za leto 2001, zabeležili neskladje med konti poslovanja družbe Olympic Aviation z njeno družbo materjo in, glede teh poslov, pomanjkanje dokazil, določenih z davčno zakonodajo.

356 Komisija ob upoštevanju teh podatkov meni, da je bila družba Olympic Aviation, ker ni plačala DDV, ki bi ga morala, zaradi tega dejansko v finančni prednosti v primerjavi s konkurenti, ne glede na to, ali je bil dejansko neplačani znesek vključen v zadevne napovedi za odmero DDV.

b) Presoja Sodišča prve stopnje

357 Najprej je treba zavrniti ugovor nedopustnosti, ki ga je podala Komisija v zvezi s trditvijo tožeče stranke glede neobstoja ugodnosti. Ker gre za trditev pravne narave, ta v

skladu z ustaljeno sodno prakso (glej točki 72 in 73 zgoraj) ne more šteti za prepozno, ne glede na to, ali je bila podana v upravnem postopku.

358 Poleg tega v skladu s sodno prakso (glej točko 254 zgoraj) ni treba upoštevati dopisa Helenske republike z dne 26. junija 2003, ki ga je predložila tožeča stranka in na katerega se sklicuje Komisija, ker je glede na sprejetje izpodbijane odločbe poznejšega datuma.

359 V obravnavanem primeru izpodbijana odločba (točki 150 in 206) ugotavlja neplačevanje DDV na nakupe rezervnih delov družbe Olympic Aviation od januarja do maja 2001 ter novembra in decembra 2001. Tožeča stranka priznava, da družba Olympic Aviation tega DDV ni plačala.

360 Zato je treba preučiti trditev tožeče stranke, v skladu s katero naj to neplačilo DDV na rezervne dele ne bi prineslo prednosti družbi Olympic Aviation.

361 Opozoriti je treba, da je DDV načeloma nevtralen glede konkurenčnega položaja. Pravzaprav je mogoče DDV, ki ga plača davčni zavezanec, bodisi nemudoma odšteti kot vstopni davek bodisi povrniti v kratkem času. Edina morebitna prednost, ki bi jo lahko pridobila družba Olympic Aviation zaradi neplačevanja DDV na rezervne dele, bi lahko v okoliščinah obravnavanega primera pomenila prednost denarnih tokov, ki bi izhajala iz začasnega neplačila vstopnega davka (v tem smislu glej sklepne predloge generalne pravobranilke Kokottove v zadevi Hutchison 3G UK in drugi, C-369/04, ZOdl., str. I-5247, točki 137 in 138).

362 Glede tega je treba navesti, da člen 10 Šeste direktive Sveta 77/388/EGS z dne 17. maja 1977 o usklajevanju zakonodaje držav članic o prometnih davkih – Skupni sistem davka na dodano vrednost: enotna osnova za odmero (UL L 145, str. 1), kot je bila spremenjena, določa, da nastane obveznost obračuna DDV v trenutku, ko je dobavljeno blago oziroma opravljena storitev. Države članice imajo možnost določiti odstopanja za določene transakcije oziroma za določene skupine davčnih zavezancev, in sicer to, da je treba davek plačati najpozneje ob izdaji računa oziroma prejemu plačila. Pravica do odbitka na podlagi člena 17(1) te direktive nastane, ko nastane obveznost za obračun odbitnega davka.

363 V tem okviru neplačilo družbe Olympic Aviation DDV na rezervne dele ni dovolj za domnevo, da je bila ta družba upravičena do prednosti v smislu člena 87(1) ES. Komisija bi morala preveriti, ali je to neplačilo v tem primeru res pomenilo ugodnost državne blagajne zadevni stranki.

364 Sicer pa se je Komisija v izpodbijani odločbi (točka 206) oprla izključno na neplačilo tega DDV, da bi ugotovila obstoj državne pomoči. Ni preverila, ali bi to neplačilo družbi Olympic Aviation lahko prineslo resnično gospodarsko prednost in se s tem uvrstilo na področje uporabe člena 87(1) ES.

365 Iz tega sledi, da je z izpodbijano odločbo v delu, v katerem je ugotovljeno, da je dopuščanje neplačevanja DDV na rezervne dele pomenilo državno pomoč, kršen člen 87(1) ES.

E – *Zatrjevano dopuščanje stalnega neplačevanja najemnin in letaliških pristojbin letališčem, razen AIA*

366 Po mnenju tožeče stranke naj bi Komisija prevalila dokazno breme in kršila pravico tožeče stranke in Helenske republike do izjave. Poleg tega naj bi bila v izpodbijani odločbi podana očitna napaka pri presoji, ki naj bi se nanašala na analizo sporazuma o pobotu, sklenjenega med grško državo in družbo OA 24. junija 1999 in ratificiranega z zakonom št. 2733/99 (FEK A'155/30.07.1999; v nadaljevanju: sporazum o pobotu z dne 24. junija 1999 oziroma sporazum o pobotu). Nazadnje, v tej odločbi naj bi bili podani očitna napaka pri presoji in nezadostna obrazložitev glede uporabe merila zasebnega upnika.

367 Preden drugega za drugim preučimo te tri očitke, je treba uvodoma opozoriti, da je Komisija v izpodbijani odločbi presojala nadomestilo dolgovanih letaliških pristojbin in najemnin v različnih obdobjih med vključno letoma 1994 in 1998 letališčem, ki niso AIA (točke od 151 do 153 in 209) ter najemnin v znesku 2,46 milijona eurov, dolgovanih letališčem, ki niso AIA, v različnih obdobjih, v skladu s to odločbo, od vključno leta 1998 do 2001 (točki 154 in 206).

368 Zgoraj navedeni sporazum je dejansko določal pobot dolgov družbe OA do grške države iz naslova najemnin in letaliških pristojbin, obračunanih 31. decembra 1998, z dolgovi grške države do družbe OA za isto obdobje. Iz tega sporazuma izhaja, da je bil znesek vzajemno pobotanih terjatev 28,9 milijona eurov. Dolgovi družbe OA do AHAC so bili pristojbine, dolgovane od novembra 1994 do 31. decembra 1998, in najemnine od vključno leta 1996 do 1998.

369 Komisija je v izpodbijani odločbi (točki 152 in 209) v bistvu presodila, da sta bila zakon št. 2733/1999 in sporazum o pobotu premalo natančna glede obdobja, ki naj bi

mu ustrezali dolgovi države, in brez ustrezajočih zadostnih dokazov glede izračuna vzajemnih terjatev. Brez dokazov o pobotanih zneskih naj pobot po mnenju Komisije ne bi dokazoval, da ne gre za državno pomoč.

370 Poleg tega je Komisija glede zgoraj navedenih najemnin v znesku okoli 2,46 milijona eurov (1,6 milijona eurov za družbo OA in 860.000 eurov za družbo Olympic Aviation) za različna obdobja, glede na izpodbijano odločbo, od vključno leta 1998 do vključno leta 2001, presodila, da ni bil predložen noben dokaz o plačilu. V nasprotju s trditvami tožeče stranke iz razlogov izpodbijane odločbe, v povezavi s členom 2 izreka, jasno izhaja stališče Komisije, da je dopuščanje neplačevanja teh najemnin pomenilo nezdružljivo državo pomoč.

1. Dokazno breme in pravica do izjave

a) Trditve strank

371 Tožeča stranka zatrjuje, da je Komisija sprejela izpodbijano odločbo, ne da bi imela nujno potrebne dokaze, glede, prvič, zneskov, zajetih s sporazumom o pobotu, in drugič, plačila najemnin v znesku 2,6 milijona eurov za različna obdobja od vključno leta 1998 do leta 2001. Poleg tega naj tožeča stranka in Helenska republika ne bi imeli priložnosti predstaviti svojih stališč o teh vprašanjih.

372 Glede, prvič, veljavnosti sporazuma o pobotu oziroma področja njegove uporabe naj bi Helenska republika odgovorila na prijavi HACE. V stališčih z dne 19. februarja

2001 na prvo prijavo naj bi razčlenila dolgove, ki so bili predmet sporazuma o pobotu. Po dopisu Komisije z dne 5. julija 2001, v katerem je zahtevala „ustrezne informacije“ in „potrdilo o plačilu letaliških pristojbin družbe OA“, naj bi bile v stališčih Helenske republike z dne 25. oktobra 2001 o drugi prijavi HACE predložene dodatne informacije. Komisija naj ne bi nikoli zahtevala posebnih dodatnih informacij.

373 Prva odredba za predložitev informacij naj se ne bi nanašala na najemnine in pristojbine, zajete v sporazumu o pobotu, ampak na take dolgove od leta 1998 do 6. marca 2002. Helenska republika naj bi v odgovorih z dne 11. aprila 2002 predložila med drugim tudi analizo teh dolgov, zajetih v sporazumu o pobotu. Po teh odgovorih naj Komisija glede tega sporazuma ne bi postavila nobenega dodatnega vprašanja. V drugi odredbi za predložitev informacij naj bi zahtevala „točne in količinsko natančne številke o stroških poslovanja, ki jih družba Olympic Airways leta 2001 ni plačala (s podrobnimi navedbami dajatev za poslovno leto 2001 in dajatev za prejšnja poslovna leta)“. Ta zahteva naj ne bi zajemala najemnin in letaliških pristojbin za obdobje pred koncem leta 1998.

374 Drugič, tožeča stranka glede plačila najemnin letališčem v znesku 2,46 milijona eurov, v skladu z izpodbijano odločbo dolgovanih v različnih obdobjih med letoma 1998 in 2001, v dupliki navaja, da iz priloge 18 k stališčem Helenske republike z dne 11. aprila 2002 izhaja, da je znesek 2,46 milijona eurov dejansko zajel različne najemnine, ki sta jih dolgovali družbi OA in Olympic Aviation za različna obdobja od januarja do aprila 2002. Zatrjuje, da so bile te informacije, ki so dokazovale, da zadevni znesek še ni bil plačan, posredovane Komisiji v okviru odgovorov Helenske republike z dne 11. aprila 2002 na prvo odredbo. V drugi odredbi naj bi Komisija zahtevala informacije o načrtu vračanja dolgov od vključno 1. januarja 2002. Ker naj tak načrt za vračilo še ne bi obstajal, v odgovorih Helenske republike z dne 30. septembra 2002 glede tega ni bil predložen noben dokaz.

375 Komisija meni, da je tako glede podatkov za izračun teh dolgov, ki jih je imela grška država do družbe OA, kot tudi za neplačane najemnine družbe OA izrecno zahtevala potrebne dokaze, predvsem v obeh odredbah.

b) Presoja Sodišča prve stopnje

376 Glede tožbenega razloga, ki izhaja iz kršitve pravice do izjave tožeče stranke, je uvodoma dovolj opozoriti, da je bil ta že zavrnjen iz zgoraj obrazloženih razlogov (glej točke od 42 do 46 zgoraj).

377 Na tej stopnji je treba preveriti, ali so bila spoštovana pravila glede dokaznega bremena in pravice Helenske republike do izjave.

378 Glede, prvič, vzajemnih dolgov, zajetih v sporazumu o pobotu z dne 24. junija 1999, niti v stališčih grških organov z dne 19. februarja 2001 na prvo prijavo HACE, h katerim je bilo med drugim priloženo notranje obvestilo družbe OA z dne 15. februarja 2001, niti v stališčih z dne 25. oktobra 2001 na drugo prijavo in njihovih prilogah nista upravičena zneska spornih najemnin in terjatev družbe OA do države zajeta v sporazum o pobotu. Komisija je bila obveščena le o sporazumu o pobotu in zgoraj navedenem notranjem obvestilu z dne 15. februarja 2001, v katerem je omenjen zakon št. 2733/1999 o ratifikaciji tega sporazuma, in zgolj strnjena preglednica o vzajemno pobotanih dolgovih.

379 Poleg tega je treba opozoriti, da je Komisija v točki 72 E odločbe z dne 6. marca 2002 o začetku formalnega postopka preverjanja poudarila, da sporazum o pobotu ni nepristransko, primerno, pregledno, nevtralno in nediskriminatorno predložil podatkov o dolgovih, ki sta jih nakopičili ti stranki, in v zvezi s tem izrazila dvome o načinu izračuna pobotanih zneskov.

380 Komisija je zlasti v prvi odredbi za predložitev informacij, naslovljeni na Helensko republiko v zgoraj navedeni odločbi z dne 6. marca 2002, med drugim zahtevala seznam in podrobnosti o plačilu letaliških pristojbin družbe OA, letaliških pristojbin letališčema Elliniko in AIA ter vseh najemnin, pristojbin, dajatev in prispevkov, dolgovanih letališčema Elliniko in AIA ter vsem drugim grškim letališčem od leta 1998 do izdaje odredbe. V nasprotju s trditvami tožeče stranke je ta zahteva jasno zajela vse najemnine in pristojbine, še dolgovane na ta dan, torej vključno z neplačanimi dolgovi za obdobje od leta 1994 do leta 1998.

381 Sicer pa, čeprav listinski dokazi, ki jih je posredovala Helenska republika v odgovorih z dne 11. aprila 2002 na to prvo odredbo, v celoti zajemajo letališke pristojbine, kot priznava Komisija v izpodbijani odločbi (točka 152), iz podatkov v spisu ne izhaja, da so v teh odgovorih zajete najemnine in terjatve družbe OA do grške države.

382 V drugi odredbi za predložitev informacij je Komisija zahtevala tako podatke, ki jih je zahtevala že s prvo odredbo, in niso bili posredovani, kot določene dodatne podatke. Helensko republiko je pozvala, naj ji posreduje predvsem, prvič, točne podatke o plačilu stroškov poslovanja družbe OA za leto 2001 in stroške za prejšnja poslovna leta, in, drugič, načrt vračila dolgov od vključno 1. januarja 2002. V odgovorih z dne

30. septembra 2002 na drugo odredbo grški organi kljub temu niso predložili nobenega dokaza o pobotanih dolgovih, zlasti o najemninah v znesku 1,49 milijona eurov in o načinu izračuna dolgov grške države do družbe OA.

383 V tem okviru se je lahko Komisija v delu, v katerem so morali grški organi še posebej po prvi odredbi za predložitev informacij in še toliko bolj po drugi odredbi jasno opredeliti vse vzajemne dolgove, ki so bili pobotani v sporazumu z dne 24. junija 1999, upravičeno oprla na razpoložljive podatke in sprejela izpodbijano odločbo, ne da bi zahtevala dodatne informacije za dopolnitev manjkajočih podatkov.

384 Glede, drugič, najemnin letališčem v znesku 2,46 milijona eurov, dolgovanih za različna obdobja od leta 1998, je treba uvodoma poudariti, da okoliščina, da se izpodbijana odločba zmotno sklicuje na obdobje od leta 1998 do 2001, medtem ko sporni dolg zajema tudi najemnine za različna obdobja od januarja do aprila 2002 – kot navaja tožeča stranka in kot dejansko izhaja iz priloge 18 k odgovorom Helenske republike z dne 11. aprila 2002 na prvo odredbo –, v tem primeru ni upoštevna. V izpodbijani odločbi je dejansko zelo jasno izkazano pomanjkanje dokazov o plačilu vseh najemnin v skupnem znesku 2,46 milijona eurov, navedenih v tej prilogi 18, ki dejansko ustrezajo različnim obdobjem od leta 1998 do aprila 2002 in ne od januarja 2001 do aprila 2002, kot zatrjuje tožeča stranka. V izpodbijani odločbi so zajeti zlasti skupni zneski, ki se nanašajo na družbi OA in Olympic Aviation, navedeni v zgoraj navedeni prilogi 18.

385 Zato je dovolj ugotoviti, da se je Komisija v izpodbijani odločbi upravičeno oprla na informacije, ki jih je posredovala tožeča stranka v odgovorih z dne 11. aprila 2002, v skladu s katerimi znesek 2,46 milijona eurov, ki je ustrezal tem najemninam, ni bil

plačan. Pravzaprav se tožeča stranka v poznejših stališčih, še posebej v odgovorih z dne 30. septembra 2002 na drugo odredbo, ni vrnila k temu vprašanju.

386 Iz tega sledi, da je treba tožbena razloga, ki izhajata iz kršitve pravil o dokaznem bremenu in kršitve pravice do obrambe Helenske republike, zavrniti kot neutemeljena.

2. Analiza sporazuma o pobotu z dne 24. junija 1999

a) Trditve strank

387 Tožeča stranka zatrjuje, da je glede analize sporazuma o pobotu z dne 24. junija 1999 v izpodbijani odločbi podana očitna napaka pri presoji.

388 Trdi, da se je eden od očitkov Komisije, v točki 153 izpodbijane odločbe, nanašal na zatrjevano neskladnost med številko 3.402.729.422 GRD (okoli 9,99 milijona eurov), navedeno v točki 2(2)(a) sporazuma o pobotu z dne 24. junija 1999, in številko 2.443.981.910 GRD (okoli 7,17 milijona eurov), navedeno v prilogi II k temu sporazumu, ki zadeva oba dolga organa AHAC do družbe OA.

389 Tožeča stranka pojasnjuje, da pomeni razlika med tema zneskoma (958.747.512 GRD) obresti od zgoraj navedenega dolga v znesku 2.443.981.910 GRD. Za drugo številko je v prilogi II k sporazumu o pobotu pravzaprav sklic „obresti“ v znesku 958.747.512 GRD.

390 Poleg tega naj vprašanje obresti na druge državne dolgove, ki jih sporazum o pobotu ne zajema, ne bi bilo upoštevno za presojo, ali je ta sporazum vseboval državno pomoč. Družba OA naj bi znesek teh obresti ostala dolžna plačati. V vsakem primeru bi morala Komisija te očitke navesti v upravnem postopku.

391 Komisija oporeka, da bi bili v prilogi II k sporazumu o pobotu navedeni državni dolgovi do družbe OA do 31. decembra 1998, ki bi izhajali iz različnih virov, med njimi od AHAC. Zato naj bi bilo treba šteti, da se obresti nanašajo na vse zgoraj navedene dolgove. V vsakem primeru bi morala tožeča stranka pojasniti, zakaj dolgovi, ki niso zadevali organa AHAC, niso bili obrestovani.

b) Presoja Sodišča prve stopnje

392 Navesti je treba, da se besedilo sporazuma o pobotu sklicuje na vzajemne pobotane dolgove, ne da bi bilo natančno navedeno, ali ti zneski vključujejo obresti na te dolgove.

393 Iz priloge I k sporazumu o pobotu z dne 24. junija 1999, ki se nanaša na dolgove družbe OA do grške države, nasprotno jasno izhaja, da znesek 28,9 milijona eurov ustreza dolgovom družbe OA do grške države, vključno z obrestmi – natančneje, „neplačanim dolgovom“, določenim z zakonom o vračilu javnopravnih terjatev – do 31. maja 1999, za del dolga družbe OA, zavedenem pri organu, pristojnem za javne prihodke.

394 Poleg tega samo iz številk, navedenih v preglednici v prilogi II k zgoraj navedenemu sporazumu o obveznostih grške države do družbe OA, izhaja, da je bilo v znesek dolgov države, ki je bil upoštevan v sporazumu o pobotu, vključenih sedem skupin dolgov države do družbe OA ter „obresti“. Pravzaprav zgoraj navedena preglednica povzema znesek pobotanih dolgov, ki izhajajo iz sedmih virov, kot so na primer ministrstva oziroma pravne osebe v splošnem interesu. V teh okoliščinah zgolj dejstvo, na katerega se sklicuje tožeča stranka, da so bili dolgovi AHAC navedeni v sedmi postavki, pred obrestmi, navedenimi v osmi postavki, ki jim je sledil skupni znesek, ne dopušča ugotovitve, da so se te obresti nanašale samo na dolg organa AHAC.

395 Ugotoviti je treba, da tožeča stranka v upravnem postopku ni podala navedb o podlagi in podrobnih pravilih za izračun obresti, upoštevanih pri pobotu. Poleg tega, tudi če predpostavimo, da so se zadevne obresti nanašale izključno na dolgove AHAC, kar pa ni dokazano, tožeča stranka ni predložila informacij o plačilu obresti od drugih dolgov, ki po njenem mnenju niso vključene v sporazum.

396 V tem okviru je Komisija v izpodbijani odločbi upravičeno štela, da je v sporazumu o pobotu neskladnost v delu, v katerem se pri razčlembi državnih dolgov iz priloge II k sporazumu o pobotu pokaže, da so bili dolgovi AHAC približno 7,17 milijona eurov (2.443.981.910 GRD) in ne 9,99 milijona eurov, kot je bilo navedeno v členu 2(2)(a) tega sporazuma.

397 V vsakem primeru je treba navesti, da izpodbijana odločba (točka 153) ne temelji le na zgoraj navedeni neskladnosti med številkami, ki se nanašajo na dolgove AHAC, ampak splošneje na pomanjkanju natančnejših opredelitev zadevnih obdobij in nedokazanosti zneskov državnih dolgov do družbe OA z letalskimi kartami oziroma računi.

398 V teh okoliščinah ni mogoče šteti, da bi bila pri presoji Komisije, da s sporazumom o pobotu ni bilo mogoče dokazati odsotnosti državne pomoči, podana očitna napaka pri presoji.

399 Iz tega sledi, da je treba tožbeni razlog, ki izhaja iz očitne napake pri presoji, zavrniti kot neutemeljenega.

3. Merilo zasebnega upnika

a) Trditve strank

400 Prvič, tožeča stranka meni, da izpodbijana odločba glede uporabe merila zasebnega upnika v delu, v katerem ima splošni značaj, ni obrazložena. Ta obrazložitev naj v upoštevnih obdobjih ne bi opredelila ugodnosti, ki jih je pridobila družba OA na področju najemnin in pristojbin. Prav tako naj ne bi odgovorila niti na vprašanje, v katerem trenutku bi zasebni upnik sprožil postopek, niti katere druge možnosti naj bi imel na voljo ob sporazumu o pobotu oziroma prisilni izterjavi najemnin letališčem v višini 2,46 milijona eurov, upoštevaje zlasti zneske, ki jih je bil dolžan tožeči stranki.

401 Drugič, tožeča stranka v podporo tožbenemu razlogu, ki izhaja iz očitne napake pri presoji, poudarja, da bi morala Komisija preveriti, ali je bilo „očitno“, da zasebni upnik „v istem položaju“ kot javnopravni upnik ne bi sklenil sporazuma o pobotu z dne 24. junija 1999 in bi poleg tega uporabil vsako pravno sredstvo, s katerim bi

dosegel takojšnje plačilo zneskov najemnine in pristojbin, zajetih v tem sporazumu, ter zgoraj navedenih najemnin v višini 2,46 milijona eurov, dolgovanih za različna obdobja, po mnenju tožeče stranke od vključno januarja 2001 do aprila 2002.

402 V okviru presoje, s katero naj bi se odločilo o tem, ali je bilo „očitno“, da zasebni upnik ne bi sklenil sporazuma o pobotu, naj ne bi bilo primerno upoštevati finančnega položaja tožeče stranke v letu 2002. Glede tega bi se bilo treba postaviti v junij leta 1999, to je v čas, ko je bil ta sporazum sklenjen.

403 Komisija naj v obravnavanem primeru v izpodbijani odločbi ne bi dokazala, da zasebni upnik ne bi sprejel podobnega pobota vzajemnih dolgov. Glede tega naj bi bila trditev Komisije, da plačilo zamudnih obresti ne izključuje prednosti, ki izhaja iz plačevanja dolgov z zamudo, pri presoji ravnanja zasebnega upnika brez teže. Poleg tega naj bi bila ta trditev neskladna v okviru pobotanja dolgov, kot je v tem primeru. Pravzaprav naj bi hipotetično prednost, pridobljeno z zamudnim plačilom, izničila izguba, ki bi jo povzročila zamuda pri plačilu dolgov druge stranke.

404 Poleg tega naj Komisija ne bi upoštevala zneska okoli 11,9 milijona eurov, ki ga je tožeča stranka plačala iz naslova pristojbin med vključno 5. januarjem 1999 in 26. septembrom 2001. Ta plačila naj bi dokazovala, da je mogoče tožečo stranko obravnavati kot „rednega in skrbnega plačnika“. Neplačane najemnine letališčem v znesku 2,46 milijona eurov za čas od „leta 1998 do 2001“ naj bi bile le neznaten del zgoraj omenjenega zneska, ki ga je plačala tožeča stranka v tem obdobju za uporabo letališč, in sicer 6.454.528 eurov (znesek, potrjen z dokazili o plačilu iz priloge 30 k stališčem z dne 11. aprila 2002) in 5.426.832 eurov (znesek, potrjen z dokazili o plačilu iz priloge 17 k stališčem Helenske republike z dne 11. aprila 2002). Poleg

tega naj bi tožeča stranka plačala tudi vse najemnine in letališke pristojbine od leta 1996 do 1998 v približnem znesku 6.050.376 eurov, ki niso bile vključene v sporazum o pobotu z dne 24. junija 1999 in v katerih so bile med drugim zajete najemnine v znesku 1,49 milijona eurov, za katere je Komisija v izpodbijani odločbi štela, da ni bilo podano nobeno pojasnilo.

405 V tem okviru tožeča stranka Komisiji očita, da v izpodbijani odločbi ni preverila, ali je očitno, da bi po presoji prednosti in slabosti pravnih poti, ki so na voljo za povračilo dolgovanih zneskov, zasebni upnik uporabil „vsa pravna sredstva“. Tožeča stranka opozarja zlasti, da zasebnega upnika, če so, kot trdi Komisija, terjatve države prednostne v postopku izvršbe ali stečaja, ne bi skrbelo kopičenje drugorazrednih terjatev. Poleg tega bi, neodvisno od verjetnosti uspeha načrta za prestrukturiranje, vsa grška letališča, razen AIA, ki so bila v državni lasti, preuranjeno izgubila glavno stranko, če bi šla družba OA v stečaj.

406 Komisija priznava, da pobotanje samo po sebi ne pomeni državne pomoči. V tem primeru se očitki glede sporazuma o pobotu nanašajo na neobstoj podatkov o izračunu dolgov grške države do družbe OA. Zato naj sporazuma o pobotu ne bi bilo mogoče upoštevati. V teh okoliščinah naj bi, upoštevaje obseg ugodnosti, do katerih je bila upravičena družba OA, in neugodni finančni položaj družbe OA, zasebni upnik z vsemi pravnimi sredstvi poskušal dobiti vračilo dolgovanih zneskov oziroma uveljavil zavarovanja.

407 Komisija poudarja, da naj tožeče stranke niti po podrobnih podatkih iz priloge 30 k odgovorom Helenske republike z dne 11. aprila 2002, na katere se je sklicevala, niti po splošnem finančnem položaju družbe OA ne bi bilo mogoče opredeliti kot rednega in

skrbnega plačnika. Podatki iz priloge 30 naj bi bili nepopolni in nejasni. Predvsem naj velikega števila računov za najemnine ne bi spremljala dokazila o plačilu.

408 Ob tem naj bi Komisija kot neplačane najemnine za obdobje od leta 1998 do 2002 štela le zgoraj navedene najemnine v znesku 2,46 milijona eurov.

b) Presoja Sodišča prve stopnje

409 Glede, prvič, pobotanja dolgov družbe OA do letališč, razen AIA, ki jih pomenijo najemnine in pristojbine iz različnih obdobij pred 31. decembrom 1998, se zdi neverjetno, da zasebni upnik ne bi privolil v sporazum o pobotu, kakršen je bil sklenjen 24. junija 1999 med grško državo in družbo OA, če bi bili njegovi dolgovi, upoštevani pri pobotu, gotovi in jasno določljivi.

410 Sicer pa v tem primeru iz podatkov v spisu izhaja, da obdobij, ki se nanašajo na znatni del vzajemnih terjatev (najemnine, ki jih je družba OA dolgovala za obdobje od 1996 do 1998, in dolgovi ministrstev in pravnih oseb v splošnem interesu), upoštevanih v sporazumu o pobotu z dne 24. junija 1999, grški organi niso podrobno označili. Še več, ti organi za dolgove države do družbe OA v upravnem postopku niso predložili dokazov (letalskih kart in računov).

411 V teh okoliščinah ni mogoče šteti, da je Komisija, s tem da je v izpodbijani odločbi štela, da zgoraj navedenega sporazuma o pobotu ni bilo mogoče upoštevati pri presoji, kako bi zasebni upnik ravnal v primerljivem položaju, da bi izterjal zgoraj navedene terjatve, ki so jih pomenile najemnine letališčem v znesku 28,9 milijona eurov iz obdobja med letoma 1994 in 1998, prestopila meje prostega preudarka.

412 Iz tega sledi, da je lahko Komisija pri uporabi merila zasebnega upnika glede neplačanih najemnin in pristojbin, zajetih v sporazumu o pobotu, upravičeno upoštevala finančni položaj tožeče stranke v celotnem obdobju, na katerega so se nanašali dolgovi, to je od leta 1994 do 2002, raje kot da bi se oprla na položaj družbe OA ob sklenitvi tega sporazuma o pobotu, za kar se zavzema tožeča stranka.

413 Glede, dalje, najemnin letališčem v znesku 2,46 milijona eurov za različna obdobja od vključno leta 1998 do 2002 (glej točko 384 zgoraj) je treba opozoriti, da je tožeča stranka v upravnem postopku priznala, da tega dolga ni poravnala.

414 V tem okviru, upoštevaje visok znesek, ki ga pomenijo neplačane najemnine in pristojbine, ki jih je dolgovala družba OA za različna obdobja med letoma 1994 in 2002, starost dela tega dolga in upnikovo tveganje, da te vsote ne bi mogel izterjati in bi utrpel dodatne izgube, in upoštevaje znatno poslabšanje finančnega položaja tožeče stranke, ni bilo mogoče šteti, da je Komisija, s tem da je štela, da zasebni upnik očitno ne bi sprejel stalnega neplačevanja teh dolgov, napravila očitno napako pri presoji.

415 Glede tega je treba navesti, da je izpodbijana odločba pravno dovolj utemeljena. Pravzaprav v točkah od 151 do 154, 206 in 209 povzema podrobne podatke o neplačanih najemninah letališčem in o letaliških pristojbinah. V tem okviru lahko zadevne osebe na podlagi splošnih, a natančnih pojasnil, ki se nanašajo na uporabo merila zasebnega upnika, obrazloženih v točki 212, in poudarjajo finančni položaj družbe OA, presodijo obrazložitev te odločbe, zlasti glede zgoraj navedenih pristojbin in najemnin letališčem, Sodišče prve stopnje pa lahko opravi nadzor. V nasprotju s trditvami tožeče stranke zlasti ni bilo potrebno, da bi Komisija določila predvsem točni trenutek, v katerem bi zasebni upnik v primerljivem položaju prenehal dopuščati neplačevanje oziroma zamude plačil (glej točke 290 do 295 zgoraj).

416 Iz tega sledi, da je treba tožbena razloga, ki izhajata iz očitne napake pri presoji in neobrazloženosti, zavrniti kot neutemeljena.

F – *Nova pomoč, ki naj bi izhajala iz dopuščanja stalnega neplačevanja dajatve „spatosimo“*

1. Trditve strank

417 Tožeča stranka zatrjuje, da je treba izpodbijano odločbo razglasiti za nično glede zatrjevane pomoči, ki naj bi izhajala iz dopuščanja stalnega neplačevanja dajatve „spatosimo“, od decembra 2000 do februarja 2002 in marca 1999, ki jo Helenska republika nalaga na letalske karte z namenom financiranja razvoja letališč. Zatrjuje, da Komisija ni zadostila dokaznemu bremenu, ki ga nosi, in da je kršila njene pravice do obrambe in pravice do obrambe Helenske republike.

418 Tožeča stranka trdi, da bi Komisija, če bi raziskala „manjkajoče“ dokaze, o spornem znesku 61 milijonov eurov ugotovila, da je bil ta zapadli znesek za obdobje od decembra 2000 do aprila 2001 (v višini 19,3 milijona eurov) plačan in da je bila razlika dajatve „spatosimo“, ki jo je dolgovala tožeča stranka, predmet sporazuma o poravnavi dolgov v skladu z grškim pravom, navedenim v dopisu Helenske republike z dne 13. novembra 2002. Poleg tega naj bi imela tožeča stranka možnost predstaviti dokazila o plačilu dajatve „spatosimo“ za marec 1999.

419 Tožeča stranka meni, da je Helenska republika primerno in v dobri veri odgovorila na zahteve Komisije za predložitev informacij. Glede plačila dajatve „spatosimo“ v letu 1999 in v obdobju od decembra 2000 do februarja 2002 naj bi Helenska republika v odgovoru z dne 11. aprila 2002 na prvo odredbo za predložitev informacij posredovala popoln odgovor, z izjemo dokazila o plačilu dajatve za marec 1999 in za obdobje od vključno decembra 2000 do aprila 2001. Da ta dokazila niso bila posredovana, naj bi bila vsekakor posledica napake. Zato naj Helenska republika ne bi posredovala dodatnih informacij o teh plačilih v odgovoru na drugo odredbo za predložitev informacij. V tem odgovoru naj bi bila kljub temu zajeta preglednica o plačilih, izvršenih v letu 2001. Omenjala naj bi dajatev „spatosimo“ v višini 19,36 milijona eurov in dajatev „spatosimo“ v višini 27,3 milijona eurov, ki do 31. decembra 2001 še nista bili poravnani in katerih poravnava je „potekala“.

420 Zaradi odsotnosti zahtev za dodatne informacije naj bi Helenska republika in tožeča stranka popolnoma spregledali dvome Komisije glede plačila dajatve „spatosimo“ za marec 1999 in za čas od vključno decembra 2000 do februarja 2002. Dejansko naj Komisija do približno sedem tednov pred sprejetjem izpodbijane odločbe ne bi presodila dokazil, ki so ji bila posredovana, o čemer pričata notranji dopis z dne 18. oktobra 2001 in zgoraj navedena priloga, imenovana „Priloga II – zgodovinski pregled“.

421 Tožeča stranka poleg tega navaja, da so grški organi v stališčih z dne 13. novembra 2002 glede sporazuma o poravnavi dolgov v zvezi s plačilom dajatve „spatosimo“, sklenjenega novembra 2002, Komisiji potrdili, da je bil zgoraj navedeni znesek 31 milijonov eurov poravnan v skladu z ustrezno zakonodajo in postopkom in da ji bo zadevna odločba kmalu posredovana.

422 Tožeča stranka zavrača implicitno ugotovitev Komisije, da naj bi ta sporazum o poravnavi dolgov pomenil državno pomoč. Opredeliti bi bilo treba, ali je očitno, da zasebni upnik takega dogovora ne bi sklenil. Kljub temu naj Komisija v delu, v katerem je izjavila, da ni imela nobenega dokaza o sklenitvi in spoštovanju sporazuma o poravnavi dolgov, in, docela očitno, nobenega dokazila o podrobnostih tega sporazuma, ne bi mogla potrditi, da je očitno, da zasebni upnik ne bi ravnal enako, kot je ravnala grška država.

423 V vsakem primeru naj bi sporazum o poravnavi dolgov določal, da je treba od zneska dajatve „spatosimo“, ki ga dolguje tožeča stranka, plačati zamudne obresti v višini 5 % na mesec do zgornje meje 300 %. Zasebni upnik bi moral upoštevati tako visoko stopnjo obresti, skupaj z drugimi dejavniki. Zato naj ne bi bilo očitno, da zasebni upnik ne bi sklenil zgoraj navedenega sporazuma.

424 Komisija meni, da je treba te trditve zavrniti. Zanika, da bi morala po odgovorih na obe odredbi ponovno zahtevati nove podatke, da bi dopolnila manjkajoče informacije.

2. Presoja Sodišča prve stopnje

425 Komisija v izpodbijani odločbi (točki 155 in 208) domnevo o državni pomoči v obliki dopuščanja neplačevanja dajatev v višini zgoraj navedenega zneska opira na nedokazanost plačila dajatve „spatosimo“ v skupnem znesku okoli 61 milijonov eurov za marec 1999 in za obdobje od decembra 2000 do februarja 2002.

426 Glede tožbenega razloga, ki izhaja iz kršitve pravice do izjave tožeče stranke, je dovolj opozoriti, da je bil ta iz zgoraj obrazloženih razlogov že zavrnjen (glej točke od 42 do 46 zgoraj).

427 Zato je treba preveriti, ali je Komisija v tej točki zadostila dokaznemu bremenu in spoštovala pravice do obrambe Helenske republike, upoštevaje, prvič, zahteve za informacije, ki jih je naslovila na grške organe v okviru postopka, in, drugič, odgovore, ki so jih ti organi predložili.

428 Komisija je v prvi odredbi za predložitev informacij zahtevala seznam podrobnosti o plačilu dajatve „spatosimo“ družbe OA. V drugi odredbi z dne 9. avgusta 2002 je grške organe pozvala, naj ji predložijo podatke, ki jih je zahtevala že v prvi odredbi, a niso bili predloženi, ter določene dodatne informacije, kot so na primer točni zneski, ki se nanašajo na plačila stroškov poslovanja družbe OA za leto 2001, v katerih naj pojasnijo tudi stroške za poslovno leto 2001 in stroške za prejšnja poslovna leta, ter na načrt za poravnavo dolgov od vključno 1. januarja 2002.

429 Tožeča stranka priznava, da po tej odredbi ni dokazala plačila dajatve „spatosimo“ za marec 1999 in zneska 19,3 milijona eurov, dolgovanega za obdobje od vključno decembra 2000 do aprila 2001.

430 Poleg tega so grški organi v odgovorih z dne 30. septembra 2002 na drugo odredbo za predložitev informacij posredovali le preglednico plačil, izvršenih v letu 2001. Obenem so navedli, da bi morala poravnava dajatve „spatosimo“ v znesku 27,3 milijona eurov, ki do 31. decembra 2001 še ni bila poravnana, „potekati“. Sicer pa niti zgoraj navedena preglednica niti izjava o tekoči poravnavi razlike dajatve za leto 2001 ne moreta šteti kot dokaz.

431 V teh okoliščinah Komisija upravičeno zatrjuje, da ni mogla razumno predpostaviti, da so lahko grški organi in tožeča stranka, s predložitvijo preglednice neplačanih zneskov dajatve „spatosimo“ na dan 31. decembra 2001 in listine o poravnavi dolgov, ki naj bi potekala, v odgovoru na drugo odredbo, lahko razumno šteli, da so predložili vse zahtevane dokaze.

432 Nazadnje iz trditev strank in iz podatkov v spisu izhaja, da je bila Komisija z dopisom Helenske republike z dne 13. novembra 2002 obveščena le o sklenitvi sporazuma o poravnavi dolgov, ki se nanaša na dajatev „spatosimo“ v znesku 31 milijonov eurov, v skladu z grško zakonodajo.

433 V teh okoliščinah brez vsakega dokaza o sklenitvi tega sporazuma o poravnavi dolgov in pojasnil o zadevnih obdobjih in letališčih, določenih obrestih, zapadlosti dogovorjenih plačil in o vprašanju, ali je bilo kakšno plačilo že izvršeno, Komisiji ni mogoče

očitati, da tega sporazuma v izpodbijani odločbi – da bi ugotovila, ali je bila dajatev „spatosimo“ plačana – ni upoštevala.

434 Iz tega izhaja, da je lahko Komisija upravičeno sklepala, da je šlo za stalno dopuščanje neplačevanja tega zneska, ne da bi prej preverila, ali bi zasebni upnik sklenil sporazum o poravnavi dolgov.

435 Iz vseh zgoraj navedenih razlogov je treba ugotoviti, da Komisija s sprejetjem izpodbijane odločbe na podlagi podatkov, ki so jih posredovali grški organi po dveh odredbah za predložitev informacij, ni kršila niti pravil o dokaznem bremenu niti pravic obrambe Helenske republike.

436 Pravzaprav bi morala tožeča stranka po prvi odredbi in še toliko bolj po drugi predložiti potrebne informacije. V obravnavanem primeru v nasprotju s trditvami tožeče stranke dejstva, da Komisija grškim organom ni postavila dodatnih vprašanj, ni mogoče pripisati nepoznavanju spisa. V zvezi s tem vsebina notranjega obvestila, na katerega se sklicuje tožeča stranka, nikakor ni indic v tem smislu.

437 Iz tega sledi, da je treba tožbena razloga, ki izhajata iz nespoštovanja pravil o dokaznem bremenu in kršitve pravic obrambe Helenske republike, zavrniti kot neutemeljena.

G – *Nova pomoč, ki naj bi izhajala iz dopuščanja stalnega neplačevanja prispevkov za socialno zavarovanje IKI*

1. Trditve strank

438 Tožeča stranka zanika, da bi ji bila odobrena pomoč v obliki dopuščanja neplačevanja prispevkov za socialno zavarovanje, ker naj po mnenju Komisije ne bi plačevala prispevkov IKI od leta 1993 do 2001, ker naj bi aprila 2001 z IKO sklenila sporazum o poravnavi dolgov, ki je določal poravnavo teh prispevkov v 24 mesečnih zneskih in plačilo predujma v točno določenem znesku, in ker naj bi družba OA s tem, da ni plačala novih prispevkov od oktobra do decembra 2001, ta sporazum kršila, tako da naj bi skupni dolg zapadel.

439 Tožeča stranka zatrjuje, prvič, da Komisija ni zadostila dokaznemu bremenu in da je kršila pravico do izjave družbe OA in Helenske republike.

440 Čeprav v prvi odredbi za predložitev informacij ni bilo nobene zahteve v zvezi z IKO, naj bi vlada Helenske republike predvsem v odgovorih z dne 11. aprila 2002 opozorila na sklenitev sporazuma o poravnavi dolgov. Komisiji naj bi posredovala dokazila o plačilih družbe OA organu IKA na podlagi tega sporazuma in listino IKE z dne 3. aprila 2001 o izpolnjevanju tega sporazuma, ki je bila priložena že k stališčem Helenske republike z dne 25. oktobra 2001 glede druge prijave.

441 Helenska republika naj bi dodatne informacije predložila v prilogi III k odgovorom z dne 30. septembra 2002 na drugo odredbo. V tej prilogi naj bi bili navedeni zneski prispevkov družbe OA organu IKA, ki 31. decembra 2001 še niso bili plačani in so

znašali približno 6 milijonov eurov, in to, da je bil ta znesek plačan januarja 2002. Poleg tega naj tožeča stranka glede na to, da naj bi druga odredba zajela le „neplačane“ stroške poslovanja družbe OA v letu 2001, in ker naj Komisija ne bi nakazala, da odgovori z dne 11. aprila 2002 po njenem mnenju niso dopuščali ugotovitve o plačilu novih prispevkov, dolgovanih organu IKA za obdobje od oktobra do decembra 2001, navedene zahteve ne bi mogla razlagati, kot da se je nanašala na te nove prispevke, v kolikor jih je že plačala.

442 Komisija naj po teh odgovorih ne bi nakazala, da je še vedno dvomila o plačilu novih prispevkov za socialno zavarovanje za obdobje od oktobra do decembra 2001 in o ukrepih, ki jih je sprejela IKA za izpolnitev sporazuma o poravnavi dolgov iz aprila 2001.

443 Pravi razlog, da Komisija Helenski republiki in tožeči stranki ni dala možnosti za predložitev dokazov, ki jih je štela za manjkajoče, naj bi bil, da vse do zelo pozne stopnje v postopku ni poznala informacij, zajetih v spisu. To naj bi izhajalo iz notranjega dopisa Komisije z dne 18. oktobra 2002 in iz zgoraj navedene priloge z naslovom „Zgodovinski pregled“.

444 Drugič, tožeča stranka zavrača trditve Komisije, da naj bi bili dokazi, ki jih je posredovala, nejasni in napačni.

445 Zatrjuje zlasti, da je v izpodbijani odločbi napačno ugotovljeno dejansko stanje, ker je Komisija zmotno štela, da tožeča stranka ni plačala novih prispevkov za socialno zavarovanje, dolgovanih organu IKA za obdobje od oktobra do decembra 2001. Zatrjuje, da iz informacij na nalogu za plačilo, priloženemu v prilogi 31 k stališčem Helenske republike z dne 11. aprila 2002, tudi če te listine ni mogoče šteti za zadostni

dokaz o plačilu, izhaja, da je tožeča stranka izvršila plačilo decembra 2001. V tem nalogu za plačilo naj bi bil v spodnjem okviru v zgornjem desnem kotu sklic, sestavljen iz akronima Nacionalne banke Helenske republike (ETE) in številke bančnega čeka (20825222), ki ga je tožeča stranka uporabila za plačilo prispevkov za socialno zavarovanje decembra 2001. Ista številka bančnega čeka naj bi bila na bančnem poročilu, priloženemu k tožbi, ki ga je izdala ista banka.

446 Še več, v izpodbijani odločbi naj bi bili podani tudi očitna napaka pri presoji in napačno ugotovljeno dejansko stanje, ker je Komisija ugotovila, da tožeča stranka ni plačala glob in kazni, povezanih s temi prispevki, ki niso bili plačani med letoma 1993 in 2001.

447 Tožeča stranka pojasnjuje, da pred sklenitvijo sporazuma o poravnavi dolgov aprila 2001 natekle obresti na zneske neplačanih prispevkov, ki so znašale okoli 21 milijonov eurov, niso bile obračunane oziroma plačane. Vseeno naj bi bile ob sklenitvi tega sporazuma obresti od zgoraj navedenega zneska, ki so bile predmet tega sporazuma, izračunane v skladu z določbami grške zakonodaje, ki se je uporabljala za obresti od prispevkov za socialno zavarovanje, katerih plačilo je bilo odloženo, in prištete k temu znesku. Skupni znesek okoli 32 milijonov eurov, zajet v sporazumu o poravnavi dolgov, naj bi tako zajemal tudi obresti, obračunane ob sklenitvi sporazuma. Ta sporazum naj bi poleg tega določil tudi dodatne obresti za 24 mesecev, na katere se je nanašal, in katerih znesek naj bi dosegel okoli 13 milijonov eurov, kar naj bi pripeljalo do skupnega plačila okoli 45 milijonov eurov na podlagi sporazuma.

448 Glede obresti od zgoraj navedenega zneska 21 milijonov eurov, obračunanih ob sklenitvi sporazuma, tožeča stranka zavrača trditev Komisije, v skladu s katero naj bi bil porast (120 %), določen v grški zakonodaji, dosežen po treh letih. Trdi, da naj

bi se 99,7 % zgoraj navedenega zneska nanašalo na prispevke, zapadle v obdobju od novembra 2000 do januarja 2001.

449 Nazadnje, tožeča stranka zavrača trditev Komisije, da o zneskih, dolgovanih za različna obdobja, in o izračunu obresti ni bilo točnih informacij. Komisija naj na tej stopnji ne bi mogla sprožiti vprašanj, ki jih ni sprožila že v postopku iz člena 88(2) ES.

450 Tretjič, tožeča stranka zatrjuje, da sta v izpodbijani odločbi podani očitna napaka pri presoji in nezadostna obrazložitev glede uporabe merila zasebnega upnika.

451 V obravnavanem primeru naj bi morala Komisija odločiti, ali je očitno, da bi zasebni upnik v položaju organa IKA uporabil vsa pravna sredstva, da bi po prvi zamudi s plačilom – kar tožeča stranka izpodbija – prispevkov za oktober 2001 nemudoma izterjal plačilo celotnega zneska, ki mu je bil dolgovan na podlagi sporazuma o poravnavi dolgov, oziroma ali je očitno, da sporazuma o poravnavi dolgov iz aprila 2001 ne bi sklenil.

452 Upoštevani bi morali biti naslednji elementi. Prvič, v skladu z upoštevno grško zakonodajo lahko dolžnik organa IKA ob kršitvi sporazuma o poravnavi dolgov zaprosi za nov sporazum o poravnavi dolgov za plačilo dolgovanih prispevkov.

453 Drugič, zasebni upnik bi zagotovo upošteval rubež lastnih sredstev družbe OA v skupnem znesku 21 milijonov eurov, izveden julija 2001. Pravzaprav naj bi že dobil zavarovanje za znesek, ki je takrat ustrezal razliki dolga do okoli 85 %, ki jo je bilo treba še plačati na podlagi sporazuma o poravnavi dolgov iz leta 2001.

454 Tretjič, zasebni upnik bi preveril prednosti in slabosti vseh pravnih sredstev v primerjavi s sklenitvijo drugega sporazuma o poravnavi dolgov. Tako bi lahko uporaba vseh pravnih sredstev družbo OA pripeljala do stečaja, kar bi pomenilo, da zneskov, dolgovanih na podlagi sporazuma o poravnavi dolgov, ne bi bilo mogoče plačati in bi bil zasebni upnik prikrajšan za vsa poznejša plačila prispevkov za socialno zavarovanje družbe OA.

455 Četrtič, družba OA naj bi že izvršila znatna plačila na podlagi sporazuma o poravnavi dolgov in naj bi še naprej plačevala nove prispevke. S tem naj bi dokazala, da je bila redni in resni plačnik.

456 Komisija tem trditvam nasprotuje. Upoštevaje podatke, predložene v odgovorih Helenske republike z dne 11. aprila 2002 na prvo odredbo, naj bi ugotovila, da je družba OA kršila sporazum o poravnavi dolgov, s tem da ni plačala novih prispevkov za obdobje od oktobra do decembra 2001.

457 Komisija poleg tega poudarja, da so bile zamudne obresti, ki naj bi bile po mnenju tožeče stranke vključene v zgoraj navedeni znesek 32 milijonov eurov, obračunane šele po sklenitvi sporazuma o poravnavi dolgov. Upoštevaje letno kapitalizacijo obresti naj bi bilo v skoraj treh letih zamude s plačilom doseženo največje možno

povečanje 120 %. Zato naj določeni zneski ne bi bili obrestovani okoli pet od skupaj osmih let zamude s plačilom od vključno leta 1993 do 2001.

458 Glede skupnega zneska plačila v višini okoli 45 milijonov eurov, določenega v sporazumu o poravnavi dolgov iz aprila 2001, Komisija tožeči stranki očita, da ni navedla različnih zneskov neplačanih prispevkov za socialno zavarovanje, zapadlih v različnih trenutkih, ki so pomenili dolgovani kapital, niti podrobnih pravil za izračun obresti, na podlagi katerih bi bilo mogoče presoditi upravičenost tega izračuna, niti tega, ali so bile družbi OA zaradi zamude naložene kazni.

459 Glede uporabe merila zasebnega upnika Komisija meni, da je pomoč tako stalno dopuščanje neplačevanja prispevkov od leta 1993 do 2001 kot odsotnost ukrepov za izterjavo vseh dolgovanih prispevkov po izteku sporazuma o poravnavi dolgov.

460 V tem okviru naj bi zasebni upnik, tudi če iz katerega koli razloga predpostavimo, da bi osem let dopuščal neplačevanje prispevkov in bi na začetku tega obdobja sklenil sporazum o poravnavi dolgov, ki bi bil kršen, posegel po vseh pravnih sredstvih, ki bi jih imel na voljo za izterjavo terjatve, če bi se dolžnik znašel v položaju popolnega finančnega zloma.

2. Presoja Sodišča prve stopnje

461 V izpodbijani odločbi (točke od 147 do 149 in 205) je izkazano, da tožeča stranka ni plačala obveznih prispevkov za socialno zavarovanje v obdobjih med letoma 1993 in

2001, ne da bi ji bile naložene denarne kazni oziroma izvedeni drugi ukrepi, na primer prodaja na dražbi, kot določata grška zakonodaja in ureditev poravnave dolgov organu IKA. Natančneje, temelji na ugotovitvi, da naj družba OA po sklenitvi sporazuma o poravnavi dolgov med družbo OA in organom IKA aprila 2001 v skupnem znesku 45 milijonov eurov, ki je zajemal znesek zgoraj navedenih prispevkov in obresti na ta znesek, ne bi spoštovala tega sporazuma, tako da je dolg 45 milijonov eurov zapadel.

462 Komisija je v izpodbijani odločbi upoštevala znesek 45 milijonov, ki je bil opredeljen v sporazumu o poravnavi dolgov. Zlasti ni postavila pod vprašanje zneska obresti, vključenega v teh 45 milijonov. Potem ko je ugotovila, da je bil od tega zneska 45 milijonov eurov leta 2002 poravnan znesek 17,6 milijona eurov, je menila, da je bila razlika 27,4 milijona eurov nemudoma izterljiva, skupaj z zamudnimi obrestmi (točki 149 in 205 izpodbijane odločbe).

463 Iz izpodbijane odločbe tako jasno sledi, da je pomoč po mnenju Komisije izhajala iz dopuščanja neplačevanja prispevkov za socialno zavarovanje, ki jo je pomenilo prav dopuščanje neplačila zgoraj navedenega zneska 27,4 milijona eurov. Nasprotno, sporazum o poravnavi dolgov, sklenjen leta 2001, v izpodbijani odločbi ne šteje, kot da pomeni državno pomoč. Komisija je v tej odločbi kljub temu presodila, da je neuporaba ukrepov (denarnih kazni, prodaje na dražbi) v osmih letih od vključno leta 1993 do 2001 po neplačilu prispevkov za socialno zavarovanje v tem obdobju okrepila domnevo, v skladu s katero organ IKA v vseh teh letih očitno ni ravnal tako, kot bi ravnal zasebni upnik v primerljivem položaju.

464 Ob upoštevanju pravkar predstavljene vsebine izpodbijane odločbe so upoštevni le očitki in trditve, ki sta jih stranki podali v zvezi z zatrjevanim nespoštovanjem

sporazuma o poravnavi dolgov in neuporabo s strani organa IKA vseh pravnih sredstev, s katerimi bi lahko izterjala sporni znesek 27,4 milijona eurov, povečan za obresti. Zlasti so brezpredmetni očitki tožeče stranke, v skladu s katerimi naj bi sklenitev sporazuma o poravnavi dolgov sama po sebi štela, da vsebuje elemente državne pomoči. Poleg tega je treba šteti, da so trditve Komisije, ki se nanašajo na izračun obresti, vključenih v znesek 45 milijonov eurov, določen v sporazumu o poravnavi dolgov, popolnoma brezpredmetne, upoštevaje vsebino izpodbijane odločbe.

465 Zato je treba presoditi, prvič, tožbene razloge, ki se nanašajo na nespoštovanje pravil o dokaznem bremenu, na kršitev pravic obrambe in na napačno ugotovljeno dejansko stanje, v povezavi z ugotovitvijo Komisije, da naj bi se glede družbe OA „zdelo, da ni plačala prispevkov od oktobra do decembra 2001, pri tem pa kršila zgoraj navedeni sporazum“ (točka 205 izpodbijane odločbe).

466 Glede tega Sodišče prve stopnje ugotavlja, upoštevaje natančno opredeljene zahteve glede plačila prispevkov družbe OA, ki jih je izkazala Komisija v obeh odredbah za predložitev informacij, da bi morala tožeča stranka predložiti vse ustrezne dokaze, ki bi se nanašali zlasti na izpolnjevanje zgoraj navedenega sporazuma o poravnavi dolgov, ne da bi morala Komisija zahtevati dodatne informacije glede prispevkov za obdobje od oktobra do decembra 2001.

467 Pravzaprav iz prve odredbe za predložitev informacij, zajete v odločbi o začetku formalnega postopka preverjanja z dne 6. marca 2002, jasno izhaja, da je Komisija Helenski republiki naložila, naj ji predloži „vse potrebne informacije“ za presojo zatrjevanih novih pomoči, med katerimi je omenila dopuščanje neplačil oziroma zamud

s plačili prispevkov za socialno zavarovanje, ki jih je dolgovala družba OA. V isti odločbi (točka 38) je Komisija zlasti navedla, da so grški organi v odgovorih na drugo prijavo med drugim potrdili zamude družbe OA pri plačevanju prispevkov za socialno zavarovanje, dolgovanih od vključno marca do decembra 2001.

468 Poleg tega je v drugi odredbi za predložitev informacij Komisija zahtevala informacije, za katere je zaprosila že v prvi odredbi, a jih ni prejela, ter natančne podatke o plačilih stroškov poslovanja družbe OA. V zgornjem okviru je treba besedilo te druge zahteve, ki se sklicuje na „plačilo stroškov poslovanja, ki jih družba OA ni plačala v letu 2001“ (payment of the operational costs Olympic Airways did not meet in 2001) očitno razlagati tako, da zajema tudi dokazila o plačilu novih prispevkov organu IKA.

469 Sicer pa iz spisa izhaja, da je glede plačila novih prispevkov organu IKA za obdobje od oktobra do decembra 2001 edina listina, ki jo je Helenska republika posredovala Komisiji v upravnem postopku, zgoraj navedeni nalog za plačilo prispevkov za december 2001 (glej točko 445 zgoraj). Na tem nalogu za plačilo ni podpisa, tožeča stranka pa ob tem sama priznava, da ni „zadostni dokaz“.

470 Druga dokazila, na katera se sklicuje tožeča stranka, ki so bila Komisiji posredovana v prilogi k odgovorom z dne 11. aprila 2002 na prvo odredbo, se nanašajo predvsem na plačilo obrokov, določenih v sporazumu, in na plačilo novih prispevkov za mesece od aprila do septembra 2001.

471 Poleg tega dokazil o plačilu prispevkov za november in december 2001, ki so bila prvič predložena pred Sodiščem prve stopnje, v skladu s trdno uveljavljeno sodno prakso ni mogoče upoštevati (glej točko 72 zgoraj).

472 V vsakem primeru je treba navesti, da bi neplačilo prispevkov za oktober 2001 na podlagi grškega zakona zadostovalo za razveljavitev sporazuma o poravnavi dolgov.

473 V teh okoliščinah ni mogoče šteti, da je Komisija brez dokaza o plačilu prispevkov organu IKA za obdobje od oktobra do decembra 2001 prevalila dokazno breme oziroma prestopila meje prostega preudarka, ko je domnevala, da zgoraj navedeni prispevki niso bili plačani.

474 Zato je treba preveriti, drugič, ali bi zasebni upnik s pravico zahtevati plačilo celotne razlike dolga družbe OA po neplačilu prispevkov za obdobje od oktobra do decembra 2001 dopustil neplačilo razlike v znesku 27,4 milijona eurov, povečanem za obresti.

475 Zato je treba imeti v mislih dejstvo, da je izvršba na osnovna sredstva družbe OA, ki jo je julija 2001 sprožil organ IKA, zajela le eno šestino razlike dolga družbe OA, ter pomanjkanje navedbe, da je organ IKA dejansko sprejel ukrepe za izterjavo plačila zneska, ki bi ustrezal vrednosti zaseženih sredstev. V teh okoliščinah, upoštevaje starost dolga, zajetega v sporazumu o poravnavi dolgov, ki se je po navedbah, predloženih Komisiji, nanašal na obdobje med letoma 1993 in 2001, in upnikovo tveganje, da ne bo mogel izterjati dela terjatve in bo s tem utrpel dodatne izgube zaradi občutno slabšega finančnega položaja tožeče stranke, ni mogoče šteti, da je Komisija s presojo, da zasebni upnik očitno ne bi dopustil neplačila razlike dolga družbe OA v višini 27,4 milijona eurov, napravila očitno napako pri presoji.

476 Iz vseh teh razlogov je treba zatrjevane tožbene razloge, ki se nanašajo na prevalitev dokaznega bremena, kršitev pravic obrambe, napačno ugotovitev dejanskega stanja in očitno napako pri presoji, zavrniti kot neutemeljene.

V – *Tožbeni razlog zlorabe pooblastil*

A – *Trditve strank*

477 Tožeča stranka poudarja, da gre v izpodbijani odločbi za zlorabo pooblastil. Trdi, da je ta odločba prenagljena in slabo obrazložena, zlasti glede zatrjevane nove pomoči.

478 Poleg tega naj bi bila izpodbijana odločba očitno sprejeta v želji – z zornega kota zmanjšanja števila letalskih družb v Evropi – družbi OA „zadati milostni udarec“ oziroma jo oslabiti, raje kot v želji temeljito preudariti prestrukturiranje in tako odločiti, ali bi to prestrukturiranje podjetju prineslo dolgoročno sposobnost preživetja. Komisija naj bi družbo OA zlasti kaznovala, ker ni ravnala v skladu z načrtom za prestrukturiranje iz leta 1998. Sicer pa naj bi bila za neuresničitev tega načrta odgovorna ta institucija v delu, v katerem ni hotela ugotoviti, da so bili pogoji za sprostitev zadnje tranše pomoči, izpolnjeni. Komisija naj bi poleg tega obšla bistveno vprašanje, to je odločitev, ali je načrt za prestrukturiranje družbe OA, kot je bil podan 12. decembra 2002, spoštoval Smernice iz leta 1999 in s tem člen 87(3)(c) ES.

479 Izpodbijana odločba, sprejeta 11. decembra 2002, naj bi bila sprejeta pred koncem obdobja, zajetega v načrtu za prestrukturiranje iz leta 1998. Sicer pa naj bi bil decembra 2002 uresničen prvi del lastninjenja. Družba Olympic Catering naj bi bila prodana, za dejavnost letenja družbe OA pa je bilo priglašenih šest ponudb.

480 Nazadnje, Komisija naj bi v sporočilu medijem, ne glede na to, da v izpodbijani odločbi ni opredeljen znesek vsake nove pomoči in je grški državi prepuščeno, da ga določi, navedla skupni znesek 194 milijonov eurov. To številko naj bi navajali mediji, kar naj bi družbi OA povzročilo znatno škodo.

481 Komisija zatrjuje, da je izčrpala vsa sredstva, ki jih je imela na voljo, da bi pritegnila potrebno raven sodelovanja grških organov.

482 Opozarja, da se je upravni postopek začel 12. oktobra 2000 z vložitvijo prijave HACE.

483 V obravnavanem primeru naj načrt za prestrukturiranje ne bi bil izveden, tožeča stranka pa naj ne bi predložila podatkov, zahtevanih za izplačilo tretje tranše pomoči v znesku 22,9 milijona eurov. Tožeča stranka bi morala navesti ukrepe, ki bi jih lahko sprejela v preostalih devetnajstih dneh med sprejetjem izpodbijane odločbe in 31. decembrom 2002, da bi, kot trdi: „spremenjeni načrt za prestrukturiranje obrodil sadove […] med veljavnostjo prvotnega načrta“. Poleg tega naj bi se nedovoljene nove pomoči dodeljevale že dolgo pred tem (v primeru organa IKA že od leta 1993).

B – *Presoja Sodišča prve stopnje*

484 Iz ustaljene sodne prakse izhaja, da lahko govorimo o aktu, pri katerem so bila zlorabljena pooblastila, le kadar je na podlagi objektivnih, upoštevnih in skladnih dokazov

mogoče sklepati, da je bil njegov izključni ali vsaj odločilni namen doseči drugačne cilje, kot so tisti, ki jih navaja (sodba Sodišča prve stopnje z dne 6. marca 2002 v združenih zadeviah Diputación Floral de Álava in drugi proti Komisiji, T-92/00 in T-103/00, Recueil, str. II-1385, točka 84, in zgoraj v točki 36 navedena sodba Schmitz-Gotha Fahrzeugwerke proti Komisiji, točka 81).

485 V tem primeru je treba opozoriti, da se tožeča stranka ne sklicuje na noben indic, na podlagi katerega bi bilo mogoče domnevati, da je Komisija še posebej strogo uporabljala pravila Skupnosti na področju državnih pomoči, predvsem z namenom zmanjšati število letalskih družb v Evropi, in da ni sledila postopku in uporabljala ustreznih meril v skladu z običajno prakso in upoštevnimi pravili Pogodbe in sekundarnega prava, tako glede pomoči za prestrukturiranje kot glede obravnavanih novih pomoči.

486 Glede pomoči za prestrukturiranje je treba poudariti, da je Komisija zavrnila odobritev sprostitve zadnje tranše pomoči ob uporabi člena 1(2) odločbe iz leta 1998, ki je izplačilo te tranše pogojeval s spoštovanjem v tej odločbi naloženih pogojev, predvsem z uresničitvijo pričakovanih rezultatov iz načrta za prestrukturiranje iz leta 1998. Ker ti rezultati niso bili doseženi, česar tožeča stranka ne izpodbija, Komisija na podlagi odločbe iz leta 1998 ni bila pooblaščena za sprejetje ugodne odločbe glede izplačila zadnje tranše pomoči, kot je bilo že navedeno (glej točke od 101 do 103 zgoraj). Zato ji ni mogoče očitati, da je z ugotovitvijo o neizpolnjevanju pogojev v zvezi z izplačilom te zadnje tranše pomoči ovirala uresničitev načrta za prestrukturiranje.

487 Trditve tožeče stranke, ki se nanašajo na zatrjevano kršitev člena 87(3)(c) ES pri nadzoru izvajanja načrta za prestrukturiranje, zlasti na očitke o zatrjevanem neupoštevanju postopka lastninjenja družbe OA in na sprejetje izpodbijane odločbe pred

iztekom načrta za prestrukturiranje iz leta 1998, niso utemeljene, kot je bilo že presojeno (glej točke od 131 do 133, od 155 do 157 in 174 zgoraj).

488 Poleg tega nepravilnost izpodbijane odločbe, ki jo je ugotovilo Sodišče prve stopnje v zvezi z zatrjevano novo pomočjo za DDV na gorivo in rezervne dele (glej točki 349 in 365 zgoraj), kot taka ne more biti znak zlorabe pooblastil. Enako so, glede zadevnih novih pomoči, trditve o nezadostni obrazložitvi, kršitvi obveznosti Komisije na področju dokaznega bremena in kršitvi pravic obrambe, ki jih tožeča stranka prav tako uveljavlja, da bi dokazala zlorabo pooblastil, upoštevaje, da ni podan noben indic, na podlagi katerega bi bilo mogoče domnevati, da je bila izpodbijana odločba sprejeta z drugačnim ciljem, kot je v njen naveden, brezpredmetne. Še več in v vsakem primeru, ti tožbeni razlogi so bili zavrnjeni kot neutemeljeni.

489 Sporočilo Komisije medijem, v katerem je naveden točen znesek novih pomoči, ki jih morajo izterjati nacionalni organi za izvršitev izpodbijane odločbe, nima pravne vrednosti. Poleg tega navedba tega zneska v sporočilu ne more biti indic, da naj bi Komisija v izpodbijani odločbi zasledovala drug cilj, kot je uporaba pravil Pogodbe o državnih pomočeh.

490 Tožbeni razlog, ki izhaja iz zlorabe pooblastil, je treba zato zavrniti kot neutemeljenega.

491 Iz tega sledi, da je treba izpodbijano odločbo razglasiti za nično v delu, v katerem se nanaša na dopuščanje stalnega neplačevanja letaliških pristojbin AIA SA in DDV na gorivo in rezervne dele. V preostalem delu je treba tožbo zavrniti.

Stroški

492 V skladu s členom 87(2) Poslovnika Sodišča prve stopnje se neuspeli stranki naloži plačilo stroškov, če so bili ti priglašeni. Sodišče prve stopnje odloči, da se stroški delijo, če več strank ne uspe.

493 Ker nobena od strank ni v celoti uspela s tožbenimi razlogi in ker sta predlagali, naj stranka, ki ne uspe, nosi stroške, nosita tožeča stranka 75 % stroškov in Komisija 25% stroškov.

Iz teh razlogov je

SODIŠČE PRVE STOPNJE (drugi razširjeni senat)

razsodilo:

1. Člena 2 in 3 Odločbe Komisije 2003/372 z dne 11. decembra 2002 o pomoči, ki jo je Grčija dodelila družbi Olympic Airways, se razglasita za nična v delu, v katerem je ugotovljeno dopuščanje stalnega neplačevanja, prvič, letaliških pristojbin, ki jih družba Olympic Airways dolguje mednarodnemu letališču v Atenah, in, drugič, davka na dodano vrednost, ki ga družba Olympic Airways dolguje za nabave goriva in rezervnih delov.

2. V preostalem se tožba zavrne.

3. Družba Olympiaki Aeroporia Ypiresies nosi 75 % svojih stroškov in stroškov Komisije. Komisija nosi 25 % svojih stroškov in stroškov družbe Olympiaki Aeroporia Ypiresies.

Pirrung Meij Forwood

Pelikánová Papasavvas

Razglašeno na javni obravnavi v Luxembourgu, 12. septembra 2007.

Sodni tajnik Predsednik

E. Coulon J. Pirrung

Stvarno kazalo

Dejansko stanje ..... II - 2920

I – Odločba iz leta 1994 ..... II - 2920

II – Odločba iz leta 1998 ..... II - 2925

III – Razvoj družbe OA po odločbi iz leta 1998 ..... II - 2927

IV – Odločba iz leta 2000 ..... II - 2929

V – Prijavi HACE in formalni postopek preverjanja ..... II - 2930

VI – Izpodbijana odločba ..... II - 2931

Postopek in predlogi strank ..... II - 2935

Pravo ..... II - 2936

I – Uvodne ugotovitve o dokaznem bremenu, postopkovnih obveznostih strank in očitkih kršitve pravice do izjave ..... II - 2937

II – Tožbeni razlog kršitve pravice do izjave tožeče stranke ..... II - 2940

III – Pomoč za prestrukturiranje (členi 1, 3 in 4 izpodbijane odločbe) ..... II - 2942

A – Neizvajanje načrta za prestrukturiranje, zatrjevano v izpodbijani odločbi ..... II - 2942

1. Očitek neupoštevane spremembe načrta za prestrukturiranje ..... II - 2943

a) Trditve strank ..... II - 2943

b) Presoja Sodišča prve stopnje ..... II - 2950

Ugovor nedopustnosti, ki ga je podala Komisija ..... II - 2950

Tožbeni razlog neobrazložitve ..... II - 2952

Tožbena razloga napačno ugotovljenega dejanskega stanja in očitne napake pri presoji ..... II - 2954

– Pravni okvir in vprašanje, postavljeno v tem primeru ..... II - 2954

– Presoja trditev, ki se nanašajo na postopek enotnega in podaljšanega prestrukturiranja družbe OA in na potrebo po posodobitvi načrta iz leta 1998 ..... II - 2957

– Presoja trditve o neizplačilu zadnje tranše pomoči ..... II - 2960

– Presoja trditve v zvezi z odločbo z dne 4. oktobra 2000 ..... II - 2962

– Presoja trditev, ki temeljijo na izmenjavi dopisov med grškimi organi in Komisijo ter na poročilih, posredovanih tej instituciji ..... II - 2963

2. Zatrjevana kršitev člena 87(3)(c) ES in očitna napaka pri presoji ..... II - 2973

a) Trditve strank ..... II - 2973

b) Presoja Sodišča prve stopnje ..... II - 2978

3. Narava očitne napake pri presoji, da naj ne bi bil sprejet noben ukrep za prestrukturiranje ..... II - 2987

a) Trditve strank ..... II - 2987

b) Presoja Sodišča prve stopnje ..... II - 2988

B – Zatrjevana neizpolnitev obveznosti Helenske republike iz člena 1(1)(d) odločbe iz leta 1998, da vzpostavi uporabni in zadostni SIG ..... II - 2989

1. Trditve strank ..... II - 2989

2. Presoja Sodišča prve stopnje ..... II - 2991

C – Zatrjevana neipolnitev obveznosti Helenske republike, da predloži poročila ..... II - 2995

1. Trditve strank ..... II - 2995

2. Presoja Sodišča prve stopnje ..... II - 2997

D – Zatrjevana neizpolnitev obveznosti Helenske republike iz člena 1(b), (c) in (e) odločbe iz leta 1994 ..... II - 2999

1. Zatrjevana neizpolnitev obveznosti Helenske republike iz člena 1(b) odločbe iz leta 1994 ..... II - 2999

a) Trditve strank ..... II - 2999

b) Presoja Sodišča prve stopnje ..... II - 3001

2. Zatrjevana neizpolnitev zavez Helenske republike iz člena 1(c) odločbe iz leta 1994 ..... II - 3003

a) Trditve strank ..... II - 3003

b) Presoja Sodišča prve stopnje ..... II - 3008

3. Zatrjevana neizpolnitev Helenske republike določb člena 1(e) odločbe iz leta 1994 ..... II - 3014

a) Trditve strank ..... II - 3014

b) Presoja Sodišča prve stopnje ..... II - 3016

IV – Zatrjevane nove pomoči (členi od 2 do 4 izpodbijane odločbe) ..... II - 3018

A – Uvodna opažanja o merilu zasebnega upnika, obsegu nadzora Sodišča prve stopnje in zahtevah obrazložitve ..... II - 3018

B – Očitek neopredelitve novih pomoči, ki jih je treba vrniti, in razlage izpodbijane odločbe ..... II - 3020

C – Zatrjevano dopuščanje stalnega neplačevanja letaliških pristojbin letališču AIA ..... II - 3023

1. Trditve strank o zatrjevani odgovornosti grške države za sporno ravnanje ..... II - 3023

2. Presoja Sodišča prve stopnje ..... II - 3027

D – Zatrjevano dopuščanje stalnega neplačevanja DDV na gorivo in rezervne dele ..... II - 3030

1. Zatrjevana nova pomoč v zvezi z DDV na gorivo ..... II - 3030

a) Trditve strank ..... II - 3030

b) Presoja Sodišča prve stopnje ..... II - 3033

2. Zatrjevana nova pomoč v zvezi z DDV na rezervne dele ..... II - 3037

a) Trditve strank ..... II - 3037

b) Presoja Sodišča prve stopnje ..... II - 3038

E – Zatrjevano dopuščanje stalnega neplačevanja najemnin in letaliških pristojbin letališčem, razen AIA ..... II - 3041

1. Dokazno breme in pravica do izjave ..... II - 3042

a) Trditve strank ..... II - 3042

b) Presoja Sodišča prve stopnje ..... II - 3044

2. Analiza sporazuma o pobotu z dne 24. junija 1999 ..... II - 3047

a) Trditve strank ..... II - 3047

b) Presoja Sodišča prve stopnje ..... II - 3048

3. Merilo zasebnega upnika ..... II - 3050

a) Trditve strank ..... II - 3050

b) Presoja Sodišča prve stopnje ..... II - 3053

F – Nova pomoč, ki naj bi izhajala iz dopuščanja stalnega neplačevanja dajatve „spatosimo“ ..... II - 3055

1. Trditve strank ..... II - 3055

2. Presoja Sodišča prve stopnje ..... II - 3058

G – Nova pomoč, ki naj bi izhajala iz dopuščanja stalnega neplačevanja prispevkov za socialno zavarovanje IKI ..... II - 3061

1. Trditve strank ..... II - 3061

2. Presoja Sodišča prve stopnje ..... II - 3066

V – Tožbeni razlog zlorabe pooblastil ..... II - 3071

A – Trditve strank ..... II - 3071

B – Presoja Sodišča prve stopnje ..... II - 3072

Stroški ..... II - 3075